

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ХАБАРШЫ

«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы

№2(42)

АЛМАТЫ, 2023

**АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АБАЯ
ABAI KAZAKH NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

ХАБАРШЫ

**«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы
Серия «Полиязычное образование и иностранная филология»
Series «Multilingual Education and Philology of Foreign Languages»**

№2(42), 2023

БАС РЕДАКТОР

Т.Т. Аяпова – ф.ғ.д., профессор

БАС РЕДАКТОР ОРЫНБАСАРЫ:

Г.О. Сейдалиева – PhD, қауымдастырылған профессор м.а.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Ж.А. Абуов – ф.ғ.д., профессор

Б.Е. Букабаева – ф.ғ.к., доцент

З.А. Кемелбекова – ф.ғ.к.,
доцент **З.Баданбекқызы** – ф.ғ.к.,
доцент

К.Х. Абдрахманова - ф.ғ.к., университет
профессоры **Ж.Б. Жауыншиева** – пед.ғыл.
магистрі., аға оқытушы **Али Али Шабан** – PhD,
Каир (Египет) **Фатима Шнан-Давен** – PhD,
(Франция) **Әлімсейіт Әбілғазы** – ф.ғ.д.,
профессор (ҚХР) **У.И. Иноятова** – п.ғ.д.,
(Өзбекстан) **Осман Кабадайы** – PhD,
(Турция)

НӨМІРГЕ ЖАУАПТЫ ТҰЛҒА:

С.Е. Есенаман – магистр, аға оқытушы
және (кезек бойынша редколлегия
мүшелері)

ҒЫЛЫМИ РЕДАКТОРЛАР:

Г.О. Сейдалиева – PhD, қауымдастырылған профессор м.а. (қазақ/орыс
тілі) **С.Е. Есенаман** – магистр, аға оқытушы (ағылшын тілі)

С.С. Есимкулова – пед.ғыл. магистрі., аға оқытушы (қазақ/ағылшын
тілі) **Е.З. Есбосынов** – ф.ғ.к., доцент (түрік тілі)

Журнал Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат
министрлігіне 12.02.2013 жылы тіркеліп, №13343-Ж куәлігі
берілді.

Шығарылу мерзімі жылына 4 рет

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Аяпова Т.Т. – д.ф.н., профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

Сейдалиева Г.О. – PhD, ассоциированный профессор

СОСТАВ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Абуов Ж.А. – д.ф.н., профессор

Букабаева Б.Е. – к.ф.н., доцент

Кемелбекова З.А. – к.ф.н.,

доцент Баданбекқызы З. –
к.ф.н., доцент

Абдрахманова К.Х. – к.ф.н., профессор университета

Жауыншиева Ж.Б. – магистр пед наук, старший
преподаватель Шабан Али Али – PhD, Каир (Египет)

Шнан-Давен Фатима – PhD, (Франция)

Әбілғазы Әлімсейіт – д.ф.н., профессор

(КНР) Иноятова У.И. – д.п.н., (Узбекистан)

Кабадайы Осман – PhD, (Турция)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ ЗА ВЫПУСК ЖУРНАЛА:

Есенаман С.Е. – старший преподаватель, магистр пед.наук

НАУЧНЫЕ РЕДАКТОРЫ :

Сейдалиева Г.О. – PhD, ассоциированный профессор (казахский/русский язык)
Есенаман С.Е. – магистр пед. наук, старший преподаватель (английский язык)

Есимкулова С.С. – магистр пед.наук, старший преподаватель
(казахский/английский) Есбосынов Е.З. – к.п.н, доцент (турецкий язык)

Журнал зарегистрирован в Министерстве культуры и
информации Республики Казахстан 12 февраля 2013 г.
№13343-Ж

Периодичность 4 раза в год

EDITOR-IN-CHIEF

T.T. Ayapova – doctor of Philological sciences, professor

EDITOR-IN-CHIEF'S ASSISTANTS:

G.O. Seydalieva – PhD, associate professor, senior teacher

EDITORIAL STAFF:

Zh.A. Abuov – doctor of philological sciences, professor

B.E. Bukabayeva – candidate of philological sciences, associate professor
Z.A. Kemelbekova – candidate of philological sciences, associate professor
Z.Badanbekkyzy – candidate of philological sciences, associate professor

K.Kh. Abdrakhmanova – candidate of philological sciences, university professor
Zh.B. Zhauynshieva – master of pedagogical sciences, senior teacher

Ali Ali Shaban – PhD, Kair (Egypt)

Fatima Shnah-Daven – PhD, (France)

Alimseyit Abilkazy – PhD, (China)

U.I. Inoyatova – doctor of Philological, (Uzbekistan)
Osman Kabadayı – PhD, (Turkey)

EXECUTIVE SECRETARY:

S.Yessenaman – MA, senior teacher

SCIENTIFIC EDITORS:

G.O. Seydalieva – PhD, associate professor, senior lecturer (Kazakh/Russian language)
S.Y. Yessenaman – MA, senior teacher (English)

S.S. Esimkulova – master of pedagogical sciences, senior teacher (Kazakh/English)

E.Z. Yesbosynov – candidate of philological sciences, associate professor (Turkish language)

Journal is registered at the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan (Certificate №13343-J) 2013, February 12

Periodicity 4 times a year

**ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ
ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
FOREIGN LANGUAGE
EDUCATION**

МРНТИ 14.35.09

Баданбекқызы З.,¹Кемелбекова З.А.,²Есенаман С.Е.,³Дегтярева К.С.⁴
К.ф.н., доцент Академия гражданской Авиации¹, к.ф.н., ассоциированный профессор,² магистры
пед.наук, старшие преподаватели^{3,4} КазНПУ имени Абая

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ПРИ
РАЗРАБОТКЕ УЧЕБНИКОВ ДЛЯ СТУДЕНТОВ НЕЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ВУЗОВ**

Аннотация

Научная статья исследует эффективность применения искусственного интеллекта (ИИ) для составления учебников по иностранному языку в нелингвистическом вузе. Использование ИИ в составлении учебных материалов предоставляет новые возможности для создания адаптированных и персонализированных учебных программ, способствуя более эффективному обучению и погружению студентов в изучаемый язык. В данной статье обсуждаются преимущества, проблемы и потенциальные решения в использовании ИИ при создании учебников для студентов по иностранному языку и исследуется его эффективность.

Ключевые слова: иностранный язык, учебный материал, искусственный интеллект, использование искусственного интеллекта, эффективность ИИ в разработке учебников

Баданбекқызы З.,¹Кемелбекова З.А.,²Есенаман С.Е.,³Дегтярева К.С.⁴
филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Азаматтық авиация академиясы¹, ф.ғ.к.,
қауымдастырылған профессор,² педагогика ғылымдарының магистрлері, аға оқытушылар^{3,4} Абай
атындағы ҚазҰПУ

**ТІЛДІК ЕМЕС ЖОО СТУДЕНТТЕРІНЕ АРНАЛҒАН ОҚУЛЫҚТАРДЫ ӨЗІРЛЕУДЕ АИ
ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ**

Аңдатпа

Ғылыми мақала тілдік емес университетте шетел тілі оқулықтарын құрастыру үшін жасанды интеллектті (ЖИ) пайдаланудың тиімділігін қарастырады. Жасанды интеллектті оқу материалдарын құрастыруда пайдалану тиімдірек оқытуға және студенттерді үйренетін тілге енгізуге ықпал ететін бейімделген және студентке бағытталған жеке оқу тәжірибесін құрудың жаңа мүмкіндіктерін береді. Бұл мақалада студенттерге арналған шетел тілінде оқулықтар жасауда ЖИ қолданудың артықшылықтары, қиындықтары және ықтимал шешімдері талқыланып оның тиімділігі қарастырылады.

Кілт сөздер: шетел тілі, оқу материалы, жасанды интеллект, жасанды интеллектті қолдану, жасанды интеллектті оқулық жазуда қолданудың тиімділігі

Badanbekkyzy Z.,¹Kemelbekova Z.A.,²Yessenaman S.Y.,³Degtyareva X.S.⁴
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Academy of Civil Aviation¹, Candidate of
Philological Sciences, Associate Professor,² Masters of Pedagogical Sciences, Senior Lecturers^{3,4} KazNPU
named after Abai

**THE EFFECTIVENESS OF USING AI IN COMPILING TEXTBOOKS FOR STUDENTS OF
NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES**

Abstract

The scientific article explores the effectiveness of using artificial intelligence (AI) for creating textbooks for foreign language education in a non-linguistic university. The use of AI in creating educational materials

provides new opportunities for developing adapted and personalized curricula, promoting more effective learning and immersion in the target language. This article discusses the advantages, challenges, and potential solutions in using AI for creating textbooks for foreign language students, and explores its effectiveness.

Keywords: foreign language, study material, artificial intelligence, use of artificial intelligence, effectiveness of AI in textbook development

Введение. В современном мире, где информационные технологии становятся все более важным компонентом образования, использование искусственного интеллекта (ИИ) при разработке учебников для студентов нелингвистических ВУЗов приобретает все большую актуальность. ИИ представляет собой совокупность технологий и алгоритмов, позволяющих компьютерным системам выполнять задачи, требующие человеческого интеллекта.

Разработка учебников для студентов, изучающих предметы не связанные с языком, особенно требует внимания к качеству и доступности образовательного материала. Использование ИИ в этом контексте может значительно повысить эффективность обучения, улучшить доступность и адаптировать учебный материал к индивидуальным потребностям студентов.

Одним из основных преимуществ использования ИИ при разработке учебников является возможность создания интерактивной образовательной среды. Благодаря ИИ, учебники становятся более интерактивными и динамичными, что способствует запоминанию материала. Системы с ИИ могут предложить студентам персонализированные упражнения и задания, анализировать их успехи и подстраивать уровень сложности материала в зависимости от индивидуальных особенностей каждого студента. Это позволяет обеспечить наиболее эффективное использование времени и ресурсов студента, а также поддерживать его мотивацию к обучению.

Кроме того, ИИ может использоваться для проверки заданий и домашних работ студентов. Автоматизированные системы могут быстро и точно оценить правильность выполнения задания, что позволяет студентам получать обратную связь по результатам учебных задач. Такая обратная связь способствует повышению мотивации и самосознания студентов, а также позволяет преподавателям более эффективно организовывать процесс обучения. Вместе с тем, использование ИИ при разработке учебников создает возможность развития новых форматов образовательных материалов, таких как виртуальная и дополненная реальность. Эти технологии позволяют студентам взаимодействовать с учебным материалом в более наглядной и эмоционально насыщенной форме, что способствует более глубокому и эффективному усвоению знаний.

Таким образом, использование искусственного интеллекта при разработке учебников для студентов нелингвистических ВУЗов имеет значительный потенциал для повышения качества и эффективности образования. Это позволяет создавать более интерактивные образовательные среды, предлагать персонализированный учебный материал и обеспечивать систематическую обратную связь для студентов.

С увеличением интернационализации и мобильности студентов неязыковые вузы сталкиваются с необходимостью обеспечивать высококачественное и эффективное обучение иностранным языкам. Использование ИИ в составлении учебников может быть одним из способов решения этой проблемы.

Преподавателями иностранного языка в Академии Гражданской Авиации необходимо внести значительные усилия для обновления традиционных учебных материалов и создания учебников, из-за сложности учебной программы по английскому языку для специальных целей.

Методы исследования. Для проведения опроса среди студентов Академии Гражданской Авиации о преимуществах и недостатках использования искусственного интеллекта в обучении и написании учебников мы использовали комбинацию вопросников и интервью. Этот метод позволил собрать как количественные, так и качественные данные, дополняющие друг друга и обеспечивающие более полное и качественное исследование.

Для интервью были использованы следующие вопросы:

1. Как бы вы оценили эффективность использования искусственного интеллекта в учебных материалах?
2. Какие конкретные примеры использования искусственного интеллекта в учебных материалах вы можете назвать?
3. Какие недостатки использования искусственного интеллекта в учебных материалах вы видите?

4. Какое мнение у вас сложилось о качестве учебников и онлайн ресурсов, использующих искусственный интеллект?

5. Какие рекомендации вы можете дать по улучшению искусственного интеллекта в обучении и использовании учебников?

Анализ и результаты исследования.

Количественный анализ: Результаты опроса среди студентов о восприятии и эффективности учебников, использующих искусственный интеллект, показали следующие данные:

- 30% опрошенных считают, что использование искусственного интеллекта в учебниках повышает эффективность изучения предмета.

- 25% опрошенных считают, что применение искусственного интеллекта делает учебники более интересными и понятными.

- 45% опрошенных считают, что учебники с использованием искусственного интеллекта помогают освоить предмет более эффективно по сравнению с традиционными учебниками.

Качественный анализ: Интервью с преподавателями привело к следующим рекомендациям для усовершенствования использования искусственного интеллекта в написании учебников:

1. Интеграция большего объема данных и разнообразных источников для более полного и точного предоставления информации.

2. Улучшение алгоритмов и моделей искусственного интеллекта для повышения точности и адаптивности систем.

3. Создание возможности для обратной связи и взаимодействия между студентами и системами искусственного интеллекта, с целью обеспечить более персонализированный и эффективный процесс обучения.

Предлагаем пример использования ИИ при составлении учебника **“English in the sphere of professional communications” (for the 3rd year students of Civil Aviation Academy)**. Educational program: 6B071100 “Aviation security”. ChatSonic (<https://writersonic.com/>)

Create a test on the topic with 5 answers. Show the correct answer.

Dangerous goods are substances when transported are a risk to health, safety, property, or the environment. Certain dangerous goods that pose risks even when not being transported are known as hazardous materials. Dangerous goods are often indicated by diamond-shaped signage on the item, its container, or the building where it is stored. The color of each diamond indicates its hazard, e.g., flammable is indicated with red because fire and heat are generally of red color, and explosive is indicated with orange because mixing red (flammable) with yellow (oxidizing agent) creates orange. The International Civil Aviation Organization has developed rules for the carriage of dangerous goods by air for the transport of hazardous materials, which are based on the UN model, but modified to take into account the unique aspects of air transport. The requirements of individual airlines and governments are included by the International Air Transport Association in the widely used IATA Dangerous Goods Regulations (DGR).

Test on the Topic: Dangerous Goods Regulations

1What are dangerous goods? A. Substances that pose a risk to health, safety, property, or the environment when transported.

Correct Answer: A

2What are hazardous materials? A. Substances that pose risks even when not being transported.

Correct Answer: A

Emergency Response: -the order of intera...

Emergency Response: -the order of interaction between departments (bodies), whose participation is provided for in the emergency plan; - The responsibility and role of each agency (body), depending on the type of emergency; - the procedure for the use of forces and means in the course of eliminating the consequences (prevention) of an emergency. Create a retention test with five three-choice questions with one correct answer. Please indicate the correct answer separately. In modern conditions, access control systems are not just a set of access devices, controllers, readers, etc., but a complex set of organizational and technical measures, the access control process in is automated and practically does not require the participation of operational personnel. Combining the functions of detention, detection, and response, it is ACS that are “standing” on the path of advancing violators that have an important role to play in countering terrorist threats. In fact, modern ACS is a single engineering and technical complex that simultaneously solves the problems of passing personnel, visitors and vehicles.

Retention Test:

1. What does an emergency plan outline? A) The responsibility and role of each agency B) The procedure for using forces and means in emergencies C) The order of interaction between departments

Correct answer: C) The order of interaction between departments [1]

2. What is the role of access control systems in countering terrorist threats? A) Passing personnel, visitors, and vehicles B) Combining the functions of detention, detection, and response C) Automating the access control process

Correct answer: B) Combining the functions of detention, detection, and response

3. Who is responsible for the type of emergency in an emergency plan? A) Operational personnel B) Each agency C) Emergency Response Team

Correct answer: B) Each agency [1]

4. What does an access control system automate? A) Countering terrorist threats B) Combining the functions of detection and response C) The access control process

Correct answer: C) The access control process

5. What is the main function of modern access control systems? A) Solving the problems of passing personnel, visitors, and vehicles B) Participating in the emergency plan C) Providing technical measures for emergencies

Correct answer: A) Solving the problems of passing personnel, visitors, and vehicles

Emergency Response:

-the order of interaction between **departments** (bodies), whose participation is provided for in the emergency plan;

- The **responsibility** and role of each agency (body), depending on the type of emergency;

- the procedure for the use of forces and means in the course of **eliminating** the **consequences** (prevention) of an emergency.

In modern conditions, access control systems are not just a set of access devices, controllers, readers, etc., but a complex set of organizational and technical **measures**, the access control process is automated and practically does not require the participation of operational personnel. Combining the functions of detention, detection, and response, it is ACS that is “standing” on the path of advancing **violators** that have an important role to play in countering **terrorist threats**. In fact, modern ACS is a single engineering and technical complex that **simultaneously** solves the problems of passing personnel, visitors, and vehicles.

Read the sentences and choose the correct words or phrases.

1 In modern conditions, access _____ systems are not just a set of access devices, controllers, readers, etc., but a complex set of organizational and technical measures.

A regulation B control

2 Combining the functions of _____ and response, it is ACS that is “standing” on the path of advancing violators who have an important role to play in countering terrorist threats.

A detention B custody

3 ART is a single engineering and technical complex that simultaneously _____ the problem of passing personnel, visitors, and vehicles.

A solves B allows

4 ACS is a single engineering and technical complex that _____ solves the problem of passing personnel, visitors, and vehicles.

A further B simultaneously

5 It is ACS that is “standing” on the path of advancing _____ that has an important role to play in countering terrorist threats.

A perpetrator B violator

Based on the context provided, the correct words or phrases to complete the sentences are:

1. B. control

2. A. detention

3. A. solves

4. B. simultaneously

5. A. perpetrator [1]

Из примера можно увидеть, что ответы, которые выдала ChatSonic совпадает с ответами написаны авторами 1- B 2-A 3-A 4- B 5-B.

При написании учебника для студентов авторам облегчает труд при составлении тестов, найти грамматические ошибки.

Нужно правильно составить или сформировать ваши вопросы, пример допущенных ошибок:

THE AIRPORT SECURITY SYSTEM STEM

The airport is simply a huge multi-element facility, the security of which is quite difficult to organize. Despite the development of various tools and systems that ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the risk potential of the airport. In a crisis aspect, airport security is the least affected.

The purpose of the airport security system is to protect Civil Aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency.

Ensures the safety of passengers, crew, ground personnel, and the *public* as a whole in all cases related to the protection of civil Aviation from acts of unlawful interference. Also ensures coordination of the activities of relevant state bodies, strengthening aviation security measures costs, and raising the level of standards. Modernizes procedures and exchanges information in order to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

Find grammar mistakes in the text THE...

Find grammar mistakes in the text

THE AIRPORT SECURITY SYSTEM STEMS

The airport is simply a huge multi-element facility, the security of which is quite difficult to organize. Despite the development of various tools and systems that ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the risk potential of the airport. In a crisis aspect, airport security is the least affected. The purpose of the airport security system is to protect Civil Aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency. Ensures the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil Aviation from acts of unlawful interference. Also ensures coordination of the activities of relevant state bodies, strengthening aviation security measures costs, and raising the level of standards. Modernizes procedures and exchanges information in order to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

The text contains a few grammar mistakes. Here's the corrected version:

The airport security system stems from the need to protect civil aviation from unlawful interference. Despite the development of various tools and systems to ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the airport's risk potential. In a crisis, airport security is the least affected.

The purpose of the airport security system is to protect civil aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency. It ensures the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil aviation from acts of unlawful interference. It also ensures the coordination of the activities of relevant state bodies, strengthens aviation security measures' costs, and raises the level of standards. It modernizes procedures and exchanges information in order to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

В первом тексте при составлении вопроса к названию текста добавлено лишние слова «STEMS», поэтому он указывает на грамматические ошибки. А во втором тексте написаны правильный текст, и он пишет *The corrected text*, что обозначает текст без грамматических ошибок.

Find grammar mistakes in the text .

THE AIRPORT SECURITY SYSTEM The airport is simply a huge multi-element facility, the security of which is quite difficult to organize. Despite the development of various tools and systems that ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the risk potential of the airport. In a crisis aspect, airport security is the least affected. The purpose of the airport security system is to protect Civil Aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency. Ensures the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil Aviation from acts of unlawful interference. Also ensures coordination of the activities of relevant state bodies, strengthening aviation security measures

costs, and raising the level of standards. Modernizes procedures and exchanges information in order to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

The corrected text:

The airport is simply a large multi-element facility, the security of which is quite challenging to organize. Despite the development of various tools and systems that ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the risk potential of the airport. From a crisis perspective, airport security is the least affected. The purpose of the airport security system is to protect civil aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency, ensuring the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil aviation from acts of unlawful interference. It also ensures the coordination of the activities of relevant state bodies, the strengthening of aviation security measures, and the raising of the level of standards. It modernizes procedures and exchanges information to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and providing a prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

Comment on the following questions in pairs. Discuss them with the whole group.

- 1 What role do you think the airport plays in the modern world?
- 2 What is the purpose of the airport security system?
- 3 Why is the airport an attractive facility for committing acts of unlawful interference?

The airport plays a crucial role in the modern world as a gateway for international travel, trade, and tourism. It serves as a vital link connecting people and goods across the globe, facilitating economic growth and cultural exchange.

The purpose of the airport security system is to ensure the safety and security of passengers, crew, and airport staff. It aims to prevent acts of terrorism, hijackings, and other unlawful activities that could jeopardize the safety of air travel.

The airport is an attractive facility for committing acts of unlawful interference due to the high volume of people, the symbolic significance of air travel, and the potential impact on global attention. Criminals may see the airport as a target for creating fear and disruption.

Создайте тестирование на закрепление знаний с пяти вопросов с тремя вариантами ответов с одним правильным вариантом ответа. Правильный ответ укажите отдельно.

Create a test on the topic with 5 answers...

Emergency Response: -the order of interaction between departments (bodies), whose participation is provided for in the emergency plan;

- The responsibility and role of each agency (body), depending on the type of emergency;
- the procedure for the use of forces and means in the course of eliminating the consequences (prevention) of an emergency.

Create a retention test with five three-choice questions with one correct answer.

Please indicate the correct answer separately.

In modern conditions, access control systems are not just a set of access devices, controllers, readers, etc., but a complex set of organizational and technical measures, the access control process in is automated and practically does not require the participation of operational personnel. Combining the functions of detention, detection, and response, it is ACS that are “standing” on the path of advancing violators that have an important role to play in countering terrorist threats. In fact, modern ACS is a single engineering and technical complex that simultaneously solves the problems of passing personnel, visitors and vehicles.

Retention Test:

What does an emergency plan outline? A) The responsibility and role of each agency B) The procedure for using forces and means in emergencies C) The order of interaction between departments

Correct answer: C) The order of interaction between departments [1]

What is the role of access control systems in countering terrorist threats? A) Passing personnel, visitors, and vehicles B) Combining the functions of detention, detection, and response C) Automating the access control process

Correct answer: B) Combining the functions of detention, detection, and response

Who is responsible for the type of emergency in an emergency plan? A) Operational personnel B) Each agency C) Emergency Response Team

Correct answer: B) Each agency [1]

What does an access control system automate? A) Countering terrorist threats B) Combining the functions of detection and response C) The access control process

Correct answer: C) The access control process

What is the main function of modern access control systems? A) Solving the problems of passing personnel, visitors, and vehicles B) Participating in the emergency plan C) Providing technical measures for emergencies

Correct answer: A) Solving the problems of passing personnel, visitors, and vehicles

Read the sentences and choose the correct words or phrases.

1 In modern conditions, access _____ systems are not just a set of access devices, controllers, readers, etc., but a complex set of organizational and technical measures.

A regulation B control

2 Combining the functions of _____ and response, it is ACS that is “standing” on the path of advancing violators who have an important role to play in countering terrorist threats.

A detention B custody

3 ART is a single engineering and technical complex that simultaneously _____ the problem of passing personnel, visitors, and vehicles.

A solves B allows

4 ACS is a single engineering and technical complex that _____ solves the problem of passing personnel, visitors, and vehicles.

A further B simultaneously

5 It is ACS that is “standing” on the path of advancing _____ that has an important role to play in countering terrorist threats.

A perpetrator B violator

Based on the context provided, the correct words or phrases to complete the sentences are: 1 B. Control 2 A. Detention 3 A. Solves 4 B. Simultaneously 5 A. perpetrator

Из примера можно увидеть, что ответы, которые выдала *Chat sonic* совпадает с ответами автора 1- B 2- A 3- A 4- B 5- A.

Нужно правильно составить или сформировать ваши вопросы, пример допущенных ошибок:

Find grammar mistakes in the text.

THE AIRPORT SECURITY SYSTEM STEMS

The airport is simply a huge multi-element facility, the security of which is quite difficult to organize. Despite the development of various tools and systems that ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the risk potential of the airport. In a crisis aspect, airport security is the least affected. The purpose of the airport security system is to protect Civil Aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency. Ensures the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil Aviation from acts of unlawful interference. Also ensures coordination of the activities of relevant state bodies, strengthening aviation security measures costs, and raising the level of standards. Modernizes procedures and exchanges information in order to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

The text contains a few grammar mistakes. Here's the corrected version:

The airport security system stems from the need to protect civil aviation from unlawful interference. Despite the development of various tools and systems to ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the airport's risk potential. In a crisis, airport security is the least affected.

The purpose of the airport security system is to protect civil aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency. It ensures the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil aviation from acts of unlawful interference. It also ensures the coordination of the activities of relevant state bodies, strengthens aviation security measures' costs, and raises the level of standards. It modernizes procedures and exchanges information in order to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

В первом тексте при составлении вопроса к названию текста добавлено лишние слова «STEMS», поэтому он указывает на грамматические ошибки. А во втором тексте написаны правильный текст, и он пишет *The corrected text*, что обозначает текст без грамматических ошибок.

Find grammar mistakes in the text.

THE AIRPORT SECURITY SYSTEM The airport is simply a huge multi-element facility, the security of which is quite difficult to organize. Despite the development of various tools and systems that ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the risk potential of the airport. In a crisis aspect, airport security is the least affected. The purpose of the airport security system is to protect Civil Aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency. Ensures the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil Aviation from acts of unlawful interference. Also ensures coordination of the activities of relevant state bodies, strengthening aviation security measures costs, and raising the level of standards. Modernizes procedures and exchanges information in order to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

The corrected text:

The airport is simply a large multi-element facility, the security of which is quite challenging to organize. Despite the development of various tools and systems that ensure the safety of such facilities, it is still quite difficult to clearly determine the risk potential of the airport. From a crisis perspective, airport security is the least affected. The purpose of the airport security system is to protect civil aviation from acts of unlawful interference. It applies rules, practices, and procedures that take into account safety, regularity, and flight efficiency, ensuring the safety of passengers, crew, ground personnel, and the public as a whole in all cases related to the protection of civil aviation from acts of unlawful interference. It also ensures the coordination of the activities of relevant state bodies, the strengthening of aviation security measures, and the raising of the level of standards. It modernizes procedures and exchanges information to detect and localize threats, ensuring safe and efficient service for passengers and aircraft, storing and transporting baggage, cargo, mail, and airborne stocks, and providing a prompt response to any increased threat to the safety of civil aviation.

Comment on the following questions.

1 What role do you think the airport plays in the modern world?

2 What is the purpose of the airport security system?

3 Why is the airport an attractive facility for committing acts of unlawful interference?

1 The airport plays a crucial role in the modern world as a gateway for international travel, trade, and tourism. It serves as a vital link connecting people and goods across the globe, facilitating economic growth and cultural exchange.

2 The purpose of the airport security system is to ensure the safety and security of passengers, crew, and airport staff. It aims to prevent acts of terrorism, hijackings, and other unlawful activities that could jeopardize the safety of air travel.

3 The airport is an attractive facility for committing acts of unlawful interference due to the high volume of people, the symbolic significance of air travel, and the potential impact on global attention. Criminals may see the airport as a target for creating fear and disruption.

Преимущества использования ИИ в составлении учебников

- Одним из основных преимуществ ИИ в образовании является персонализированное обучение. Благодаря ИИ, учебные материалы могут быть адаптированы под потребности и уровень знаний каждого студента. Такой подход способствует лучшему пониманию материала и повышает успеваемость.

- Другой важной особенностью использования ИИ в образовании является интерактивность. ИИ позволяет создавать интерактивные учебные материалы, которые могут включать в себя виртуальные лаборатории и симуляции. Это позволяет студентам получать практический опыт и больше экспериментировать с изучаемыми концепциями, что способствует улучшению понимания предмета.

- Также ИИ позволяет предоставлять студентам мгновенную обратную связь на основе их ответов. Это помогает студентам немедленно исправлять ошибки и совершенствовать свои навыки.

Такая обратная связь является неотъемлемой частью образовательного процесса и помогает улучшить эффективность обучения.

- Использование ИИ в образовании также позволяет проводить анализ данных об успехах студентов и выявлять их слабые места. Это позволяет преподавателям адаптировать учебные материалы и методики обучения с целью повышения эффективности образовательного процесса.

-Наконец, ИИ ускоряет процесс создания и обновления учебных материалов. Такие материалы могут быть разработаны и обновлены гораздо оперативнее, чем с использованием традиционных методов. Это соответствует современным требованиям и позволяет учебному процессу быть в курсе последних научных открытий и новых разработок.

Проблемы, связанные с использованием ИИ в составлении учебников

Одной из основных проблем является отсутствие стандартов и нормативов для создания учебных материалов с использованием ИИ. Кроме того, ИИ может ограничиваться доступом к актуальным и качественным данным, что может ограничить его эффективность. Дополнительные проблемы могут возникнуть из-за ограничений в использовании ИИ в образовательной сфере.

Потенциальные решения и рекомендации

Для преодоления данных проблем необходимо разработать стандарты и нормативы для использования ИИ в составлении учебников. Также необходимо улучшить доступ к актуальным и качественным данным. Для повышения эффективности использования ИИ при составлении учебников рекомендуется проводить пилотные проекты и исследования, а также обучать преподавателей технологиям ИИ.

Выводы :

Искусственный интеллект (ИИ) – это передовая технология, которая эмулирует когнитивные функции человека. Применение ИИ в сфере образования, включая нелингвистические ВУЗы, становится все более популярным и позволяет значительно улучшить качество учебного процесса. Использование ИИ позволяет автоматизировать процесс составления учебных материалов и адаптировать их под индивидуальные потребности студентов. Данная возможность улучшает эффективность обучения и помогает снизить препятствия, связанные с различными уровнями владения иностранным языком у студентов. В заключение, использование искусственного интеллекта при разработке учебников для нелингвистических ВУЗов способствует совершенствованию образовательного процесса. Персонализированное обучение, интерактивность, мгновенная обратная связь, анализ данных и ускорение процесса создания учебных материалов – все это преимущества, которые ИИ предоставляет студентам. Искусственный интеллект становится незаменимым инструментом, способным модернизировать и улучшить образовательные процессы вне зависимости от предметной области.

Список использованной литературы:

1. Chatsonic(<https://writesonic.com/>)
2. “English in the sphere of professional communications” (for the 3rd year students of Civil Aviation Academy). Educational program: 6B071100 “Aviation security”. Badanbekkyzy Z., Almaty, “Lantar Books”, 2023.- 206 p.
ISBN 978-601-269-299-0
3. <https://grammarly-ai.com/paraphrasing-tool>
4. Эльмира Сталик “Искусственный интеллект в РК”
<https://mg-partner.com/novosti/iskusstvennyj-intellekt-v-rk>
5. Куликова Наталья Юрьевна, Маслова Ольга Анатольевна, Пономарева Юлия Сергеевна “Модель использования систем искусственного интеллекта для оценки качества формирования компетенций студентов вуза.” Мир науки. Педагогика и психология World of Science. Pedagogy and psychology 2021, №5, Том 9 <https://mir-nauki.com>
6. Костюкович Елена Юрьевна “Применение искусственного интеллекта в обучении английскому языку в вузе” Современное педагогическое образование. №1 2023 [СПО]

R.K.Adilbayeva¹

MSc, Senior lecturer

¹Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University,
Turkestan, Republic of Kazakhstan
rsaldy.adilbaeva@mail.ru

EXAMINING EFL LEARNERS' ATTITUDES USE OF SCAFFOLDING APPROACH ON DEVELOPING WRITING STRATEGIES

Abstract

English language is one of the widely used languages today. It is being tried to be learned by millions of people for the various purposes. There are plenty of methods, approaches and techniques in teaching and learning foreign languages. Each of them has its own advantages, the most important of which is that foreign language learners learn the language in an easy way without any troubles. Overall 39 learners from the Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University were participated in order to investigate EFL learners' attitudes towards Scaffolding approach on developing writing strategies. Quantitative method was used; questionnaire was surveyed between two courses. Mann Whitney U-test used to calculate differences between two independent variables. In accordance clear-cut results of descriptive analysis presented that EFL learners' confidence towards Scaffolding approach, moreover, there was no significant difference grade and gender.

Key words: Scaffolding, writing strategies, approach, EFL learners

Р.К. Адилбаева¹

магистр., аға оқытушы

¹Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті,
Түркістан қ, Қазақстан Республикасы
rsaldy.adilbaeva@mail.ru

ЖАЗУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ӘЗІРЛЕУ КЕЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СКАФФОЛДИНГ ТӘСІЛДІ ҚОЛДАНУҒА ҚАТЫНАСЫН ЗЕРТТЕУ

Аңдатпа

Ағылшын тілі-қазіргі кезде кеңінен қолданылатын тілдердің бірі. Миллиондаған адамдар мұны әртүрлі мақсаттарда үйренуге тырысады. Шет тілдерін оқыту мен үйренуде көптеген әдістер, тәсілдер мен әдістер бар. Олардың әрқайсысының өзіндік артықшылықтары бар, ең бастысы, шет тілін үйренушілер тілді оңай және еш қиындықсыз үйренеді. Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің 39 студенті жазу стратегиясын әзірлеу кезінде EFL оқушыларының Scaffolding тәсіліне қатынасын зерттеуге қатысты. Сандық әдіс қолданылды; сауалнама екі курс арасында жүргізілді. Mann Whitney U-test критерийі екі тәуелсіз айнымалылар арасындағы айырмашылықтарды есептеу үшін қолданылады. Сипаттамалық талдаудың нақты нәтижелеріне сәйкес, студенттері "Скаффолдинг" тәсіліне сенетіні көрсетілді, сонымен қатар сынып пен өрісте айтарлықтай айырмашылық болған жоқ.

Кілт сөздер: Скаффолдинг, жазу стратегиялары, тәсіл, EFL студенттері

Р.К. Адилбаева¹

магистр., старший преподаватель

¹Международный Казахско-Турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави,
г.Туркестан, Казахстан
rsaldy.adilbaeva@mail.ru

ИЗУЧЕНИЕ ОТНОШЕНИЯ УЧАЩИХСЯ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ КАРКАСНОГО ПОДХОДА ПРИ РАЗРАБОТКЕ СТРАТЕГИЙ ПИСЬМА

Аннотация

Английский язык является одним из широко используемых языков сегодня. Этому пытаются научиться миллионы людей для различных целей. Существует множество методов, подходов и

техник в преподавании и изучении иностранных языков. Каждый из них имеет свои преимущества, наиболее важным из которых является то, что изучающие иностранный язык изучают язык легко и без каких-либо проблем. В общей сложности 39 студентов из Международного казахско-турецкого университета имени Ходжи Ахмета Ясави приняли участие в исследовании отношения учащихся к подходу Scaffolding при разработке стратегий написания. Использовался количественный метод; анкетирование проводилось между двумя курсами. Mann Whitney U-test используемый для вычисления различий между двумя независимыми переменными. В соответствии с четкими результатами описательного анализа было показано, что учащиеся доверяют подходу Scaffolding, более того, не было никакой существенной разницы в классе и поле.

Ключевые слова: Скаффолдинг, стратегии написания, подход, EFL учащиеся

Introduction

Language is the greatest invention of mankind, the main feature that distinguishes man from other living beings is language. Language skills are the ability of people to correctly and fully understand what they read, listen to and see; this means that they can again accurately and completely convey their feelings, thoughts and observations to others. Language skills consist of reading, listening, speaking and writing skills. All these skills complement each other. In order for a person to think freely and creatively, he/she must be proficient in his/her native language and be able to combine language skills with creativity. Creative writing is a concept occurs in this context and that needs to be conveyed to learners when teaching writing. Writing is a multifaceted process that includes both cognitive and motivational processes. In recent years, much attention has been paid to teaching English as a foreign language. As interest in this field grows, various methods and approaches for use begin to appear. Essentially, learning and teaching to write is considered as a sovereign field in teaching English language. The ability to write in any language is the ability to tell. The development of writing skills when teaching English as a foreign language is aimed at ensuring that learners can express their feelings, thoughts, dreams and impressions in accordance with the rules, and learners with the ability to write should enhance these skills. Writing is the crucial component in teaching and learning a foreign language. Writing training was conducted in the early years, when learners began to learn how to correctly compose letters. There are many consequences that can lead to serious shortcomings in the academic performance of learners if they have a weak foundation in writing. Writing is not only vital for improving their academic achievement, but also contributes to their social and emotional development (Moses, R. N., & Mohamad, M. (2019)) [1]. Writing is the process of to learn to connect words and word combinations, word combinations with utterances, to write down thoughts without mistakes. Writing considers as a productive and active abilities of learners. While using speaking performances it is expressing thoughts, opinions orally, and when using writing abilities it is the demonstrating ideas in written form (Haerazi, H., Irawan, L. A., Suadiyatno, T., & Hidayatullah, H. (2020)) [2]. The act of writing is a very complex and powerful act. It provides communication and converting thoughts into a coherent text, as well as being crucial method for learning at the same time. In order to increase learners' writing achievements make them qualified, it is necessary to increase their knowledge of the world and allow them to get to know themselves. One of the most extensive ways to evolve writing skills is to make it unique and to enable the learner to write down his/her own personality, opinions, dreams, expectations and projects. In order to reduce writing anxiety, it is indispensable to escalation the tendency to write and convince the learner that writing is a learnable skill. Teaching to write is the challenging process for the EFL/ESL teachers, moreover, teachers should pay attention to the ways to enhancing writing performance of learners Yundayani, A., Susilawati, S., & Chairunnisa, C. (2019)) [3]. Along these lines, far-reaching developments and research have taken place in this area. Research and approaches to teaching writing in a foreign language are aimed at further development of writing skills. In the process of evolving writing performances of EFL learners there are available various types of methods, approaches and techniques. One of the modernized approach is Scaffolding, which is the support of tutors that helps learners while they facing with challenges and troubles.

Scaffolding

In modern contemporary modern decades the term of scaffolding is used in teaching process. The term of Scaffolding was established by Bruner and Sherwood (1976). Scaffolding related to the building professions, it helps to builders to construct and renovate buildings (Gonulal, T., & Loewen, S. (2018)) [4]. By the same token, scaffolding approach developed by researchers David Wood, Gail Ross and Jerome Bruner in 1976. It is the form of problem solving, self-control and abutment of tutors while getting knowledge.

Scaffolding is one of the decisive approaches especially for the learners who are learning a foreign language. It is the form of coaching, that teachers and tutors on the crucial place. Scaffolding has an affirmative consequence on evolving writing performances. In the contemporary modern decades learners in their young ages start to learn foreign languages in order to evaluate their knowledge, additionally it directly affects to their future career. By the cause of this, they need support directions of their teachers. Tutors objectives and objectives of enhancing professional generation can be achieved by guiding learners. The role of using Scaffolding approach at the lessons, it helps to learners to solve the problems and challenges which they are faced, incidentally, helps to identify their strengths and weaknesses. Using scaffolding is the case that acquiesce the second language learners to accomplish intentions located beyond his/her personal abilities. Predominantly, these kinds of approaches are widespread among learning process, including work with evolving vocabulary, which began at the beginning of school year. It helps not only enriching vocabularies but also developing other abilities skills of learners. Scaffolding is the kind of support provided by people or materials. With the help of support learner can reach the world that he could not reach on his/her own. Critical thinking always is being supported by Scaffolding approach. Writing ability is the main tool for human beings to acquire knowledge and they should master. Writing tasks should take place in almost every lesson it occupies decisive place. English language is taught as a foreign language in Kazakhstan; therefore EFL learners can face with challenges while writing in English. The preeminent circumstances of these troubles are lack of motivation and EFL/ESL learners have not performance to write correctly. According to some scientific researches there found out that second language learners always face with challenges while writing in English. Among the causes of problems related to foreign language learning Scaffolding approach is extensive that the advancing writing capabilities. Based on these challenges and data about writing competencies of learners the following research objective was determined in this research study.

The main purpose of the recent research study was to investigate EFL learners' attitudes of using Scaffolding approach on developing writing competencies. Moreover, to correlate learners' awareness of writing capabilities, regarding their gender and years of study at the university. For this purpose of the current study focused on the following research questions which were assumed to be answered throughout the study.

1. What are the attitudes of the EFL learners' towards use of Scaffolding approach on developing writing strategies?
2. How does Scaffolding approach used by participants on developing writing strategies differ according to their gender?
3. How does Scaffolding approach used by participants on developing writing strategies differ according to their years of study at the university?

Materials and methods

Research design

The descriptive research was used in order to identify effectiveness of Scaffolding approach on developing writing strategies. The descriptive research includes different types of questionnaires in research studies. According to Dulock, H. L. (1993) descriptive research is the description of the condition as it's exists. Descriptive research aimed to identify relationships between selected variables. The questionnaire was conduct to investigate effectiveness of Scaffolding approach on enhancing writing strategies of English learners. In order to achieve research purpose and research questions quantitative method was selected. Quantitative method used to present analysis of certain specific studies. The data demonstrated with numbers (Aliaga, M., & Gunderson, B. (2002)) [6].

Settings and participants

In the current research study totally 39 learners from the Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University were participated. 14 male (36%) and 25 female (64%) participants were selected from Philology Faculty, Foreign Languages Teaching Department in order to achieve research objective. The questionnaire was surveyed between 1st and 2nd course learners at the university.

The current study was conducted in the fall term of 2022-2023 academic years. Purposive sampling method was utilized in order to select participants. Purposeful example is one of the following the distinctive are used for a purpose related to the study (Andrade, C. (2021)) [7].

Data collection instrument

The questionnaire about Scaffolding approach on developing writing strategies developed by Piamsai (2020). It was utilized to investigate EFL learners' assessments towards use of Scaffolding approach and

tutors support at the English lessons. The all-inclusive questionnaire consists of overall 31 items that branched into 3 subscales: Cognitive, Metacognitive and Affecting Scaffolding. Cognitive scale includes items from 1 to 14, Metacognitive covers from 15 to 26 and last scale Affecting consists of items from 27 to 31. Just as, purpose of the current study was to examine effectiveness of scaffolding approach on developing university learners’ writing strategies, items regarding to the writing selected from Metacognitive scale including totally 12 items. For instance: “I understood the objective of each writing task the teacher assigned me to do” and “I used feedback and comments from my teacher to improve my work” presented university learners’ attitudes towards writing strategies, moreover, tutors’ equitable of their miscalculations were advantageous for them.

The instrument was used as a form of Likert scale 4 points (4= strongly agree, 3=agree, 2=disagree, 1= strongly disagree). In accordance to the number of items in the current questionnaire, the Cronbach alpha value was $\alpha = ,928$ presented that the questionnaire had immense reliability to use. (See table 1).

Cronbach's Alpha	N of Items
,928	12

Table 1- reliability of the scale

Data collection analysis and procedure

The current questionnaire was elected according to the age and level of English knowledge of university learners. Each item was selected to investigate EFL learners’ attitudes towards use of scaffolding approach on developing writing strategies. All 12 items were understandable for the participants who have a low level of English. Explanation work was carried out beforehand. It was explained that results of questionnaire would be used for the academic purposes. The questionnaire was arranged in Google Form. First, the learners were asked to full the questionnaire honestly on the Google form. After gathering whole data to adjust descriptive analysis of the current research study The Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 23.0 version was used. The test of normality was calculated in order to identify whether parametric or non-parametric would be appropriate. Non- normal distribution was showed according to the results of Kolmogorov-Smirnov and Shapiro –Wilk. As a result of Kolmogorov-Smirnov test variables showed normal distribution, non-parametric test was utilized in order to appraise data.

Results and discussion

According to the first research question “What are the attitudes of the EFL learners’ towards use of Scaffolding approach on developing writing strategies?” In order to calculate results of first research question descriptive statistics was used. The clear results presented in Table 2.

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Total	39	1,00	3,67	3,0150	,67751

Table 2- descriptive analysis

The results of descriptive statistics showed that university learners’ attitudes towards use of scaffolding approach showed high score (M=3,01). It presented that EFL learners had an affirmative notion about Scaffolding approach. Their options demonstrated that scaffolding helped them to evolve writing performances.

The use of Scaffolding approach is temporary, whereas it is necessary for the successful construction of the building. Scaffolding is in order for L2 learners to overcome a problem that is above them capacity having someone experienced than themselves (teacher, tutor, and parents) (Babu, K. R., Rao, G. N., & Sridevi, D. (2022)) [9]. Although, scaffolding approaches’ purpose is to build support on developing performances of learners, it is the most crucial method in teaching. It helps to identify the object of the lesson, and ways to achieve purposes clearly. Scaffolding approach is the tool that helps to clear up issues in comprehending materials. The EFL learner degree, level of knowledge of applying the study can be seen by the support of teachers. Scaffolding approach has a high influence to writing abilities of learners (Widhiasih,

L. K. S., Dharmayanti, P. A. P., Pramerta, I. G. P. A., & Arsana, A. A. P. (2022) [10]. Scaffolding is a temporary support for the EFL/ESL learners which should gradually fade away. Responsibility for completing the task, achieving objectives is first divided between the teacher and the learner, and then completely passes to the latter. Moreover, descriptive statistics carried out for each item of questionnaire. The crystal results are given below in Table 3.

	N	Min	Max	Mean	Std. Deviation
1.I understood the objective of each writing task the teacher assigned me to do.	40	1,00	4,00	2,9000	,74421
2.I always set the goal before I started writing	40	1,00	4,00	2,9500	,87560
3. I monitored myself when I was writing each task to make sure I used appropriate vocabulary.	40	1,00	4,00	3,0000	,98710
4.I monitored myself when I was writing each task to make sure I used correct structures and grammatical sentences.	40	1,00	4,00	3,0250	,89120
5.I monitored myself when I was writing each task to make sure the ideas/information/content was appropriate and relevant.	40	1,00	4,00	2,9500	,87560
6. I evaluated my work after I finished each writing assignment by checking if I used appropriate vocabulary.	40	1,00	4,00	3,0500	,87560
7.I evaluated my work after I finished each writing assignment by checking if I used correct structures and grammatical sentences.	40	1,00	4,00	3,0500	,87560
8. I evaluated my work after I finished each writing assignment by checking if I included appropriate and relevant	40	1,00	4,00	2,9750	,94699
9.I learned to evaluate my own work from evaluating my peers' work.	40	1,00	4,00	3,0500	,95943
10.I used feedback from peers to improve my work.	39	1,00	4,00	3,1026	,94018
11.I learned from my teacher's feedback and comments.	40	1,00	4,00	3,0250	,97369
12. I used feedback and comments from my teacher to improve my work.	40	1,00	4,00	3,1000	,77790

Table 3- descriptive analysis of items

Whole 12 items from questionnaire calculated in descriptive statistics. The average results are shown in items: "I used feedback from peers to improve my work" (M=3,10), "I used feedback and comments from my teacher to improve my work" (M=3,10), "I learned to evaluate my own work from evaluating my peers'

work” (M=3,05) and “I evaluated my work after I finished each writing assignment by checking if I used correct structures and grammatical sentences” (M=3,05). It presented learners’ positive attitudes towards scaffolding and their tutors supports. While items like “I understood the objective of each writing task the teacher assigned me to do”, “I always set the goal before I started writing”, “I monitored myself when I was writing each task to make sure the ideas/information/content was appropriate and relevant” and “I evaluated my work after I finished each writing assignment by checking if I included appropriate and relevant ideas/information/content” had a lowest results. It means that learners troubles while writing, they cannot monitor themselves and misunderstanding objective of each writing tasks.

The second research question was “How does Scaffolding approach used by participants on developing writing strategies differ according to their gender?” In order to calculate results of second research question Mann-Whitney U-test was used. The results are given in Table 4.

	gender	N	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Total	male	14	23,04	322,50	132,500	,212
	female	25	18,30	457,50		

Table -4 results of gender differences

The Mann-Whitney U-test identified attitudes towards scaffolding approach on developing writing performances in order to analyze whether there is any significant difference between male and female participants. The clear-cut scores showed that there was no significant difference between male and female participants of the recent research study. Male participants’ score (M=322,5) and female participants’ results were (M=457,5). There was slightly difference between mean ranks, by cause of number of participants. The same results can be seen in some research studies. There was no found contrast between male and female participants, both of them had affirmative attitudes towards use of Scaffolding approach on developing writing performances (Nourazar, S., Kakvand, R., & Aliasin, S. H. (2022)) [11]. A significant gender influence on the perception of writing skills was also found (Saha, M. (2022)) [12]. While, the gender inequality was found, female participants’ attitudes was more affirmative than male participants (Miyaoaka, M., Toolsidass, R., & Magee, M. (2023)) [13]. There was found slightly contrast between male and female participants, female participants attitudes showed confident than males (Hodiyanto, H., & Juniati, D. (2022)) [14].

The third research question was “How does Scaffolding approach used by participants on developing writing strategies differ according to their years of study at the university?” Mann-Whitney U-test was utilized in order to achieve differences between two independent variables first and second course learners. The results are presented in Table 5.

	grade	N	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Total	1	17	20,15	342,50	167,500	,746
	2	21	18,98	398,50		

Table 5- grade differences

In accordance calculated results of Mann Whitney U-test demonstrated first and second course learner’s attitudes towards use of Scaffolding approach on developing their writing performances. There was no significant difference between university learners according to their years of study at the university. First courses results (M=20,15) second courses score (M=18,98) it presented that first course learners need tutors support while writing than second course learner. The main cause would be freshmen learner’s English knowledge will be lower than second courses. Moreover, there was no significant contrast between study stages of learners (Ali, A. L. M. H. (2022)) [15]. Tutors can use Scaffolding approach on developing not only writing abilities also their interests in learning a foreign language (Padmadewi, N. N., & Artini, L. P. (2019) [16].

Conclusion

The current research study examined EFL learners' attitudes towards writing strategies through Scaffolding approach. In accordance some results the recent research study can conclude as follows: there incredible crucial benefits of using Scaffolding approach on developing literacy writing of university learners. Moreover, male and female participants attitudes showed confidence towards Scaffolding approach, so that this approach should used in teaching a foreign language in order to overcome challenges while learning. Writing also contributes to the development of language guesswork, which will become an indispensable assistant in real communication conditions, in the absence of the ability to use a dictionary and write words without mistakes.

References

1. Moses, R. N., & Mohamad, M. (2019). *Challenges faced by students and teachers on writing skills in ESL Contexts: A literature review*. *Creative Education*, 10(13), 3385-3391.
2. Haerazi, H., Irawan, L. A., Suadiyatno, T., & Hidayatullah, H. (2020). *Triggering Preservice Teachers' Writing Skills through Genre-Based Instructional Model Viewed from Creativity*. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(1), 234-244.
3. Yundayani, A., Susilawati, S., & Chairunnisa, C. (2019). *Investigating the effect of canva on students' writing skills*. *English Review: Journal of English Education*, 7(2), 169-176.
4. Gonulal, T., & Loewen, S. (2018). *Scaffolding technique*. *The TESOL encyclopedia of English language teaching*, 1-5.
5. Dulock, H. L. (1993). *Research design: Descriptive research*. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 10(4), 154-157.
6. Aliaga, M., & Gunderson, B. (2002). *Interactive statistics*. Virginia. America: Pearson Education.
7. Andrade, C. (2021). *The inconvenient truth about convenience and purposive samples*. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 43(1), 86-88.
8. Piamsai, C. (2020). *The effect of scaffolding on non-proficient EFL learners' performance in an academic writing class*. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 13(2), 288-305.
9. Babu, K. R., Rao, G. N., & Sridevi, D. (2022). *Enhancing writing Skills in ESL learners through the techniques of scaffolding*. *NVEO-NATURAL VOLATILES & ESSENTIAL OILS Journal| NVEO*, 47-58.
10. Widhiasih, L. K. S., Dharmayanti, P. A. P., Pramerta, I. G. P. A., & Arsana, A. A. P. (2022). *Scaffolding for teaching literacy: a literature review*. *International Journal of Applied Science and Sustainable Development (IJASSD)*, 4(1), 7-13.
11. Nourazar, S., Kakvand, R., & Aliasin, S. H. (2022). *The Impact of Scaffolded Metacognitive Writing Strategy Instruction on Iranian Intermediate EFL Learners' IELTS Writing Task 2*. *Education Research International*, 2022.
12. Saha, M. (2022). *From Creative to Critical Writing: Effects of Structured Instructions on Learners' Perceived Skills Development*. *Journal of Teaching and Teacher Education*, 10(01).
13. Miyaoka, M., Toolsidass, R., & Magee, M. (2023). *Embedded Librarians and Scaffolding for Remote Learning*. *portal: Libraries and the Academy*, 23(1), 169-195.
14. Hodyanto, H., & Juniati, D. (2022). *The role of scaffolding in students' geometry analogical reasoning from gender*. *Jurnal Pendidikan Informatika dan Sains*, 11(1), 41-51.
15. Ali, A. L. M. H. (2022). *Scaffolding as a Teaching Strategy to Improve Students Translation Performance*. *Journal of Language Studies*. Vol, 5(4), 87-105.
16. Padmadewi, N. N., & Artini, L. P. (2019, January). *Using scaffolding strategies in teaching writing for improving student literacy in primary school*. In *1st International Conference on Innovation in Education (ICoIE 2018)* (pp. 156-160). Atlantis Press.

ӘОК: 81'0;373.1.02

Жуасбаева Ә.Т.¹, Беркинбаева Г.О.², Таженова А.С.³
^{1,2,3}аға оқытушылар

¹АФЭК, ^{2,3}Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы, Қазақстан

СТУДЕНТТЕРГЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА КОММУНИКАТИВТІ ТАПСЫРМАЛАР ӘДІСІН ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Бұл мақала әр студенттің жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескеруге мүмкіндік беретін коммуникативті тәсілдің әдістерінің бірі ретінде ағылшын тілін оқытудағы коммуникативті тапсырмалар әдісіне арналған, ал студенттер нақты өмірде кездесетін практикалық мәселелерді шешеді. Коммуникативті тапсырмалар әдісін таңдаудағы басты мақсаттардың бірі-студенттің белсенділігін арттыру. Бұл әдісті қолданудың кейбір ерекшеліктері, оның артықшылықтары мен кемшіліктері талданды, оның негізгі сипаттамалары, сондай-ақ ағылшын тілін оқытудағы дәстүрлі әдістермен салыстыру ұсынылды. Сондай-ақ, "тапсырма" ұғымының бірнеше анықтамалары, сондай-ақ студенттердің оқу аудиториясынан тыс орындауы керек негізгі тапсырмалар түрлері және оқу процесінде оқу аудиториясындағы іс-әрекеттің негізін құрайтын педагогикалық анықтамалар берілген. Коммуникативті тапсырмалар әдісіне негізделген сабақтар бірнеше негізгі кезеңдерге бөлінеді. Барлық кезеңдерді шартты түрде үшке бөлуге болады: дайындық кезеңі, тапсырманы орындау кезеңі және тілдік жұмыс кезеңі. Олардың әрқайсысының қысқаша сипаттамасы мақалада келтірілген. Мақаланың соңында автор коммуникативті тапсырмалар әдісін қолданудың және оны басқа әдістермен нәтижелі үйлестірудің жеке тәжірибесімен бөліседі.

Кілт сөздер: коммуникативтік тапсырмалар әдісі; оқыту әдістемесі; педагогикалық тапсырма; нысаналы тапсырма; коммуникативтік міндет; оқу материалдары.

Жуасбаева Ә.Т.¹, Беркинбаева Г.О.², Таженова А.С.³
^{1,2,3}старшие преподаватели

¹АФЭК, ^{2,3}КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА КОММУНИКАТИВНЫХ ЗАДАНИЙ В ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

Данная статья посвящена методу коммуникативных заданий в обучении английскому языку как одному из методов коммуникативного подхода, который дает возможность учитывать индивидуальные особенности и потребности каждого студента, при этом студенты решают практические задачи, с которыми они могут встретиться в реальной жизни. Одной из главных целей при выборе метода коммуникативных заданий является увеличение активности студента. Проанализированы некоторые особенности использования данной методики, ее преимущества и недостатки, представлены ее основные характеристики, а также сравнение с традиционными методиками в обучении английскому языку. Дается также несколько определений самого понятия «задание», а также основных видов заданий - целевых, которые студенты должны выполнять за пределами учебной аудитории, и педагогических, которые составляют основу деятельности в учебной аудитории в процессе обучения. Занятия, основанные на методе коммуникативных заданий, делятся на несколько основных этапов. Все этапы условно можно разделить на три: подготовительный этап, этап выполнения задания и этап языковой работы. Краткое описание каждого из них приводится в статье. В конце статьи автор делится личным опытом использования метода коммуникативных заданий и его продуктивного сочетания с другими методами.

Ключевые слова: метод коммуникативных заданий; методика преподавания; педагогическое задание; целевое задание; коммуникативная задача; учебные материалы.

Zhuasbaeva A.T.¹, G. O. Berkinbayeva², Tazhenova A. S.³

^{1,2,3} senior teachers

¹Almaty Financial Economic College, ^{2,3}Abai Kazakh National University
Almaty, Kazakhstan

USING THE METHOD OF COMMUNICATIVE TASKS IN TEACHING STUDENTS ENGLISH

Abstract

This article is devoted to the method of communicative tasks in teaching English as one of the methods of the communicative approach, which makes it possible to take into account the individual characteristics and needs of each student, while students solve practical problems that they can meet in real life. One of the main goals when choosing the method of communicative tasks is to increase the student's activity. Some features of the use of this technique, its advantages and disadvantages are analyzed, its main characteristics are presented, as well as a comparison with traditional methods in teaching English. There are also several definitions of the concept of "task" itself, as well as the main types of tasks - target tasks that students must perform outside the classroom, and pedagogical tasks that form the basis of activities in the classroom during the learning process. Classes based on the method of communicative tasks are divided into several main stages. All stages can be conditionally divided into three: the preparatory stage, the task completion stage and the language work stage. A brief description of each of them is given in the article. At the end of the article, the author shares his personal experience of using the method of communicative tasks and its productive combination with other methods.

Key words: method of communicative tasks; teaching methods; pedagogical task; target task; communicative task; educational materials.

Кіріспе. Шет тілі мұғалімдерінің алдында тұрған ең қиын міндеттердің бірі-студенттердің қиялын оқуға ынталы болатындай етіп қалай ынталандыру керек. Нәтижесінде оқу курсына арналған негізгі оқулықтардан басқа қолдануға болатын оқу материалдарын іздеу мен әзірлеудің үнемі болып жатқан процесі оқытушының сабақты жоспарлау жөніндегі маңызды бағыттарының бірі болып табылады.

Көптеген оқытушылар, әдетте, ағылшын тілін жоспарлауды дәстүрлі "PPP" тәсіліне негіздейді (Presentation, Practice, Production) - презентация, практика, продуктивті. Бұл әдіс сенімді және тиімді әдістің бірі болып табылады. Бұл бірқатар сабақтарды ұйымдастыруға болатын негіз болып табылады. Сонымен қатар, бұл әдіс қазіргі уақытта ең тиімді болып табылады, өйткені ол қолданылатын оқулықтардың немесе бағдарламалардың лексикасы мен грамматика бағыттарын қамтиды. Алайда, бұл әдісті қолдану теория мен практиканы оқыту кезінде әр студенттің жеке қажеттіліктері мен ерекшеліктері ескерілмейтінін анықтады, яғни мазмұны әрдайым оқулықпен немесе оқу бағдарламасымен белгіленеді. Оқытушылар өз студенттеріне күнделікті өмірде кездесетін оқу аудиториясында мұндай жаттығуларды өзге тілінде қолдана отырып, тапсырманы сирек орындауға береді. Егер оқытушылар студенттердің шет тілін сабағын мағыналы түрде жеткізсе, немесе сөйлеу дағдысын қалыптастырса, тапсырмаларды есте қаларлық орындаса, студенттер әр түрлі жағдайларда тілді табиғи түрде жаттап, қолдана алады.

Ойын технологиясын пайдалану, кез-келген мәселені шешу, ақпарат немесе тәжірибе алмасу - мұның бәрін нақты және шынайы тапсырмалар ретінде қарастыруға болады. Коммуникативті әдіспен студенттер жиі қолданылатын сөздерді сабақта қолдануын бақылай отырып, тапсырманы шынайы түрде орындады деп санауға болмайды. Кәдімгі рөлдік ойынға да қатысты, егер ол белгілі бір мәселені шешудің элементтерін қамтымаса немесе студенттерге қол жеткізу үшін мақсат қойылмаса, сабақ мақсатына жетпейтіні сөзсіз. Көптеген рөлдік ойындарда студенттер тек өз рөлдерін ойнайды. Бірақ рөлдік ойын, мұнда студенттер кәсіпорын басшыларының рөлдерін ойнауы керек, бірақ сонымен бірге олар келісімге келуі немесе белгілі бір уақыт ішінде өзекті мәселенің дұрыс шешімін табуы керек, коммуникативті тапсырмалар әдісімен шынайы тапсырма деп санауға болады [2, 270б.].

Шет тілін оқыту әдістемесі бойынша оқытушы коммуникативті тапсырмалар әдісін таңдауды өзіне қалдырады, себебі оқытушы студенттің сөйлеу дағдысын қалыптастыра алмайды және дамыта алмайды, яғни "оқытушы мен студенттер нені оқу керектігін ортақтаса таңдай алмайды. "Зерттелетін тілдің элементтері өз орындарына болжамды ретпен енгізілмейді" [1, 285б.]. Бұл шет тілі сабағында мұғалім оқу процесін бақылауды босатуы керек дегенді білдіреді, әр оқушының осы уақыт ішінде не үйренгенін түсінбеуі ықпал етеді.

Коммуникативті тапсырмалар арқылы оқыту кезінде студент шет тіліне мүмкіндігінше әсер етуі керек, тек оның қолданылуын бақылап, содан кейін өз болжамын құрып, нәтижесінде онымен тәжірибе жасауы керек. Коммуникативті тапсырмалар әдісін таңдаудағы басты мақсаттардың бірі - студенттің белсенділігін арттыру: коммуникативті тапсырмалар әдісі оқытушының емес, студенттің іс-әрекетіне бағытталған; мұғалім студенттің алдына белгілі бір міндеттер қоюы керек, соның арқасында шет тілімен стихиялық, жеке және ерекше эксперимент жасау мүмкіндігі пайда болады. Әрбір осындай тапсырманы орындау нәтижесінде студент шет тілін қолданудың белгілі бір жеке тәжірибесіне ие болады және осы кезеңде мұғалім өте маңызды рөл атқарады. Ол студентке эксперименттен кейін орындалатын іс-шаралар туралы хабардар болуға көмектесуі керек. Тапсырманы осындай саналы түрде орындау немесе саналы түрде орындау коммуникативті тапсырмалардың сәтті болуы үшін шешуші әдіс болып табылады, дәл осы кезеңде мұғалім студенттерге айырмашылықтар мен ұқсастықтарды түсінуге, шет тілі туралы түсініктерін "түзетуге, нақтылауға және тереңдетуге" көмектесуі керек. Жалпы, коммуникативті тапсырмалар әдісімен тілді практикада үйрену деп айтуға болады.

Нунан коммуникативті тапсырмалар арқылы бес негізгі сипаттаманы атап өтеді:

1. оқытылатын тілде коммуникация арқылы қарым-қатынасты оқытуға баса назар аудару;
2. оқу жағдайына аутентік мәтіндерді (оқу материалдарын) енгізу;
3. студенттерге тек тілге ғана емес, сонымен қатар оқу процесінің өзіне де назар аударуға мүмкіндік беру;
4. оқудың маңызды элементі ретінде студенттің жеке тәжірибесін арттыру;
5. оқу аудиториясында тіл үйренуді одан тыс тілді белсендірумен байланыстыру әрекеті [4, 75].

Нунан "тапсырманы" зерттелетін тілде түсінуді, өңдеуді, көбейтуді және өзара әрекеттесуді қамтитын мағынаға бағытталған жұмыстың элементі ретінде қарастырады [4, бірақ].

Қазіргі уақытта "тапсырма" ұғымының бірқатар түсіндірмелері бар. Дегенмен, студенттердің оқу аудиториясынан тыс орындауы керек мақсатты тапсырмалар мен оқу процесінде сабақтардағы іс-әрекеттің негізін құрайтын педагогикалық тапсырмалар арасындағы айырмашылықты түсіну маңызды.

Лонг бірнеше мақсатты тапсырмалардың мысалын келтіреді, бұл адамдар әдеттегі өмірінде (жұмыста, демалыста, олардың арасында) жүзеге асыратын іс-шаралар: етік сатып алу, ұшақ билеттерін брондау, сауалнама толтыру, жүргізуші куәлігіне емтихан тапсыру, хат жазу, чек жазу, егер сіз адасып қалсаңыз, өтіп бара жатқан адамнан сұрай білу. Тілді оқытудың негізгі негіздемесі студенттің жоғарыда аталған әрекеттерді нақты әлемде оқытылатын тіл арқылы сәтті орындау мүмкіндігі болып табылады [7, 38].

Әрине, мақсатты тапсырмалар белгілі бір дәрежеде сабақтарда да қолданыла алады. Дегенмен, студенттер сонымен қатар оқу аудиториясынан тыс жағдайларға дайындық болып табылмайтын көптеген басқа тапсырмаларды орындауы керек. Студенттер тілдік құзыреттіліктің дамуына ықпал ететін жаттығулар жасауы керек. Мұндай педагогикалық тапсырмалар, Ричардс, Плата және Вебердің анықтамасына сәйкес тілді түсіну және онымен жұмыс істеу барысында әрекеттерді орындау болып табылады [5, 42]. Мысалы, аудио мәтінді тыңдау кезінде нұсқауларды тыңдау және тапсырманы орындау көзделеді. Мұндай тапсырманы сәтті орындау үшін мұғалім қандай нәтиже сәтті деп саналатынын көрсетуі керек.

Нунан педагогикалық тапсырмалар мен оның анықтамаларын ұсынады: бұл оқу аудиториясындағы жұмыс, аудиториялық жұмыстың барысында студенттердің тілде түсінуі, сөздің мағынаны анықтауы үшін барлық грамматикалық білімді жұмылдырған [4,115]. Педагогикалық тапсырмаларды сәтті орындаудың мақсаты - студенттерге қажетті дағдыларды игеруге мүмкіндік береді.

Джейн Уиллистің "тапсырма" анықтамасына назар аударалық. Тапсырма – бұл студенттерді нақты жағдайларда қарым-қатынас жасауға дайындау мақсатында қойылған міндетке қол жеткізу үшін, студенттердің белгілі бір коммуникативтік міндеті бар оқытылатын тілді пайдаланатын мақсатты әрекет болуы қажет [9, 89]. Сондықтан студенттерді ынталандыратын, назар аударатын және тілдің тиімді дамуына ықпал ететін тақырыптарды таңдау керек.

Коммуникативті тапсырмалар әдісімен техниканы қолдану әр түрлі болуы мүмкін. Кейбір оқытушылар оны қолданыстағы бағдарламаға біріктіреді, кейбіреулері оны оқу бағдарламасына толығымен ауыстырады, ал кейбіреулері оны сабақта дәстүрлі жұмысқа қосымша тапсырма ретінде

пайдаланады. Ағылшын тілін оқытудың негізгі әдісі ретінде коммуникативті тапсырмалар әдісін қолданатын оқытушылар сабақтарды келесі кезеңдерге бөледі.

Алдын ала тапсырма ұсыну. Мұғалім белгілі тақырыпқа тапсырмаларды ұсынады, ал студенттер тапсырмадағы жағдаймен, лексикамен, және мәтінмен (оқу және тыңдау, жеке тәжірибелерімен бөлісу немесе әртүрлі суреттерді көрсету арқылы) таныстырады. Бұл студенттерді зерттелетін тақырыпқа тарту арқылы тілдік білімді жақсартады. Оқытушы сөз тіркестері мен лексикаға назар аударады, бірақ жаңа сөз құрылымдарын оқытпайды. Студенттерге ұқсас тапсырманы дұрыс орындаудың мысалын беру тиімді. Оқытушы арқылы тапсырманы ұғындырып, студенттерді ұйымдастырады.

Тапсырма. Студенттер қажетті лексика мен грамматикалық құрылымдарды тапсырмада қолдана отырып, жұппен немесе топта орындайды. Мұғалім тапсырмалардың дұрыс орындалуын қадағалайды.

Жоспарлау. Студенттер өз идеялары мен жұмыстарын қалған студенттерге ұсынады. Олар өз топтарында сынақ презентациясын жасайды. Осы уақытта оқытушы студенттерге кеңес береді немесе туындаған сұрақтарға жауап береді.

Ұсыну. Студенттер орындалған жұмыстың нәтижесін көрсетеді. Сонымен қатар, жұмыстың мазмұны бойынша қысқаша түсініктемелер береді.

Талдау. Оқытушы студенттердің презентацияларында қолданған сөздерді, сөз тіркестерін немесе грамматикалық құрылымдарды анықтайды. Зерттеуге қажетті тілдік құрылымдар да пайдаланылады.

Тәжірибе. Студенттер тілдің қолдану дәлдігі мен дұрыстығына назар аудара отырып, қосымша тапсырмаларды орындайды [3, 34].

Коммуникативті тапсырмалар әдістерін қолданудың негізгі артықшылықтары:

- 1) тіл функциясын түсіну (оқыту мақсаты емес, байланыс құралы ретінде);
- 2) тілді абстрактілі білу мен оны нақты қолдану;
- 3) студенттер бір қажетті фразаны немесе лингвистикалық айналымды қолданып қана қоймай, барлық қол жетімді білімді қолдана отырып, "лингвистикалық бақылаудан" өту;
- 4) оқытуға коммуникативтік тәсілді қолдану;
- 5) тапсырмалардың кең ауқымын пайдалану - оқу, тыңдау, мәселелерді шешу, рөлдік ойындар, сауалнамалар және т. б.;
- 6) сабақтар студенттердің жеке қажеттіліктерін ескереді, қызықты және оқуға ынталандыру қарастырылады.

Сондай-ақ, коммуникативті тапсырмаларды қолданудағы кейбір қиындықтарды білу қажет. Ең алдымен, оқытушы студенттерге сөздік қорын кеңейтуге көмектесуі керек. Әйтпесе студенттер жаңа сөз тіркестерін немесе сөздерді өздігінен үйренбейді, тек өздері білетін тілді қолдануға дағдыланады. Осы мақсатқа жету үшін студенттердің жұптарын немесе топтарын ауыстыруға болады, осылайша күштілер әлсіз студенттермен жұпта немесе топта жұмыс істейді, сонымен бірге тілді білудің жоғары деңгейіндегі сөздер мен сөз тіркестерін қолданады.

Коммуникативті тапсырмалар әдісімен тапсырмалар тізбегін таңдау және анықтау қиын. Тағы бір маңызды мәселе - тапсырманы орындаған кезде де, оқу үрдісінің жалғасын табуы тиіс. Теориялық және практика кезеңдер студенттердің білгендерін түсінуі үшін өте маңызды. Басқаша айтқанда, коммуникативті тапсырмалар әдісімен оқу процесін шамамен 2 кезеңге бөлуге болады: біріншісі - тақырыпқа байланысты барлық тапсырмаларды орындау, ал екіншісі - бұған дейін не істелгенін талдау. Егер мұғалім екінші кезеңді елемейтін болса, онда оқуда оң өзгерістер болмайды.

Сонымен қатар, белгілі білім беру мақсаттарына жетуге бағытталған лингвистикалық курстар үшін (мысалы, емтиханға дайындық) және коммуникативті дағдыларға емес, белгілі бір лексикаға немесе грамматикаға назар аудару қажет жерде коммуникативті тапсырмалар әдісімен әдістеме маңызды болып көрінбеуі мүмкін.

Сондай-ақ, ЖОО-ның 1 курс студенттеріне ағылшын тілін оқыту кезінде коммуникативтік тапсырмалар әдісін қолдану тәжірибесімен бөліскім келеді.

А. Біз үшін коммуникативті тапсырмалар әдісінің маңызды сипаттамасы студенттерде тілді мағыналы және тиімді пайдалану мүмкіндігі пайда болды. Дәстүрлі әдістермен оқыту кезінде мұғалімнің де, студенттердің де назарын грамматикалық формаға, тіпті практика кезеңінде де, тілді қолдануға және сөйлеу дағдыларын үйретуге бағытталады.

В. Коммуникативті тапсырмалар әдісімен құрылған сабақтарымыз "икемді" болып шықты: студенттер сабақтың алғашқы кезеңдерінде тілдік дағдыларды қолдана бастады, бұл оқытушыға

келесі кезеңдерді студенттердің қажеттіліктеріне сәйкес бейімдеуге мүмкіндік берді. Олардың көпшілігі қазірдің өзінде қажетті дағдыларға ие болуы мүмкін, ал сабаққа презентация мен практика кезеңдеріне жұмсалады.

С. Ағылшын тілі сабақтарында коммуникативті тапсырмалар әдісін қолданудың басында, біз студенттердің наразылығына тап болдық: олардың көпшілігі оқытудың дербестігі қабылданбаған кезде оқытушыға "орталықтандырылған" оқытуға үйренді. Студенттер рөлдік ойын кезінде пайдалану қажет болатын диалог үлгісін тақтаға жазуды сұраған кездер болды. Содан кейін тапсырманың мақсатын және оқушының тілдік дағдыларын қолдануы неге маңызды екенін түсіндіруге тура келді.

Қорытынды. Қорытындылай келе, грамматикалық тәсілге негізделген оқытуда дәстүрлі әдістемеге үйренген студенттер үшін алдымен хаотикалық болып көрінетін хаостықпен жұмыс істеу қиын болады деп айтуға болады, бірақ коммуникативті тапсырмалар әдісі грамматика мен лексикаға жүйелі көзқараспен интеграцияланған кезде нәтиже студенттердің кез келген қажеттіліктеріне жауап беретін кешенді, әмбебап тәсіл болады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Bruton A. *From tasking purposes to purposing tasks // English Language Teaching Journal*. 2002. №56 (3). P. 280-88.
2. Long M., Porter P. *Group work, interlanguage talk, and second language acquisition // TESOL Quarterly*. 2005. №39 (4). P. 207-28.
3. Newton J. *Options for vocabulary learning through communication tasks // English Language Teaching Journal*. 2001. № 55 (1). P.30-37.
4. Nunan D. *Second Language Teaching and Learning*. Boston: Heinle and Heinle Publishers, 2002.
5. Richards J., Rodgers T. *Approaches and Methods in Language Teaching*. New York: Cambridge University Press, 2001.
6. Shehadeh A. *Self and other initiated modified output during task-based interaction // TESOL Quarterly*. 2001. №35 (3). P.433-57-
7. Skehan P. *A cognitive approach to language learning*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
8. Van Lier L., Matsuo N. *Varieties of conversational experience: Looking for learning opportunities // Applied Language Learning*. 2005. №19 (2). P. 265-87.
9. Willis J. *Task-Based Instruction in Foreign Language Education: Practices and Programs*. Harlow: Longman, 2004.

МРНТИ 14.35.09

N.A. Kakhmanova¹, A.A. Tautenbayeva²

*¹Abay Kazakh National Pedagogical University,
2nd year master of pedagogical sciences
Almaty, Kazakhstan*

*²T.K. Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Almaty, Kazakhstan*

**FEATURES OF PODCASTING TECHNOLOGY IN DEVELOPING LISTENING
COMPREHENSION SKILL**

Abstract

The article is devoted to the key features of podcasting technology and its potential to develop listening comprehension skills in learners in educational settings. Podcasts offer a flexible and engaging platform for learners to access a wide range of authentic, real-world audio materials. Podcasts provide unique characteristics such as accessibility, portability, and the diverse content. The ability to pause, rewind and replay audios of podcasts provides learners with control over their listening experience, enabling them to practice listening to challenging content at their own pace. Additionally, the interactive nature of some

podcasts, with opportunities for feedback and discussion, encourages learners to actively engage with the material. This article emphasizes the advantages of incorporating podcasting technology into foreign language education and underscores its potential as a dynamic and innovative tool for nurturing listening comprehension skills in English classrooms.

Keywords: podcasting technology, listening comprehension, language learners, learners' proficiency, English listening

Н
.А. Кахарманова¹, А.А. Таутибаева²

*¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
педагогика ғылымдарының 2 курс магистранты
Алматы қ., Қазақстан*

*²Т.Қ. Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер Академиясы
педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент
Алматы қ., Қазақстан*

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТЫҢДАЛЫМ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ МАҚСАТЫНДА ПОДКАСТИНГ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақала подкастинг технологиясының негізгі ерекшеліктеріне және оның білім беру орындарында оқушыларда тыңдалым дағдыларын дамыту мүмкіндігіне арналған. Подкасттар оқушыларға түпнұсқа, шынайы өмірден алынған аудио материалдардың кең ауқымына қол жеткізу үшін ыңғайлы және тартымды платформа ұсынады. Подкасттар қол жетімділік, тасымалдану және кең ауқымды мазмұн сияқты бірегей қасиеттерді жүзеге асырады. Подкаст аудиоларын кідірту, артқа айналдыру және қайта ойнату мүмкіндігі оқушыларға тыңдалым тәжірибесін бақылауды қамтамасыз етеді, бұл оларға күрделі мазмұнды материалдарды оқушылардың өзіндік қарқынымен тыңдауды жаттықтыруға мүмкіндік береді. Бұған қоса, кері байланыс пен талқылау мүмкіндігі бар кейбір интерактивті подкасттардың оқушыларды материалды белсенді меңгеруге ынталандырады. Бұл мақала подкастинг технологиясын шетел тілін оқытуға енгізудің маңыздылығына ерекше назар аударады және оның ағылшын тілі сыныптарында тыңдау арқылы түсіну дағдыларын дамыту үшін динамикалық және инновациялық құрал ретіндегі артықшылықтарын атап көрсетеді.

Кілт сөздер: подкастинг технологиясы, тыңдау арқылы түсіну, тіл үйренушілер, оқушылардың тілдік меңгеру деңгейі, ағылшын тілінде тыңдау.

Н
.А. Кахарманова¹, А.А. Таутибаева²

*¹Казахский национальный педагогический университет им. Абая,
2 курс магистр педагогических наук
Алматы, Казахстан*

*²Казахская национальная академия искусств имени Т.К. Жургенова
кандидат педагогических наук, доцент
Алматы, Казахстан*

ОСОБЕННОСТИ ТЕХНОЛОГИИ ПОДКАСТИНГА ДЛЯ РАЗВИТИЯ УМЕНИЙ АУДИРОВАНИЯ У УЧАЩИХСЯ

Аннотация

Статья посвящена ключевым особенностям технологии подкастинга и ее потенциалу в развитии навыков аудирования у учащихся в образовательных учреждениях. Подкасты предлагают учащимся гибкую и увлекательную платформу для доступа к широкому спектру аутентичных аудиоматериалов из реального мира. Подкасты обладают уникальными характеристиками, такими как доступность, мобильность и разнообразное содержание. Возможность приостанавливать, перематывать и воспроизводить аудио подкастов дает учащимся контроль над процессом прослушивания, позволяя им практиковаться в прослушивании сложного материала в удобном для них темпе. Кроме того, некоторые интерактивные подкасты с возможностью обратной связи и обсуждения мотивируют учащихся активно изучать материал. В этой статье подчеркивается важность внедрения технологии

подкастинга в обучение иностранным языкам и определяется ее преимущество как динамичного и инновационного инструмента для развития навыков понимания речи на слух в классах английского языка.

Ключевые слова: технология подкастинга, понимание на слух, изучающие язык, уровень владения учащимися, аудирование английского языка.

Introduction. The development of listening skills is highly relevant for school learners, and it plays a crucial role in their overall academic success and personal growth. Listening is one of the primary channels through which students receive information in the classroom. In recent years, the rapid growth of digital technology has transformed the way we consume information and engage with educational content. Among the many innovations, podcasting has emerged as a powerful medium for enhancing listening comprehension skills. The pedagogical significance of podcasting technology in language learning and teaching cannot be overstated. Podcasts are audio files, typically in the form of episodes, that cover a wide range of topics, from news and storytelling to academic lectures and language lessons. As such, they offer a diverse and authentic listening experience for language learners, making them an ideal resource for improving listening comprehension.

Podcasts have a specific topic and publication frequency. In the methodology of teaching foreign languages, the following genres are distinguished:

1. *Language Learning Podcasts:* Many podcasts are specifically designed to help learners improve their language skills. These podcasts often focus on teaching vocabulary, grammar, and idiomatic expressions.

2. *News Podcasts:* Choose podcasts that deliver news in a clear and concise manner. News podcasts often feature well-articulated speech and cover a variety of topics.

3. *Conversational Podcasts:* Podcasts that feature conversations between hosts or guests. This can expose learners to natural dialogues and discussions.

4. *Storytelling Podcasts:* Podcasts that tell stories, whether fictional or non-fictional, can be engaging and provide exposure to different narrative styles and vocabulary.

5. *Educational Podcasts:* Podcasts that offer educational content on various subjects can provide learners with in-depth explanations and discussions that enhance their listening skills.

6. *Interview Podcasts:* Interviews can expose learners to different accents, speaking speeds and conversational dynamics.

The effectiveness of a podcast for improving listening skills depends on factors like the learner's current language level, interests and preferred learning style. It is preferred to sample different podcasts and see which ones correspond the most with learning goals.

Methods. Podcasts offer a wide range of benefits that make them effective for language learning and improving listening comprehension. Here's an overview of how podcasting technology can enhance learners' listening skills according to researchers T.M.Derwing, M.J.Munro and R.I.Thomson, R. Godwin-Jones, T. Cobb, L.Vandergrift, and C.Goh, Y. Wang and N. S.Chen:

□□ *Authentic Language Input:* Podcasts provide learners with authentic spoken language input, exposing them to different accents, speech patterns, and vocabulary. This exposure helps learners become accustomed to real-world communication [1, 395–421].

□□ *Variety of Topics and Genres:* Podcasts cover a wide range of topics and genres, allowing learners to choose content that aligns with their interests. This engagement can enhance motivation and make the learning process enjoyable [2, 19-29].

□□ *Repetition and Review:* Learners can replay podcast episodes multiple times to reinforce their understanding. This repetition aids in comprehension and retention of vocabulary and grammar structures [3, 38-60].

□□ *Natural Language Rhythm and Intonation:* Podcasts expose learners to natural speech patterns, including rhythm, intonation, and stress. This exposure contributes to improved listening accuracy and understanding [4].

□□ *Interactive Learning:* Some podcasts incorporate interactive elements, such as quizzes or discussions, that actively engage learners and encourage participation [5, 133-147].

The technology for working with a podcast is practically no different from working with regular audio text and consists of: preliminary setting of listening tasks; primary presentation of material on a specific topic, which is a dialogue or monologue; explaining unfamiliar words and phrases; repeated presentation of

the material with the completion of tasks to consolidate the listened material. It is suggested to select podcasts that match the learners' language proficiency level. Starting with content that is slightly challenging but still comprehensible can help learners gradually improve their listening abilities. Podcasts that cover a wide range of topics and genres to keep learners engaged and interested. This direction to diverse subjects enhances vocabulary and comprehension skills.

Learners can be encouraged to actively engage with the content by taking notes, summarizing what they heard, and discussing it with peers. This practice helps them improve their listening comprehension. Teacher can motivate learners to listen to the same podcast episode multiple times. Repetition helps learners pick up new vocabulary, understand nuances and improve overall comprehension. Many podcasts offer transcripts or subtitles. Teacher should provide learners with access to these resources to help them follow along and understand difficult passages.

In a while-listening stage learners should be given with specific tasks or questions to focus on listening process. This could include identifying main ideas, specific details, or understanding the speaker's tone and emotions. As a post-listening task students should have discussions or reflection activities related to the podcast's content. This helps reinforce understanding and encourages language production.

Results. The didactic potential of podcasting is based on the main technical and didactic characteristics of this Internet technology, such as:

Authenticity. Podcasts can significantly enrich language lessons because they mostly present authentic material intended for listening at an upper-intermediate level of language learning. Most podcasts include material with manuscripts and accompanying texts, notes on the degree of difficulty and didactic recommendations, as well as assignments for the proposed passage and can be used at different stages of learning a foreign language.

Relevance. The podcasting system allows users to regularly replenish their archive with new audio and video files with information about current events in various areas of life, which can be used during a foreign language lesson or beyond.

Media competence. The technical conditions for using podcasts are quite simple, students just need to download the required podcast in MP3 format to computer or other media device. Such a skill becomes the key to enormous motivational potential. As soon as we make students understand their technical ability and explore a new learning tool together with them, the attractiveness of the tool and the ability to handle technical innovations themselves become motivating for independent or group work.

Autonomy. Being one of the main advantages of the Internet as a learning platform, autonomy allows you to act in accordance with your learning needs, learning pace and level of training. If students themselves can determine the conditions of their learning in terms of the principles of autonomous learning, the autonomous environment as a factor in the success of learning not only competes with, but also surpasses the traditional communicative lesson.

Multi-channel perception. Podcast services often offer educational materials that are based on a combination of audio, photo or video images, also text materials. This gives opportunity to use different educational materials in one lesson, i.e. simultaneously use different organs of perception, which, of course, expands the receptive capabilities of students, becomes an important key to understanding information in a foreign language, and, as a result, an incentive to make oral or written statements on the topic.

Multifunctionality. The podcasting system is multifunctional. With its help, when teaching foreign languages, we can develop several types of speech activity: along with classical listening, it is important to improve oral and written speech skills. In addition, podcasts provide knowledge about the diversity of the language itself and the culture of the language being studied in a convenient environment for the listener.

Interactivity. At the present stage of Internet development, interactivity seems to be the main idea, according to which it is important not only to listen, read or view information, but also to actively interact among people via Internet. The integration of podcasting into FLT with its opportunities for cooperative interaction perfectly contributes to the interactivity of the educational process [6, 91 – 93].

Discussion. Based on the analysis of pedagogical and methodological literature, we can highlight several obvious advantages of using podcasts in classes when studying foreign language:

- Firstly, it is the development of phonemic hearing and the development of the phonetic side of speech, when students have the opportunity to listen to current modern authentic texts of various genres on any topic of interest in a variety of performance;
- Secondly, achieving various goals when learning a foreign language, when it becomes possible to study a language for cognitive, entertaining, educational purposes;

- Thirdly, timely familiarization with the various realities of life in the country of the language being studied, when the information contained on the podcast may relate to those events or phenomena that are interesting at that particular moment, and it is updated much faster than information in any textbook;
- Fourthly, the development of receptive audial skills when working with phonetic, lexical and grammatical material and the ability to comprehend foreign language speech by listening - to separate the main from the secondary, determine the topic of the message, divide the text into meaningful pieces, establish logical connections, highlight the main idea, perceive messages in a certain pace, a certain duration, to the end without skipping;
- Fifthly, the development of independence, since most of tasks are structured in a way that learner is simply forced to get involved in the work in order to complete the task or understand the meaning of the dialogue [7, 56 – 60].

Conclusion. Overall, podcasting technology provides a valuable and versatile tool for developing learners' listening skills. Its accessibility, variety and authenticity contribute to effective language learning experiences. Podcasts have become more than just audio content; they are dynamic resources that carry a diverse range of interests, proficiency levels, and learning styles. Their accessibility and adaptability in the classroom and beyond make them an interactive asset in the development listening comprehension skills. Podcasts can be a highly effective tool for learners to develop their listening skills because they provide authentic spoken language input, exposure to different accents, vocabulary and real-world communication.

As language educators and learners continue to adapt to a world of digital resources, it is crucial to benefit from the advantages of podcasting technology. It is paramount to use these features and incorporate podcasting into the curriculum to enrich the learning experience. However, successful implementation depends on modern pedagogical approaches and the effective design of listening activities. By combining the features of podcasting technology with research-backed instructional methods, teachers can inspire students to become more proficient listeners, bridging the gap between theory and practice. By doing so, we empower students to engage with authentic language content, develop their comprehension skills, and bridge the gap between classroom learning and real-world language use. Podcasting's contributions to language acquisition extend far beyond the boundaries of the classroom. As evidenced by the research and insights shared in this article, listening comprehension is a gateway to effective communication, cultural awareness and academic and professional success. The ability to understand spoken English is indispensable in a globalized world, where language connects people and cultures, transcending borders and boundaries.

In conclusion, the incorporation of podcasting technology into foreign language education is not just a pedagogical choice, but it is a gateway to a world of opportunity. Podcasting technology is a transformative addition to english classroom that has the potential to significantly enhance students' listening comprehension skills, thereby enabling them to navigate the linguistic challenges of the globalized world with confidence and ease.

References:

1. Derwing, T. M., Munro, M. J., & Thomson, R. I. (2008). *The Long-Term Effects of Learning English Pronunciation and Vocabulary in High School: An Empirical Study on Undergraduates*. *Applied Linguistics*, 29(3), 395–421. – [article from the journal](#)
2. Godwin-Jones, R. (2019). *Mobile Apps for Language Learning*. *Language Learning & Technology*, 23(2), 19-29. – [article from the journal](#)
3. Cobb, T. (2007). *Computing the Vocabulary Demands of L2 Reading*. *Language Learning & Technology*, 11(3), 38-60. – [article from the journal](#)
4. Vandergrift, L., & Goh, C. (2012). *Teaching and Learning Second Language Listening: Metacognition in Action*. Routledge. – [article from the encyclopedia](#)
5. Wang, Y., & Chen, N. S. (2017). *Is Flipped Learning Better in Language Learning? A Meta-Analysis*. *Educational Research Review*, 20, 133-147. – [article from the journal](#)
6. Салин Б.С. Некоторые аспекты использования подкастов в обучении английскому языку // *Современные проблемы науки и образования*. – 2010. – №4. – С. 91 – 93. – [article from the journal](#)
7. Рахимова А.Р. Преимущества применения компьютерных технологий при обучении иностранным языкам // *Иностранные языки в школе*. – 2012. – №10. – С.56 – 60. – [article from the journal](#)

УДК 681.51'1/4

Akesh
ova M.M.¹ Gulzhan Bakytzhankyzy²

¹International University of Tourism and Hospitality, Turkestan, Kazakhstan
PhD, Acting Associated Professor, Departments of Languages
e-mail: m.akeshova@iuth.edu.kz

²Master student of Korkyt Ata Kyzylorda University, Kyzylorda, Kazakhstan
e-mail: gulzhang@mail.ru

APPLYING COMPETENCE APPROACH TO DEVELOP COMMUNICATIVE ABILITIES OF ENGLISH LEARNERS

Abstract

This article focuses on the communication abilities of foreign language learners. The author conducts a thorough analysis of terms such as “communication”, “communicative abilities”, “competency-based approach”. In modern world technologies and globalization, where English is the language of international communication, the main goal of learning a foreign language is the formation and development of a subject of intercultural communication who can communicate at an intercultural level without cultural misunderstandings. Traditional methods and approaches to teaching a foreign language, which do not go beyond the scope of the studied material, rules and words, are currently not relevant, since they do not give the desired result in practice; students could not use their knowledge in imagining life. Therefore, it is important to use a competency-based approach when teaching a foreign language. The competency-based approach is based on competencies. The author defines the competency-based approach as an effective tool for developing communicative abilities and competencies, which are components of intercultural communicative competence. To evaluate the use of a competency-based approach to the development of communication skills, the author conducted an experiment with the participation of 15 9th grade students. This article also describes the process, methods and results of experimental research in the selected field.

Key words: communication, communicative abilities, communicative competence, competence-based approach, role-play method

Аке
шова М.М.¹ Гульжан Бакытжанкызы²

¹Международный университет туризма и гостеприимства, Туркестан, Казахстан
к.ф.н., исполняющий обязанности доцента кафедры языков
электронная почта: m.akeshova@iuth.edu.kz

²Магистр Кызылординского университета Кorkyt Ata, Кызылорда, Казахстан
электронная почта: gulzhang@mail.ru

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА ДЛЯ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК

Аннотация

В данной статье основное внимание уделяется коммуникативным способностям изучающих иностранный язык. Автор проводит тщательный анализ таких терминов, как «коммуникация», «коммуникативные способности», «компетентностный подход». В современных мировых технологиях и глобализации, где английский является языком международного общения, основной целью изучения иностранного языка является формирование и развитие субъекта межкультурного общения, способного общаться на межкультурном уровне без культурных недопониманий. Традиционные методы и подходы к обучению иностранному языку, не выходящие за рамки изучаемого материала, правил и слов, в настоящее время не актуальны, так как не дают желаемого результата на практике; студенты не могли использовать свои знания в воображении жизни. Поэтому важно использовать компетентностный подход при обучении иностранному языку. Компетентностный подход основан на компетенциях. Автор определяет компетентностный подход как эффективный инструмент развития коммуникативных способностей и компетенций, которые являются компонентами межкультурной коммуникативной компетентности.

Для оценки использования компетентностного подхода к развитию коммуникативных

эксперимент с участием 15 учащихся 9 классов. В данной статье также описан процесс, методы и результаты экспериментальных исследований в выбранной области.

Ключевые слова: общение, коммуникативные способности, коммуникативная компетентность, компетентностно-ориентированный подход, метод ролевой игры.

Аке
шова М.М.¹ Гүлжан Бақытжанқызы²

¹Халықаралық туризм және қонақжайлылық университеті, Түркістан, Қазақстан

PhD докторы, тіл кафедраларының доцент м.а

e-mail: m.akeshova@iuth.edu.kz

²Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университетінің магистранты, Қызылорда, Қазақстан

e-mail: gulzhang@mail.ru

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУШІЛЕРДІҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚАБІЛЕТТЕРІН ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕР АРҚЫЛЫ ДАМУЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада шет тілін үйренушілердің коммуникативтік қабілеттеріне назар аударылады. Автор «коммуникация», «коммуникативтік қабілеттер», «құзыреттілік тәсіл» сияқты терминдерге жан-жақты талдау жасайды. Ағылшын тілі халықаралық қатынас тілі болып табылатын заманауи әлемдік технологиялар мен жаһандану жағдайында мәдени түсініспеушіліксіз мәдениетаралық деңгейде қарым-қатынас жасауға қабілетті мәдениетаралық қарым-қатынас субъектісін қалыптастыру және дамыту шет тілін үйренудің басты мақсаты болып табылады. Оқытылатын материалдың, ережелер мен сөздердің шеңберінен шықпайтын шет тілін оқытудағы дәстүрлі әдістер мен тәсілдер қазіргі уақытта өзекті емес, өйткені олар іс жүзінде қажетті нәтиже бермейді; оқушылар алған білімдерін өмірді елестетуге пайдалана алмады. Сондықтан шет тілін оқытуда құзіреттілікке негізделген әдісті қолдану маңызды. Құзіреттілікке негізделген тәсіл құзыреттіліктерге негізделген. Автор мәдениетаралық коммуникативті құзыреттіліктің құрамдас бөліктері болып табылатын коммуникативті қабілеттер мен құзыреттерді дамытудың тиімді құралы ретінде құзыреттілікке негізделген тәсілді анықтайды. Қарым-қатынас дағдыларын дамытуда құзіреттілікке негізделген тәсілді қолдануды бағалау үшін автор 9-сыныптың 15 оқушысының қатысуымен эксперимент жүргізді. Бұл мақалада сонымен қатар таңдалған саладағы эксперименттік зерттеулердің процесі, әдістері мен нәтижелері сипатталған.

Кілт сөздер: қарым-қатынас, коммуникативті қабілет, коммуникативті құзыреттілік, құзыреттілікке бағытталған тәсіл, рөлдік ойын әдісі

Introduction. Learning and mastering a foreign language such as English and other languages acquire an increasingly high status every day, and are one of the most important elements of successful adaptation in different cultural environments and personal development. Now technologies are developing every day, the economy is striving forward, the world does not stand in one place and anyone has the opportunity to show themselves at the world level, that is why learning English is significant. Knowledge of the language and translations of words do not make it possible to create communication, namely successful communication that will show its results, therefore it is very important to develop the communication abilities of English language learners.

The article is aimed at identifying the importance and influence of the competence approach on the quality of the development of communication abilities. The study of communication abilities in the process of teaching a foreign language is relevant among many works in pedagogy, psychology and linguistics. Recently, the competence approach has become the most important in modern educational reform. Communication abilities are a set of abilities and abilities which are very necessary for a successful relationship with the world. In English language learning, communication abilities are listening, writing, reading and speaking in this language. Also, communication abilities means to understand, accept, and the ability to use knowledge about the culture of this country for their purposes. The competence approach in education implies the development of students' competencies. The competence approach forms a student's complex of such abilities that allow solving problems in different spheres of life. The application of the competence approach in contributes to a deeper development of communication abilities. It helps students not only to understand grammar and translations of words of a given language, but also to use them in real

life, teaches them to adapt to cross-cultural peculiarities [1]. Therefore, this article is focused on revealing the importance and effectiveness of the competence approach in the development of communication abilities among English language learners.

Materials and methods. Since abilities are formed and developed in activity, and communication abilities are formed in the process of communication, we clarified term "communication abilities". For the first time, A. Leontev posed the problem of communication in his writings [2]. According to the defining of E.O.Smirnov, "Communication abilities are meaningful actions, as well as the ability to correctly build behavior, also manage it for communication purposes"[3]. According to L.S. Rubenstein, communication is a difficult and multidimensional process of making and developing interactions and contact between people, generated by the needs and including the exchange of information, the development of a unified strategy of interaction [4]. According to the definitions of A.A.Bodalev, communication is the Information connection of a subject with an object, for example, with an animal, a person or a machine [5]. That is, the subject transmits certain information, and the recipient accepts the information heard, seen or read.

Communicative abilities include many components, each of which plays its own unique role in the communication process. Let's look at the main components of communication abilities and their levels of development [6].

The level of speaking evaluates a person's ability to express their thoughts and ideas orally. This component includes the following levels:

Beginner Level: People at the initial level of speaking can formulate simple phrases and sentences, often with limited vocabulary. They can ask basic questions and give short answers.

Intermediate level: At the intermediate level of speaking, people are able to maintain more complex conversations, use a variety of vocabulary and express more complex ideas. They can also perceive and adapt to different accents and speech styles.

Advanced Level: People with an advanced level can easily communicate about many different topics such as abstract and professional issues. They can use difficult vocabulary and complex grammatical constructions.

The level of understanding of oral speech component evaluates the ability to understand other people's spoken language. The levels of development of the understanding of oral speech include:

Beginner Level: At the beginner level, people are able to understand the basic ideas of simple conversations if they are pronounced slowly and clearly. However, they may find it difficult to understand rapid speech or conversations on complex topics.

Intermediate level: People at an intermediate level of understanding of oral speech can catch more details and understand a variety of speech styles. They can perceive information from audiobooks, podcasts and conversations on various topics.

Advanced Level: In this level people understand difficult dialogues. They can distinguish differences and can understand conversations on high level.

Reading level component evaluates the ability to read and understand written texts. Levels of reading development include:

Beginner Level: People at the beginner reading level can read simple texts with basic vocabulary and understand basic ideas. They can read children's books and simple news.

Intermediate level: At the intermediate level of reading, people can read texts of medium complexity, including articles, stories and texts on educational topics. They are able to identify key information and understand the main arguments.

Advanced Level: People with an advanced reading level can cope with difficult texts such as scientific and academic papers. They analyze and critically evaluate information.

Writing level component evaluates the ability to write in the selected language. Levels of writing development include:

Entry Level: At the entry level of writing, people can create simple texts and letters on basic topics. However, they may encounter limitations in vocabulary and grammar.

Intermediate level: At the intermediate level of writing, people are able to write more structured and informative texts, including business correspondence and essays on educational topics.

Advanced Level: People with an advanced level of writing can create complex and professional texts, including scientific papers and promotional materials. They have high language competence.

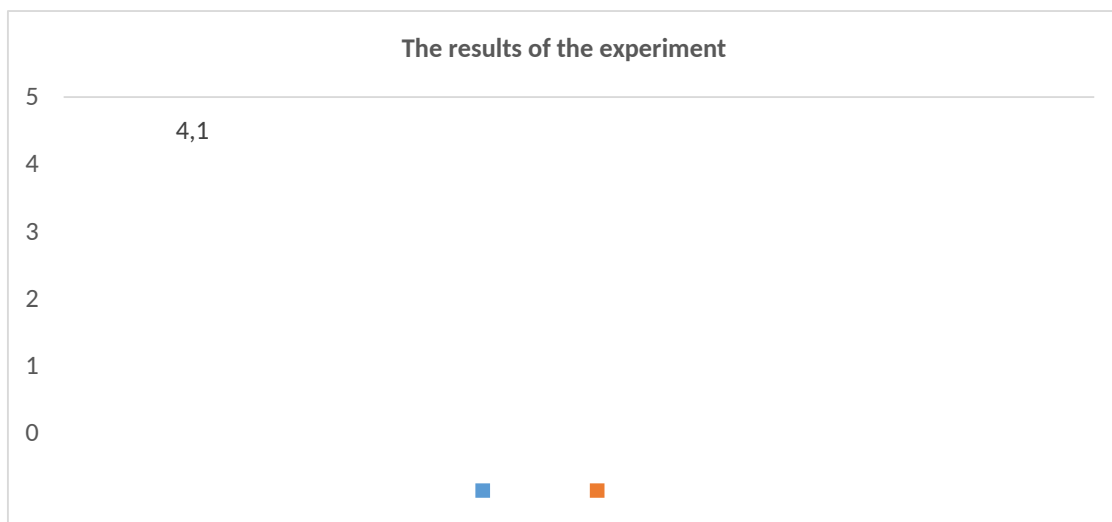
Each of these components plays an important role in the ability to successfully interact with the world. The increasing of all these levels leads to more effective communication and enrichment of professional growth.

The competence approach gives students a chance to move forward depending on the level of their abilities despite the pace of the environment. The problems of this competence approach can be found in the textbooks of such authors as Kunanbayeva S.S., A.G.Bermus, O.E.Lbedev and others, but the basics of the competence approach can be seen in the works of L.O.Filatova [7]. The competence approach is the development of abilities. The competence approach is based on competencies, they imply the use of abilities and knowledge in a certain situation. There are two types of competencies: key and basic. G.Matushansky and O.Kulakov define such principles of the competence approach as; interdisciplinarity, formation of creativity, formation of communicative abilities, professional orientation, personality orientation [8].

If we compare the traditional approach and the competence-based approach, then in traditional education, the development of abilities and knowledge that are needed for a particular discipline is important. and the competence approach is based on competencies that allow solving non-standard tasks and situations. In traditional education, the content is determined according to a fixed program, while in the competence approach, teachers focus on practice. Evaluation is also different: in the first case, knowledge is evaluated, and in the second case, certain abilities and knowledge are evaluated that help solve the problem in practice. According to the definition of the local linguist, academician S.S.Kunanbayeva, the purpose of modern foreign language education is to form the subject of intercultural communication, that is, a subject with a high level of intercultural communicative competence, which implies not only knowledge of the language, but knowledge of the culture of this country, the ability to understand and accept this culture, use knowledge and abilities in practice [9].

For the experiment, we chose the 126th school in Almaty. 15 ninth grade students took part in the experiment. To begin with, we determined the initial levels of students' communicative abilities through oral and written assignments. This allowed us to identify their basic abilities. We have developed a special educational program focused on the development of communication abilities, in accordance with the competence approach. The program included tasks related to real communicative situations. The lessons were conducted using methods such as role-playing games, discussions, written assignments and discussions aimed at developing communication abilities in English. After completing the program, we made repeated assessments of the students' communication abilities. Based on the data analysis, conclusions were drawn about the influence of the competence approach on the development of students' communicative abilities.

Results. Diagram 1 shows the change in the intended levels of students' communicative abilities on a five-point scale before and after the experiment.

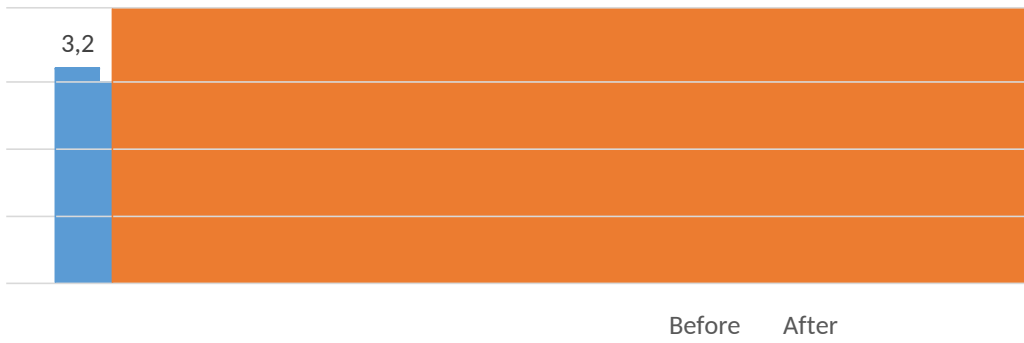

Diagram 1. Common results of the experimental work.

As can be seen from the diagram 1, the initial level of communicative abilities was 3.2, while after the experiment this indicator increased to 4.1. These figures show the effectiveness of the competence approach in teaching a foreign language.

The average level of students' communication abilities increased by 0.9 points, which shows a significant improvement in their ability to communicate in English.

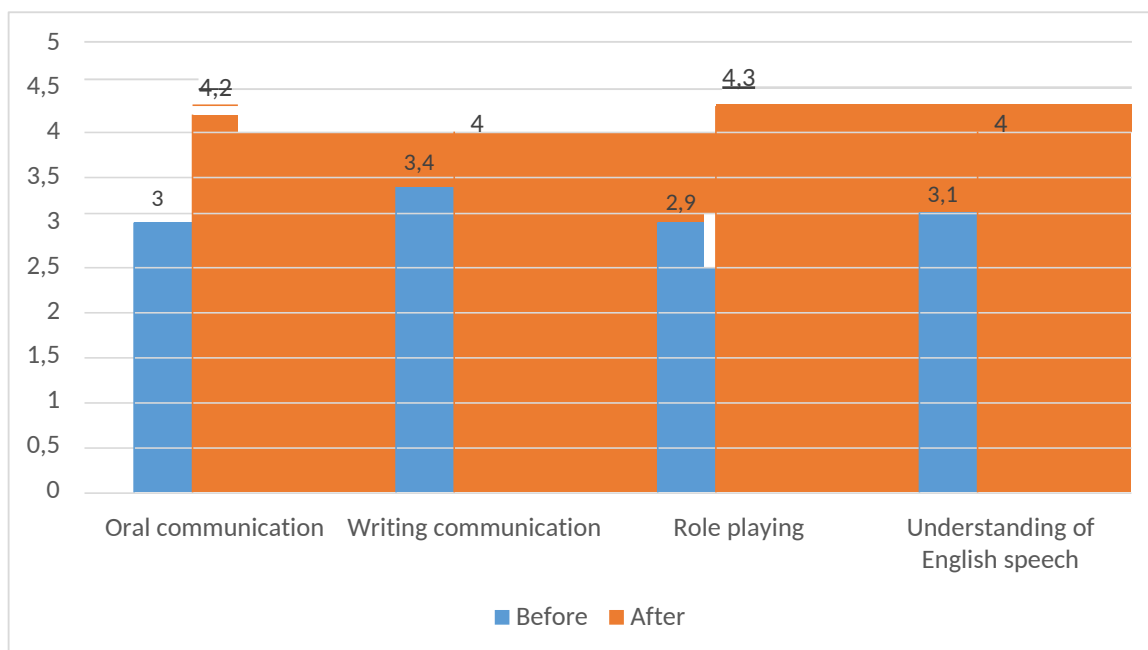

Diagram 2. Aspects of the communicative abilities

As can be seen from Diagram 2, aspects such as oral communication, written communication, role-playing and understanding of English speech were below 4 points, but after the experiment you see changes in these figures. The average level of oral communication increased by as much as 1.2 points, Written communication increased to 4, the role in role-playing games changed with an increase of 1.4 points, while the understanding of English speech increased to 0.9 points.

Discussion. The purpose of our scientific article was to analyze the impact of the competence approach for the development of students' communication abilities. At the beginning of our experiment, the average level of students' communication abilities was much lower than the previous result, which once again shows the influence of the competence approach for the development of communication abilities. In the real world, effective communication goes beyond simple language abilities; it requires the ability to effectively convey thoughts, emotions and intentions. By participating in role-playing exercises, discussions and doing written tasks, students learned how to solve problems arising in different situations. Our findings are consistent with modern research promoting competence-based approaches in language education. The results of our research show that the competence approach is a powerful tool for developing effective communication abilities. In this way, we have confirmed the importance of a competence-oriented approach, which includes a number of basic competencies and their subcompetencies. Communication abilities in learning a foreign language also come as components of intercultural communicative competence, Our research confirms the effectiveness of the competence-based approach than the traditional approach where students mechanically memorize words and their translations. Our research has some limitations that may be fixed in the future. The first is time constraints, in the future you can use a more extended time period, also the number of participants in the future can be increased to several groups. Future research could further explore the nuances of the competence approach in different demographic and age groups.

Conclusion. In conclusion, it can be said that communication abilities are very important aspects in learning a foreign language, since a separate study of grammar words and other nuances does not provide the necessary opportunities to enter the global competition. Communication abilities are effective communication abilities that will eventually lead to an initial goal. Communication abilities and communicative competence are synonymous in meaning and are part of the components of intercultural communicative competence, which is the final result of learning a foreign language. Learning a foreign language, developing communication abilities and abilities with the help of a competently oriented approach is the most effective approach to learning a foreign language since competencies imply a set of abilities and

abilities that are needed to solve certain tasks. it is also important to note that the formation of certain competencies depends on the activity of students, that is, the activity of students should be better than the activity of the teacher, and in the traditional approach, the teacher is the center, and students are listeners. For the correct use of the competence approach, the teacher will need detailed preparation for the lesson, including all stages of the lesson and goals learning a foreign language with the help of a competency-oriented approach is not only effective for learning the language and culture of a given country, but also for the competitiveness of a person in the future. The use of such methods as project work, role-playing, situational tasks especially affect the development of all competencies, since in these tasks translations of individual words will not lead to results, students must think, plan, speak and solve different real-life situations. Future research should be aimed at a deeper study of the competence approach, its impact on other abilities and abilities in order to more deeply assess this approach and its differences from other approaches. The acquisition of communication abilities and competencies enables the student to understand and accept the culture of the country, which will help to avoid misunderstandings at the cultural level in the future.

References

1. Bulygina L. N. *On the formation of communicative competence of schoolchildren // Questions of psychology.* 2010.- No. 2. - pp. 149-152.
2. Leontiev, A. A. *Psychology of communication / A. A. Leontiev. – 3rd ed. – M.: Sense, 1999. – 365 p.*
3. Bondarenko O.R. *Intercultural aspects of communicative competence in a foreign language // Methods and organization of teaching a foreign language in a language university. Collection of scientific papers. Issue 370. Moscow: MGLU, 1991.- PP. 38-48.*
4. Rubinstein S. L. *Fundamentals of general psychology. - St. Petersburg: Publishing house "Peter", 2000. - 712 p.*
5. Bodalev A.A. *Psychology of communication. Selected psychological works / A.A. Bodalev. – M. - Voronezh, 1996. – 255 p.*
6. Canale, M. *Theoretical basis of communicative approaches to second language teaching and testing / M. Canale, M. Swain // Applied Linguistics. – 1980. – № 1. – P. 27–31.*
7. L.O. Filatova. *Competence-based approach to the construction of learning content as a factor in the development of continuity of school and university education//Additional education.-2005.-No. 7.-p.9-11.*
8. Ibragimov G. I. *Assessment of competencies: problems and solutions// Higher education in Russia. 2016. - PP. 43-52.*
9. Kunanbayeva, S. S. *Theory and practice of modern foreign language education [Electronic resource] : textbook / S. S. Kunanbayeva. - Almaty : [B. I.], 2010. - 344 p.*
10. Bolotov V. A. *Competence model: from an idea to an educational paradigm // Pedagogy. 2003. - No. 10.- PP. 8-14.*
11. Zhukov Yu.M. *Diagnostics and development of competence in communication: a special practice in social psychology / Yu.M. Zhukov, L.A. Petrovskaya, P.V. Rastiannikov. – M.: Publishing House of Moscow State University, 1990. - 104 p.*

ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL
LINGUISTICS

МРНТИ 14.35.09

Ольянова Н.Б.,¹ Шаяхметова Д.Б.²
¹КазУМОиМЯ имени Абылай хана
²магистр педагогических наук, научный руководитель

РЕАЛИЗАЦИЯ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА ПОСРЕДСТВОМ
ЭЛЕКТИВНОГО КУРСА НА ПРОФИЛЬНОМ ЭТАПЕ СРЕДНЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ
ШКОЛЫ

Аннотация

Статья рассматривает важность лингвокультурологического подхода в обучении иностранным языкам в контексте углубленных элективных курсов для гуманитарного направления. В статье представлена разработка элективного курса "English literature", целью которого является формирование лингвокультурологической компетенции студентов на базе анализа элективных курсов утвержденным государством. Помимо этого, в статье определяется важность полилингвального образования для формирования поликультурной личности и подчеркивает способность студентов применять свои знания на практике, анализировать, синтезировать и оценивать информацию, полученную в процессе обучения.

Ключевые слова: лингвокультурологическая компетенция, лингвокультурема, лингвокультурологическое поле, межкультурная коммуникация.

Ольянова Н.Б.,¹ Шаяхметова Д.Б.²
¹педагогика ғылымдарының магистрі, ғылыми жетекші
²Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

ОРТА МЕКТЕПТИҢ БЕЙІНДІК КЕЗЕҢІНДЕ ЭЛЕКТИВТІ КУРС АРҚЫЛЫ
ЛИНГВОМӘДЕНИЕТ ТӘСІЛІН ІСКЕ АСЫРУ

Аңдатпа

Мақалада гуманитарлық бағыттағы терең элективті курстар аясында шет тілдерін оқытудағы лингвомәдени көзқарастың маңыздылығы қарастырылады. Мақалада "English literature" элективті курсы әзірлеу ұсынылған, оның мақсаты мемлекет бекіткен элективті курстарды талдау негізінде студенттердің лингвомәдени құзыреттілігін қалыптастыру болып табылады. Сонымен қатар, мақалада көпмәдениетті тұлғаны қалыптастыру үшін көп тілді білім берудің маңыздылығы анықталады және студенттердің өз білімдерін іс жүзінде қолдану, оқу процесінде алынған ақпаратты талдау, синтездеу және бағалау қабілетіне баса назар аударылады.

Кілт сөздер: лингвомәдени құзыреттілік, лингвомәдениет, лингвомәдениет өрісі, мәдениетаралық коммуникация.

Olyanova N.B.,¹ Shayakhmetova D.B.²
¹KazUIRandWL,Almaty,Kazakhstan
²master's degree student,scientific supervisor

IMPLEMENTING OF LINGUACULTURAL APPROACH BY MEANS OF ELECTIVE SOURCE
AT PROFILE STAGE

Abstract

The article examines the importance of the linguoculturological approach in teaching foreign languages in the frame of context of advanced elective courses for the humanities. The article presents the development of

an elective course "English literature", the purpose of which is to form the linguacultural competence of students based on the analysis of elective courses approved by the state. The importance of multilingual education for the formation of a multicultural personality is touched upon and emphasizes that students' ability to apply their knowledge in practice, analyze, synthesize and evaluate information obtained in the learning process.

Keywords: Linguacultural competence, linguaculturem, linguacultural area, intercultural communication.

Introduction. The educational systems of developed countries are also changing under the influence of the general trends of globalization. And this creates the need for dialogue between cultures that have not previously interacted. The language, namely English, becomes the mediator of such contact in the first place, since it has long been recognized as an international language. Within the framework of the State Curriculum, personal results in the subject "foreign language" provide for mastering not only linguistic material, but also the culture of the language being studied. In view of the annual transition to the State Curriculum of an increasing number of students, a search is underway for a new approach for more productive language learning. Special attention is paid to the development of specialized schools in Kazakhstan. The profile school is already starting to operate in the 10th grade. And one of the important components of specialized training is an elective course. The elective course is chosen independently, based on the personal preferences and prospects of the student's future profession. The objective of elective courses is an in-depth or extended study of individual sections of the subject that are not included in the mandatory educational program. Consequently, this makes it possible to consider the language from a new perspective for students, for example, as a tool for intercultural communication.

Method and materials. The formation of linguacultural competence is facilitated by training, which is based on a linguoculturological approach. Teaching a foreign language within the framework of a linguoculturological approach has its own specifics. Linguoculturema and the linguoculturological field become the basic component. Where "linguoculturema" is a special unit that includes segments not only of language, but also of culture, represented by the corresponding sign. A linguoculture may consist of a single word, a phrase, or even a whole passage of text that is known to native speakers (for example, a national anthem or a religious text). Based on this way of organizing information, the center of the paradigm is not a separate unit, but a whole block of national culture, which reflects the deep semantic content of linguoculturalism. The study of the mentioned fragments of culture takes place by constructing a linguoculturological field.

The use of a linguoculturological approach in teaching foreign languages contributes to the formation of a secondary linguistic personality among students [Suvorova, 2000]. It should be noted that the formation of a secondary linguistic personality becomes possible only at the level of language proficiency when it ceases to be an object of cognition and becomes a communicative means, an instrument of cognition. There is a socialization of personality when a person begins to realize the mechanisms by which the society of native speakers of the studied language lives. The ability to communicate with them on the same level, the perception of deep meanings and the recognition of sign communication is provided by the community of consciousness of communicants, determined by the community of the assigned culture.

If we take into account the elective course approved by the state curriculum "English in Modern World", this course states the development of students' communicative skills and competencies in speaking, reading, listening comprehension and writing in English, as well as the development and education of students through a foreign language, namely their awareness of the phenomena of reality occurring in English-speaking countries, through knowledge about the culture, history and traditions of these countries. As well as awareness of the role of the native language and native culture in comparison with the culture of other peoples.

This course is designed for in-depth study of the English language at the stage of secondary general education for students of the humanities and linguistic profile of education. The course is based on the study of the relationship between language and culture, namely, how culture is reflected in the units of the English language and what meaning they get at the same time. This ratio is not specifically considered in the framework of the school course, but its study in the framework of an in-depth course will help students better understand native speakers of another language and give a general idea of the peculiarities of their culture. It can also influence students in matters of further choice of profession. The whole program is developed on the basis of the European CEFR standard, which includes 4 skills. However, if you look at the topics, there are such topics as alternative energy, Nutrition, energy sources, nature sources, that is, the integration of all school subjects including biology, physics, which does not correspond to the development of linguistic and cultural competence.

As in “English in modern world”, the elective course "English spotlight" contains the same topics. And the main goal of this course is to broaden the horizons, which is necessary for any cultured person. Promote the dissemination of biological and environmental knowledge among students. Development of skills in the care of plants, in the compilation and systematization of biological collections and herbariums, as well as skills in working with a plants.

In all cases, the elective course pays great attention to the development of the above issues. It is necessary to take into account that these elective courses are designed for the humanities. The humanitarian direction, in turn, involves an in-depth study of the language, taking into account cultural characteristics. The above don't meet this requirement.

In accordance with this, I have created an elective course for the humanities, which is designed to form linguistic and cultural competence in an in-depth direction. The elective course is called "English literature". Taking into account the age of students, the general level of their philological education and the limited amount of time devoted to acquaintance with literature in a foreign language, it is considered appropriate to use a traditional (historical and chronological) approach to the selection and organization of educational and textual material.

The course of fiction should contribute not to the simple accumulation of knowledge, but to the comprehension of the spirit, culture, psychology, way of thinking of the people of the country of the language being studied, and this is an important cultural goal of this course. The formation of a multicultural personality is possible only through a multilingual education. The main task is to instill interest in reading fiction in English in the process of getting acquainted with works of different genres that are accessible to students in terms of content and language. In general, the course of fiction forms students' ability to participate in the dialogue of cultures. This implies a certain level of formation of all types of competencies: communicative, linguistic, linguistic and cultural. The main goal will be that students can apply their knowledge in practice, analyze the acquired knowledge, synthesize the acquired knowledge, skills and abilities, evaluate and draw conclusions.

In order to select fiction and material, it is necessary to make an initial survey, which will help to find out the basic knowledge of 10th grade students, how much they are aware of English literature and what I need to include in future elective course.

Survey:

1. How often do you read books outside of your required school reading assignments?
2. What types of literature do you enjoy reading the most?
3. Who is your favorite author from the following list?
4. Which literary theme or genre interests you the most?
5. What type of learning activities do you think would be the most enjoyable for studying literature in this course?
6. On a scale of 1 to 5 (1 being not interested at all, and 5 being extremely interested), how interested are you in studying English literature as an elective?

Results

Tab 1. Survey Results

1.How often do you read books outside of your required school reading assignments	Regular	38 %
2.What types of literature do you enjoy reading the most? (Select one or more)	Fantasy	31%
3. Who is your favorite author from the following list?	J.K. Rowling	14%
	George Orwell	15%
4. Which literary theme or genre interests you the most?	Love and relationships	45%
	Coming Age	35%
5.What type of learning activities do you think would be the most enjoyable for studying literature in this course? (Select one or more)	Watching film adaptations of literary works	44%
6.On a scale of 1 to 5 (1 being not interested at all, and 5 being extremely interested), how interested are you in studying English literature as an elective?	4	40%

Discussion. According to the results of the survey, only 38 students took part among 10 classes of the humanities. And it turned out that most of the students of the humanities classes are partially interested in

reading, which is the main thing when compiling a course. The questions that were asked in the survey allowed us to make a small analysis for the future compilation of the elective course, content. That is, when asked about their favorite genre and author, many students answered fiction and John Rowling. If we compare other compositions, then after fiction there were discovers of the book. It should be noted that it is in English literature that there are a large number of books about travel, including fiction there. This will help you choose the literature in which students will be interested and will not give up reading halfway. In the survey there was a question about what format it would be convenient for them to study. And one of the most frequent responses was watching a movie based on a book. In fact, varying all the options in the study and reading of the book will help students develop not only linguistic and cultural knowledge, but also critical. Let's say when comparing one work in two different adaptations, comparing vocabulary, remembering all the words and including your imagination. If you include various interactive tasks in the study and reading of literature, it will help children to be interested in attending elective courses.

Conclusion. The primary focus is on the development of linguacultural competence among students, especially in the study of English literature. This approach recognizes the significance of language as a means of intercultural communication and highlights the need for students to apply their knowledge in practical ways, analyze information, synthesize concepts, and evaluate what they learn. To address these gaps, the author introduces an elective course, "English Literature," designed to form linguacultural competence through an in-depth exploration of the language's relationship with culture. This course aims to broaden students' horizons, promote linguacultural knowledge, and develop an appreciation for English literature and culture.

The survey results provided insight into students' interests, preferences, and learning activities, which will inform the development of the elective course's content. Notably, the survey revealed that students in the humanities classes have varying levels of interest in reading, with fantasy and J.K. Rowling being popular choices. The results indicate a potential interest in travel-related literature, which can help engage students in reading. Additionally, the preference for watching film adaptations suggests the importance of incorporating multimedia and interactive elements into the course.

References

1. Shanahan D. Culture, culture and "culture" in Foreign Language Teaching // *Foreign Language Annals*. – 1998. – Vol.31, №3. – P.451-457. – URL <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.1998.tb00588.x> (дата обращения: 01.10.2018).
2. Бим И.Л. Профильное обучение иностранным языкам на старшей ступени общеобразовательной школы. Проблемы и перспективы. – М.: Просвещение, 2007. – 168 с
3. Бим И.Л. Рекомендации по организации предпрофильной подготовки школьников с ориентацией на филологический профиль (иностранные языки) / И. Л. Бим, М. Л. Вайсбурд, Н. П. Грачева // *Иностранные языки в школе*. – 2003. – №6. – С. 2–7.
4. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: АРКТИ, 2003. – 192 с
5. Маслова В.А. Лингвокультурология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с

FTAХР 17.71.91

А.
Т. Мырзахметова¹

¹Абай атындағы қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Алматы. Қазақстан

“ФОЛЬКЛОР – ХАЛЫҚ АУЫЗ ӘДЕБИЕТІНІҢ АЙНАСЫ”

Аңдатпа

Мақалада, кез келген халықтың ауыз әдебиеті, яғни “фольклоры” туралы, ондағы халық ауыз әдебиеті турасында айтылған мәселелер қаралады. Бүгінгі таңда, жаңаша оқу бағдарламасына байланысты қазақ орта мектептерінде фольклорды оқытудың ғылыми – теориялық негіздері бастау алып отыр. Фольклорды оқыту мәселесінің жаңартылған білім бағдарламалары мен оқулықтарда көрініс табуын байқауға болады. Осы орайда, мектеп оқушыларына фольклорды оқытудың

әдіснамалық негіздерін қарастыру тіл мамандары үшін маңызды. Фольклорды оқыту аясында мақал – мәтелдерді, жаңылтпаш пен жұмбақтарды, ертегілерді, лирикалық шығармаларды мектеп оқушыларына үйрету 5-8 сынып оқушыларының оқулықтарында анық көрсетілген. Әр халықтың көңіл күйін, тұрмыс салтын, тарихын көркем сөзбен бейнелейтін, ауызша тараған әдеби үлгілері болған. Сонымен қатар, шығармалар ауыздан-ауызға ауызша тарап, біздің заманымызға дейін жетіп, өзгерістерге ұшыраған. Сондықтан ауыз әдебиеті-көп нұсқалы болып келетіндігіне назар аударылады.

Кілт сөздер: фольклор, халық шығармашылығы, тұрмыс салт жырлары, мақал-мәтелдер, лиро-эпостық жырлар, этнология, этнос, тарихи жырлар

Myrzakhmetova A.T.¹

*¹Abay Kazakh National Pedagogical University
Almaty, Kazakhstan*

"FOLKLORE - IS A MIRROR OF NATIONAL LIFE"

Abstract

The article deals with the issues of oral literature of the people, that is, "folklore", including folklore and author's literature. Today, in connection with the new curriculum, the scientific and theoretical foundations of teaching folklore in Kazakh secondary schools have been launched. The problem of teaching folklore can be seen in the updated educational programs and textbooks. In this regard, it is important for linguists to consider the methodological foundations of teaching folklore to schoolchildren. Teaching schoolchildren in proverbs, riddles and riddles, fairy tales, lyrical works in the context of teaching folklore is clearly reflected in the textbooks of students in grades 5-8. Each nation had its own oral literature, which in words reflected the mood, lifestyle and history. In addition, the works were spread orally, reached our time and underwent changes. Therefore, it is important to note that oral literature is multifaceted.

Key words: folklore, folk art, folk songs, proverbs, lyric-epic songs, ethnology, ethnos, historical songs.

Мырзахметова А.Т.¹

*¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
Алматы, Казахстан*

ФОЛЬКЛОР – ЗЕРКАЛО НАРОДНОГО УСТНОГО ТВОРЧЕСТВА

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы устной литературы народа, то есть «фольклора», в том числе фольклорной литературы. Сегодня, в связи с новой учебной программой, начаты научно-теоретические основы преподавания фольклора в казахских общеобразовательных школах. Проблему преподавания фольклора можно увидеть в обновленных образовательных программах и учебниках. В этой связи лингвистам важно рассмотреть методические основы преподавания фольклора школьникам. Обучение школьников пословицам, загадкам и загадкам, сказкам, лирическим произведениям в контексте преподавания фольклора ярко отражено в учебниках учащихся 5-8 классов. У каждого народа была своя устная литература, которая на словах отражала настроение, образ жизни и историю. К тому же произведения разносились устно, дошли до нашего времени и претерпели изменения. Поэтому важно отметить, что устная литература многогранна.

Ключевые слова: фольклор, народное творчество, народные песни, пословицы, лирико-эпические песни, этнология, этнос, исторические песни.

Кіріспе. Қазақ халқының даналық ой маржаны мен дүниетанымы – терең философиялық мәні бар асыл қазына. Ежелгі сақ, ғұн дәуірлерінен, халықтың ауыз әдебиетінен бастау алатын бай мұраларымызда ел мен жер тағдыры, ұрпақ тәрбиесі басты назарда болды. Сонау бағзы заманнан бері, елдің мақсат-мұраттарының ақын-жыраулар поэзиясымен үндес болуы - бүгінге дейін дәстүр сабақтастығының үзілмей келе жатқандығының дәлелі. Дүниеге келген перзенттің жақсы тәрбиеленіп, білім алуы және еліне пайдасы бар келелі іс тындыруы - сөз зергерлерінің мәңгілік арманы. Олар “Келер ұрпақ кім болмақ?”, “Не істемек?” деген сауалдарға жауапты өмірдегі түрлі

қисындармен түйіндеп, бабалар мұрасындағы ой-тұжырымдармен сабақтастықта қарастырады. Сондықтан, фольклордың қазіргі жаңа заманғы бала тәрбиесіне қатыстылығына орай, жаңартылған білім бағдарламалары мен мектеп оқулықтарына енгізілуі осының айғағы.

Халық ауыз әдебиетінің фольклоры көркемдік ерекшелігімен ғана емес, философиялық көзқарастары арқылы да ежелгі әдеби жәдігерлермен байланысып жатқанын аңғарамыз. Сақ, ғұн дәуірлерінен, халықтың ауыз әдебиетінен бастау алатын бай мұраларымызда ел мен жер тағдыры, ұрпақ тәрбиесі басты назарда болды. Сонау Күлтегін мен Тоныкөк, Қорқыт ата мен Баласағұн мақсат – мұраттарының ақын – жыраулар поэзиясымен үндес болуы – бүгінге дейін дәстүр сабақтастығының үзілмей келе жатқандығының дәлелі. Дүниеге келген перзенттің жақсы тәрбиеленіп, білім алуы және еліне пайдасы бар келелі іс тындыруы – сөз зергерлерінің мәңгілік арманы. Олар «Келер ұрпақ кім болмақ?», «Не істемек?» деген сауалдарға жауапты өмірдегі түрлі қисындармен түйіндеп, бабалар мұрасындағы ой – тұжырымдармен сабақтастықта қарастырады.

Халық ауыз әдебиетінің өлең-жыр, ертегі, мақал мәтелдері, лиро-эпостық жырларында қарапайым адамдар, еңбек адамдарының жасампаз күшіне ақыл-парасатпен сенген, соларды мадақтаған. Ауыз әдебиетінің түрлері: халық ауыз әдебиеті әр салада, әртүрлі жанрда дамыған. Тұрмыс-салт жырларынан бастап, эпостық жырларға дейінгі бай мұра халық ауыз әдебиетінің жанрлы өрісін танытады. Мысалы, ертегі-ауыз әдебиетінің ықылым заманнан келе жатқан көне мұрасы. Ертегі - қиялдан туған туынды немесе шығарма. Ертегіні балалар есі кіргеннен бастап, есейгенге дейін оқып, үнемі қызықтаумен болады. Ертегі баланы еркін ойлауға, армандап қиялдауға, шындықты танып – білуге жетелейді. Қазақ ертегілерін академик Мұхтар Омарханұлы Әуезов тақырыбы мен мазмұнына қарай үш топқа бөліп көрсеткен: 1. Қиял- ғажайып ертегілер. 2. Хайуанаттар туралы ертегілер. 3. Шыншыл ертегілер. Қазақ халқының ауыз әдебиетінің сонау көне дәуірден келе жатқан рухани мұра екені «Құламерген», «Ер Төстік» ертегілерінен айқын танылады. Әлеуметтік жікке бөлінген қоғамдық өмірдегі қайшылықтар, байлар мен соған тәуелділер, кедей-кепшіктер арасындағы күрес, тартыс ауыз әдебиетінің мұнан былайғы даму өрісінде кең қамтылған.

Эпос - көркем әдебиетте өмірді суреттеу тәсілі, оқиғаны баяндап жеткізуге негізделген шығармалар тобы. Эпостық шығармада әртүрлі кейіпкерлердің іс – әрекетін, хал – жағдайын, мінез – қасиеттерін, өзара қарым – қатынастарын көрсетуге мүмкіндік мол. Ауыз әдебиетінің осындай үлгілері (батырлар жыры, тұрмыс – салт жырлары, тарихи жырлар) эпос деп аталады.

Лирика - жеке адамның көңіл күйі, сезімі суреттелетін шығарма. Ақын көбінесе өз жайын, өзінің айналадағы өмірге, әртүрлі құбылыс, жағдайларға көзқарасын сипаттайды.

Лиро – эпостық жырлар. Лиро – эпостық жырлардың батырлар жырынан айырмашылығы – сезімге, махаббат тақырыбына құрылады. Лиро – эпостағы басты тартыс батыр жігіттің сүйген қызына қосылуы үшін болады. Лиро – эпостық жырларда халықтың тұрмысы мен салт – дәстүрі, наным – сенімі мен әдет – ғұрпы көбірек суреттеледі. Екі жастың бір – біріне деген сүйіспеншілігін жырлайтын эпостарда махаббат сезіміне өртенген қыз бен жігіттің қосыла алмай, трагедияға ұшыраған тағдыры баяндалады. Әдетте, олардың бақытына кедергі болатын нәрсе – ата- аналардың қарсылығы немесе қызға ғашық басқа жігіттің жауыздығы, иә болмаса екі рудың араздығы.

Айтыс – тартыс пен қақтығысқа, суырыпсалмалыққа құрылған ауыз әдебиеті жанры. Айтыстың да түрлері болады. Мысалы: бәдік айтыс, жар -жар, жануарлар мен адамның айтысы, өлі – мен тірінің айтысы, жұмбақ айтыс, қыз бен жігіттің айтысы және ақындар айтысы болып бөлінеді.

Батырлар жырының ғашықтық жырлар мен тарихи жырлардан жанры жағынан ғана емес, кейіпкерлер портретін сомдауы жағынан да айтарлықтай ерекшелігі бар. Мәселен, батырлық жырдағы бас кейіпкердің бейнесін беруде жыршы батыр келбетін оның іс-қимылы арқылы ғана емес, ғашық жары, астындағы тұлпары арқылы да ашады. Батырдың қарсыласы да осал жау емес. Батырлық жырлар оқырманға ұлттық рух берумен бірге, этнографиялық ақпараттарды да береді. Кейіпкерлердің киген киімін, қару жарағын, тұлпарының ер-тұрман, әбзелдерін сипаттау арқылы жырау оқырман немесе тыңдарманды сол тарихи дәуірге жетелейді.

Мақал — нақыл сөз. Ол өмірдегі түрлі құбылысты жинақтап, түйіп, ықшамдап беріп, бір не екі тармақтан тұратын, алдыңғы жолдарында пайымдап, соңғы жолдарында қорытылған ой айтатын халықтық бейнелі поэтикалық жанрдың бір түрі, ғасырлардан екшеліп жеткен терең мазмұнды, тақырып аясы кең сөз мәйегі.

Мәтел — өзінің негізгі түйіндеуін кесіп айтпайтын, бір-бірімен кереғар шендестіруі жоқ, қорытындысы тұспалды, қысқа да нұсқа нақыл сөз. Мақалға өте жақын.

Ел арасында тараған ғашықтық жырлар мен қисса-дастандардың көпшілігі шығыстық сарындағы туындылар. Соның бірі - «Ләйлі-Мәжнүн» дастаны. Оның бірнеше нұсқаларын шығыс шайырлары жырлаған. Бұл қиссаның қазақ тіліндегі нұсқалары да мол. Жырдың қазақы нұсқасынан сол кездегі қазақы танымды, елдің діни нанымын айқын аңғаруға болады. Ал тарихи жырлармен танысу арқылы тарихи шежірелер мен оқиғалардың тізбесі көз алдыңыздан өтеді.

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың 2016 жылғы Қазақстан халқына арналған Жолдауында “Біз қазақ халқының санғасырлық дәстүрін, тілі мен мәдениетін сақтап, түлете береміз”, - деп, дамып келе жатқан мемлекеттің рухани құндылықтарына ерекше көңіл аударды. Сол себепті біз білім мен ғылымды дамытуға өз үлесімізді қосуға міндеттіміз [1,15].

Мұндағы, фольклор - қазіргі тілмен айтқанда синкретикалық өнер түрі. Онда өнердің әр түрі - сөз, музыка, хореография және театр өнері шоғырланған. Ауыз әдебиеті - талай ғасырлар жемісі. Халық жыраулары, жыршылары, ертекшілері сонау ықылым заманнан рухани асыл қазына ретінде сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа мұра етіп, бүгінгі біздің дәуірімізге жеткізген.

Адамзат өзінің сонау балаң кезінде, табиғаттың жұмбақ, тұңғыш сырына ойы жете алмаған кезінде сол табиғаттың сиқырлы алуан жұмбағын шешсем, оны өз игілігіме жаратсам, бағындырсам деген арманын өзінің ауыз әдебиетімен бейнелеген. Адамның табиғаттың дүлей, мылқау күшімен арпалысы да сол ауыз әдебиетінде өрнектелген. Қоғамдық, әлеуметтік, экономикалық өмірдің ілгерілеуіне, адамның ой-санасының өсуіне, өзін қоршаған табиғаттың сырына терең бойлауына байланысты ауыз әдебиеті де мазмұны, формасы жағынан байып, дамып отырған.[2,20]

Халық ең асыл өнері – бай ауыз әдебиеті арқылы өзінің тарихын, халықтық рухын бейнелеген. Қорыта келгенде, ауыз әдебиетінің толып жатқан түрлерін эпостық, драмалық және лирикалық жанрдың маңына топтауға болады.

Әдістеме. Халқымыздың ұлттық табиғатын көрсететін рухани күші - бай фольклор мұрасы екендігі айқын. Фольклор туындыларының тарихилығын, синкреттік сипатын ескере отырып, кез келген фольклор туралы зерттеулерде жазушылар қазақ эпосын ежелгі түркі тайпаларының тұрмыс-тіршілігімен байланыстырады. Әсіресе, батырлар жырына арналған зерттеулерде қоғамдық формациялар мен халықтық ой-сана бір-бірімен сабақтаса өрбіп отырады.

Қазақ ғалымдары көп жылдар бойы ауыз әдебиетін мезгіл-мекенсіз, әйтеуір халық мұрасы – ертегі, аңыз, эпос ретінде зерттеп, көбіне образдық – эстетикалық талдаумен шектеліп келген болса, кейбір зерттеулерде фольклор мен ауыз әдебиетінің айырмасы екшеленіп, фольклордың жанрлық сипатына, тарихилығына басымдау ой бөлінеді. [3,25]

Әр елдің, әрбір халықтың өзіне ғана тән фольклоры болады десек, соның сан алуан нұсқалары қай дәуірде туған? Фольклор туындыларының жасаушы кімдер? Оның жанрлық, көркемдік ерекшеліктері, ұлттық және тарихи сипаты неде? Ауыз әдебиетінен бөлінетін ерекшелігі қайсы дейтін көптеген сауалдар туады. Мұның бәріне жауап табу үшін, фольклор шығармаларының ерекшеліктерін зерттеп, анықтау қажет.

Фольклор туындыларының өзіндік ерекшеліктері болады. Ең алдымен, фольклор – синкреттік өнер дедік. Оның бойында, халықтың тұрмыс – салты, театр, сөз, би және ән – күй өнері бір – бірінен дараланбай, тұтас күйінде көрінеді. Фольклор шығармаларына тән осы белгіні белгілі орыс фольклорисі А.Н.Веселовский де айтқан еді [4,30]. Осы тұста, қазақ ғалымдарының зерттеулерін алатын болсақ, ХХ ғасыр басындағы фольклор үлгілеріне зерттеу жасаған М. Әуезов 1927 жылы жазған «Әдебиет тарихында» халық әдебиетінің тарихын төрт кезеңге бөледі, әр кезең әдебиетінің шығу себептерін, қоғаммен байланысын, соған қарай әдеби шығармалар қандай мақсат-міндеттерді орындағанын, мән-маңызын ашады.

Ә. Марғұлан: «Ежелгі жыр-аңыздар» еңбегінде қазақ халқының бай мұрасы адамзат мәдениетіне қосылған баға жетпес мұра екендігін айта келіп, олардың мазмұнын-мәнін талдап қана қоймай, ежелгі жырлардағы бейнелер, олардың шығу тарихы мен пайда болған кезеңдері туралы дәйекті пікірлер береді. Ә. Марғұлан қазақ халық әдебиеті үлгілерін жанрлық жағынан жіктелуіне қатысты тұжырымдар айтады. Ғалымның «қария сөздері», «аңыз елесі», «әлеуметтік сарындар» деп атап, түсінік жазған ойлары қазақ әдебиеттану ғылымы үшін қашан да өміршең екені анық [5,32]. Ә.Қоңыратбаев «Өнердің басы – фольклор» дей келіп, қазақ-түркі фольклорын ежелгі шумерлер кезімен байланыстырады, одан соңғы сақ, оғыз-қыпшақ, хангюй, кейінгі ноғайлы заманына дейін, орта ғасыр туындылары негізінде тегі мен табиғатына талдау жасайды [6,35]. Бұл пікірлер қазақ әдебиеттану ғылымы үшін, қалай болғанда да ХХ ғасыр аса өнімді зерттеулерге толы болғандығын анықтайды. Қазақтың халық әдебиеті үлгілеріне нелер жатады, оларды жинау, бастыру, зерттеу,

пайда болу мен тарихи кезеңдерін анықтау, қоғаммен байланысын ашу, жанрлық сипаттарын белгілеу сияқты тұстары зерттелді. Дегенмен жалпы фольклортану ғылымының тұжырымдамасы, мақсат-міндеттері, нысаны, мәртебесі, теориялық негіздері сияқты басты тұстарын зерттеуге идеологиялық мүмкіндіктер бола бермеді. Осы тұрғыдан алғанда, Сейіт Қасқабасовтың қазақ фольклортанудағы еңбегінің маңызы фольклор мәртебесін анықтап, оның теориялық негіздерін, тірек-тұғырларын белгілеуімен маңызды. Ғалым С. Қасқабасов «фольклор» деген сөздің алғашқы мағынасынан бастап, сол арқылы кейінгі кеңейген үлгінің ғылым мен өнердегі, халық руханиятына анықтаудағы мәніне тоқталады. Фольклордың не екендігінен бастап, ауқымы қандай, қандай қасиеттері, белгілері бар, олардың атқаратын қызметтері нендей, пайда болу себептері қандай деген мәселелерді талдайды. Сол талдаулар арқылы тұтасымен фольклордың мәртебесін анықтап, теориясын құрайтын негіздерді көрсетеді. Қазақ әдебиетіндегі бұған дейінгі айтылып жүрген «фольклор» терминіне жаңа түсінік береді. «Фольклор – ағылшын сөзі, «халық даналығы» деген ұғымды береді. Алайда, бұрынғы КСРО-дан басқа өркениетті елдерде «фольклор» кең мағынада түсініледі. Оған халық музыкасын, халық биін, өлеңін, театрын, әдебиетін, қолөнерін, ырымдар мен ғұрыптарды, салттар мен нанымдарды жатқызады. Шетелдік әдебиеттерде шетелдік ғалымдар, біздің фольклор деп қарастырып отырған ғылымды этнология ғылымы ретінде, яғни халықтардың (этностардың) пайда болуын, этностың ерекше нышандарын – тілін, материалдық және рухани мәдениетін, әдет-ғұрыптарын, салт-дәстүрлерін, діни сенімдерін, әлем халықтарының өзіне тән отбасы мен неке тұру рәсімдерін, тұрғын-үй жайларын, ұлттық киімдерін т.б. зерттейді. Сол себепті шетелдерде «фольклор» сөзімен қатар көбінесе «этнография» және «этнология» терминдері беріледі [7,15].

«Фольклор – ежелгі дүниетаным және көне мәдениет, әрі мұра» [8,20]. Фольклорлық шығармалардағы ырымдар, ғұрыптар, діни ұғымдар, мифтер, ауызша әңгімелер ежелгі адамдардың өз заманында жасаған кәделері, екінші жағынан сол қоғамның мәдениетін де танытады. Бұл мәдениет сол дәуірдің рухани құндылықтары болғандықтан да дүниетанымдары деп есептейді. Бұндай дүниетанымдық мәдени ғұрыптар мен түсініктер, ырымдар мен кәделер анемизм, тотемизм, магия, табу, шаманизм, аруаққа табыну сияқты қазақ халқының наным-сенімдерінде кездеседі. Қоғам тым өткен замандар елесі болған сайын бұл түсініктер де бүгінгі күннен алыстай түседі, әрі көркем де бейнелі болады. «Фольклор – тұрмыстың бөлшегі» [9,25]. Қазіргі ауыз әдебиетіндегі тұрмыс-салт жырларын қатарында алынып жүрген жанрлардың басты ерекшеліктері – халықтың белгілі бір жағдайларға міндетті түрде орындайтын ғұрыптық фольклор болғандықтан да, тіршіліктің қажетті ісі ретінде алынады деп баға береді. Тұрмыспен бірге қайнап, бірігіп, тұтасып кеткен бұл жанрларда ежелгі заманның танымы мен түсініктері, ұғымдары толық көрінеді, әрі олар табиғи түрде көркемдікпен бітісіп кеткендігін ашады. Сондықтан да қызметі жағынан, қолданбалы деп санайды. Фольклор – сөз өнері. Фольклор сөз өнері болғандықтан да, ол өнердің шарттарына жауап бере алуы керек. Сондықтан да, өнер ретінде оның орындаушысы мен тыңдаушысы бар. Бұл тұрғыда фольклор әдебиет қана емес, театр, жасаушылар - жыршы мен ақындар. Орындаушы мен тыңдаушысы болғандықтан да көркемдік әдіс пен бейнелеу тәсілдері, көркемдегіш құралдары да соған лайық жасалып, қалыптасты. Көркемдік шарттары күрделенді, метафора жасалды, қолданабалы (утилитарлық) қызмет эстетикалық қызметке ауысты. Соған қарай ертегі, жыр, дастан сияқты көркем жанрлар туды. Аталған жанрлар эстетикалық, сөйледік, содан кейін тәрбиелік мақсаттарды орындайды. Көптеген фольклортанушы ғалымдардың пікірлерін жинақтай келгенде фольклор теориясы келесі тіректерден құралады. 1. Фольклор теориясы әр дәуірлерде жасалған үлгілер арқылы қоғамның идеологиялық, тұрмыстық, әлеуметтік міндеті мен таным-түсініктерінен, тәрбиелік, эстетикалық қызметтерінен, шығармалардың жасалу себептері мен мақсаттарынан тұрады деп тұжырымдайды. 2. Фольклордағы дәстүрдің әдебиеттегіден айырмашылығы бар үлгіні өзгертпей қабылдай отырып, кейінгіге жеткізу болса, әдебиет үшін дәстүр – жаңарту мен жаңғырту деген ойы, шынында да, ой салатын пікір. 3. Романтикалық типтендіру – фольклордағы негізгі көркемдік әдіс. Фольклорда кейіпкер дәріптеу мен әсірелеу арқылы мол ашылады. 4. Уақыт пен кеңістік фольклорда басқа болады. Шарттылық пен мақсатты қиялға негізделеді. 5. Фольклордың тәсілі – эпикалық стиль, тұрақты формулалар арқылы жүзеге асады. Бұл фольклордағы баяндау тәсілі ретінде өзіндік ерекшелігімен айқындалады. 6. Көне мен жаңа, қиял мен ақиқат бірге жүреді. 7. Композициялық құрылысы біртекті болады. Оқиғалар бір кейіпкердің маңына топтасады. Уақыт артқа жүрмейді [10,25].

Нәтижелер. Халықтың рухын көтеріп, тіліміз бен ділімізді сақтап қалуға көмектесетін құралдардың бірегейі – ата-бабаларымыз мирас еткен мәдени игіліктер. Жас ұрпақты өз елінің патриоты етіп тәрбиелеп шығару, жас өркеннің шабыты мен дарынының ашылуына жағдай жасау, сондай-ақ оларды бәсекеге қабілетті азамат етіп дайындау – аға буынның басты мақсаты. Бұл мақсатқа жету үшін берілетін тәрбие ұлттық дәстүрлерге сүйеніп жүргізілуі тиіс. Ұлттық құндылық мәселесі сөз болғанда халықтың сан ғасырлар бойы жинақтаған алтын көмбесі – халық ауыз әдебиетіне тоқталмай өту мүмкін емес. Өйткені «сөз қадірін – өз қадірім» деп ұққан ата-бабамыз тілі мен діліне, ұрпақ тәрбиесіне қатысты көрген-түйгендерін, насихат-өнегесін халық ауыз әдебиеті арқылы мирас етіп отырған. Аты айтып тұрғандай, халық ауыз әдебиетінің алтын сандығы атадан балаға ауызша жеткізіліп, асыл мұраның қасиетті кілті жатқа айту арқылы табыс етіліп келді. Бертін келе, ел ішіндегі көкірек көзі ашық сауатты азаматтар бұл көмбені хатқа түсіріп, ғасырлар қойнауында жасырынып қалмаудың жаңаша жолын тапты. Қазіргі электронды ақпарат алудың жолдары кеңейіп, кітап оқу жағы кенжелеп отырған заманда «Ел қазынасы – ескі сөзімізді» замана көшімен бірге алып жүру үшін том-том кітап шығару жеткіліксіз. Бүгінгі фольклортанушылардың алдында құнды мұраларымызды жастардың санасына сіңіртудің жаңаша жолдарын табу міндеттері тұр. Баланың санасына мультфильмдер арқылы сіңіп жатқан жат образдар ойыншық түрінде қолына ұсынылып, қиял әлемін жаулап алады. Балаларға арналған баспа өнімдеріндегі түрлі-түсті суреттер арқылы сәбидің дүниетанымына араласып, сүйікті кейіпкеріне, еліктейтін піріне айналады. Хат таныған жеткіншек, әрине, тәрбиелік мәні зор қазақ фольклорының нұсқаларын емес, сәби күнінен санасына таныс болған кейіпкерлер туралы ақпараттарды іздеп оқиды. Сөйтіп түрі қазақ болғанмен, танымы жат ұрпақтар легі қалыптасады.

Ғылым мен техника қарыштап дамыған бүгінгі өркениетті заманда өткен құндылықтарымыздан қол үзе бастағанымыз – ащы шындық. Мұның бір себебі қазақ фольклорлық мұраларының ғаламтор бетінен, интернет кеңістігінен тиісті орнын ала алмай жүргендігінде. Инновациялық технологиялардың жетістігін пайдалана отырып, қолда бар мұраларымызды жастар арасында насихаттау бүгінгі таңдағы өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

Қазақтың ұлттық болмысы, тілі, мәдениеті, тарихы атадан-балаға мирас болып келе жатқан батырлар жырларында, ғашықтық қисса дастандарында, тарихи өлеңдері мен жырларында сақталған. Фольклорлық кейіпкерлердің портреттерін жасау жастардың ғана емес, ұлттың рухани мұрасын танып-білсем деген кез келген адамның қиял әлемін қанаттандырады.

Ел арасында кең тараған, қазақ фольклорының құнды жәдігерлері болып табылатын батырлық жырлар, ғашықтық жырлар, тарихи жырларда жастарға үлгі болар біріздендірілетін бас қаһармандар жетерлік. Атап айтқанда, батырлар жыры бойынша «Алпамыс батыр», «Қобыланды батыр», «Қамбар батыр», «Ер Тарғын», «Ер Төстік», ғашықтық жырлар бойынша «Қозы Көрпеш – Баян сұлу», «Қыз Жібек пен Төлеген», «Ләйлі-Мәжнүн», «Қалқаман-Мамыр», «Айман-Шолпан», тарихи жырлар бойынша «Едіге батыр», «Ер Сайын», «Шора батыр», «Арқалық батыр», «Досан батыр» туралы жыр-дастандар бүгінгі таңда өзінің көркемдік қуатын да, тәрбиелік мәнін де, эстетикалық идеясын да жойған жоқ. Сондықтан, жаңа Қазақстан үшін қазақ өркениетін дамыту, салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, тілін, т.б. ұлттық құндылықтар аясында кеңейту - өзекті мәселенің бірі. Сондықтан алдымызда тұрған үлкен мақсат – ұлттық мұра құндылықтарын қазіргі таңның мәдени жетістітерімен үйлестіру. Жас ұрпақ тәрбиесінде үйлесімділік заңы салтанат құруы шарт. Яғни ол өзінің өсу, есею кезінде ақ сүт беріп асыраған ата-анасымен де, көкірек көзін ашқан ұстаздарымен де үйлесім таба білуі тиіс. Сонда ғана тұлға бойында ұлттық рухани қасиеттер бірте-бірте қалыптасары сөзсіз. Тұлға бойындағы рухани құндылықтарды қалыптастырудың көзі, отбасы, әулет, әлеуметтік орта, мемлекет болса, ұлттық құндылық, ұлттық салт-сана, ұлт алдындағы міндет, парыз, намыс, ұлттық рух, ұлттық салт-дәстүр, тұлға бойындағы ұлттық құндылықтың жоғары көрсеткіші. Бүгінгі таңда, жастарды әдепті де саналы етіп тәрбиелеу үшін ең алдымен тәрбие ережелеріне сүйене отырып, ұлттық дәстүрімізді, әдет-ғұрыптарымызды, дінімізді, ата-бабаларымыздан қалған насихат-мұраларды жастардың санасына сіңіре білуіміз қажет. Тәрбиенің көзі ата-бабамыздан қалған мұралар мен дана сөздер десек, біз соларды насихаттайтын жүргізушіміз. Бүкіл қоғам болып қолға алып, мәдениетті, тәрбиелі болып жүруді әрқайсысымыз өзімізден бастасақ, жас ұрпақтың тәрбиесі де өз жемісін берері анық.

Талқылау. Сонымен, фольклорлық мұрамыздың қағазға түскен нұсқаларын қолжазба деп атаймыз. Бірақ, олардың дәстүрлі ұғымдағы қолжазба мәдениетінен айырмашылығы барын да аңғаруымыз керек. Ендеше, фольклорлық мұрамыздың сақтаулы тұрған жазбаларына қолжазба ретінде қарауымыздың себебі неде? Енді, осы мәселеге келейік.

Біріншіден, қолымызда сақталған фольклор жазбалары халқымыздың рухани өмірінде орын алып келген ауызша сөз өнерінің бәрін толық қамти алмайды. Олар теңіздей шексіз байлығымыздың бір бөлігі ғана.

Екіншіден, фольклорлық шығарма қағаз бетіне түсірілгеннен кейін оның фольклорлық ғұмыры тоқтайды. Яғни, ауызша сөз өнеріне тән динамикалық қасиет, мәтіннің өзгешелігі, тыңдаушы зейініне бағытталған өзгешелігі, бәрі сап тыйылып, мәтінге айналуы мүмкін.

Үшіншіден, фольклор-рухани мұра. Егер, ауызша немесе жазбаша деген сөз қозғалар болса, ол тек сол рухани мұраның өмір сүру формасы туралы болады.

Төртіншіден, біз фольклорды жазбаша мұраның әдіс-тәсілдерімен ұштастыра қарастырамыз. Бұл - әрине, даусыз дүние.

Бесіншіден, ауызша айтылып келген қағазға түсірілерде, кейбір өзгерістерге ұшырайды. Кез келген жазушы өзінің ыңғайына қарай саралап, белгілі бір ойын жазады.

Алтыншыдан, бірқатар фольклорлық мұраларымыз жазба стиліне қарай ыңғайластырылады.

Жетіншіден, қисса, дастан, шежіре, діни аңыздар мен әпсаналар сияқты жанрлардың ауыз әдебиетіне де, жазба әдебиетіне де бірдей қатыстылығы дау тудырмайды. Бұлардың ауызша айтылуымен қатар, жазбаша да бірден-бірге көшіріліп тарағанын, білеміз.

Сегізіншіден, бірқатар эпостық жырларымыз баспа бетінде жарық көру барысында, ауызша стиль мен сөздік қорына қол тигізіліп отырғандығын жоғарыда айттық. Бұдан шығатын қорытынды, фольклорлық шығармалардың жазылып алынуы - қолжазба мәдениетімен біте қайнасып жатқан табиғи жағдай екендігі [11,25].

Жоғарыда айтқандай, шетелдік әдебиеттерде ғалымдар, біздің фольклор деп қарастырып отырған ғылымды этнология ғылымы ретінде, яғни халықтардың (этностардың) пайда болуын, этностың ерекше нышандарын – тілін, материалдық және рухани мәдениетін, әдет-ғұрыптарын, салт-дәстүрлерін, діни сенімдерін, әлем халықтарының өзіне тән отбасы мен неке тұру рәсімдерін, тұрғын-үй жайларын, ұлттық киімдерін т.б. зерттейді. Ежелгі гректің «этнос» деген сөздің 10 шақты мағынасы болды: тайпа, топ, адамдар тобы, адамдар класы, табын, ру тәрізді. Соңғы уақытта Л.Н.Гумилевтің этностар – биологиялық бірліктер, популяциялар немесе небір мутация салдарынан пайда болатын жүйелер деген пікірі көпшілікке белгілі болды.

Этнос - дегеніміз белгілі аумақта тарихи қалыптасқан, тілінде, мәдениетінде, психикасында, сана-сезімінде тұрақты ерекшеліктері бар адамдар жиынтығы.

Ең алдымен мынаған назар аударамыз: кез келген этнос (тайпа, жұрт, халық, ұлт) өзінің атын біледі. Атсыз, атаусыз этнос жоқ және болған емес. Бұл атау ғылым тілінде этноним (халықтар атауының жиынтығы) термині арқылы белгіленеді.

Этнология тарихқа, философияға, лингвистикаға, археологияға ж.б. ғылымдарға сүйене отырып, осылардың бәрін қамти білуге үйретеді. Бұл теориялар мынандай ғалымдардың еңбектерінде жан-жақты тұжырымдалды: Бромлей Ю.В., Токарев С.А., Чебоксаров Н.Н., Гумилев Л.Н. [12,10].

Этнология термині шетелдік тарихнамада кеңінен қолданылғанымен, біздің Қазақстан ғалымдары этнологияға бірегейлік сипат бермей, оны этнография деп атады да, бұл ғылымды тарих ғылымдарының бір саласы ретінде ғана қарастырып келді. Этнология ғылымының дербес пән ретінде ресми түрде қалыптасуы Париж этнологтары қоғамының құрылуынан (1839) басталады. Бұл оқиға пән және оның қоғамдық ғылымдардағы орны туралы қызу ғыл.-теор. пікір-сайыстар туғызды. Кейбір мәселелерге қатысты сан алуан көзқарастар болғанымен, қазіргі таңда Этнология ның орны, пәні мен зерттеу әдістері, міндеттері, т.б. айқындалған. Алғашқыда Этнологияның дамуы артта қалған, жазуы мен мемлекеттілігі болмаған халықтарды зерттеумен айналысып, бұл үрдіс 20 ғ-дың бас кезіне дейін созылды. Кейіннен түрлі саяси және экономикалық мүдделерге сай ғылымның ауқымы кеңейіп, бүгінгі күнге дейінгі мәселелер қарастырыла беретін болды. Жаңа тарихи жағдайларға байланысты қазіргі уақытта Этнология күрделі де сан салалы тармақтардан тұратын іргелі ғылымға айналды. Оған этнологиялық антропология, этнологиялық социология, этнологиялық психология сынды бірнеше бөлімдер кіреді. [13,15]

Қорытынды бөлім. Фольклордың даму кезеңдері шолу түрінде ғана айтылып, фольклор жанрлары жан-жақты сипатталуға тиіс және өте көрнекті маңызды шығармалар талдануы қажет. Фольклор туралы ғылымның соңғы жетістіктері мен жаңалықтары мейлінше мол қамтылуы тиіс. Әсіресе, бұл фольклордың өзіндік ерекшеліктерін ашатын және оның әдебиет пен өнерге қатынасын көрсететін, теориялық мәселелерді баяндауда өте керек. Фольклортанудың басқа ғылымдармен байланысын білу - өте маңызды. Мысалы, этнологиямен, тарихпен, тіл білімімен, археологиямен

тығыз байланысты. Бұл салаларға сүйенбей, фольклордың жалпы табиғатын, жанрлардың сырын, фольклорлық шығармалардың өзіндігі мен жалпылығын түсіну қиын. Әлемдік фольклортануда осы ғылымдарға сүйенгеннің арқасында, көп жаңалық, жаңа бағыттар мен жаңа салалар ашылды. [14,35].

Сонымен, фольклордың өзіндік табиғаты оның теориясына да өзгеше сипат береді. Фольклор теориясы оның ең алдымен әр кезде атқаратын әртүрлі қоғамдық-тұрмыстық міндеті мен танымдық, тәрбиелік және эстетикалық функцияларынан, мақсаттарынан туындайтын мәселелерді қарастырады. Бұлардың ішінде ең бастылары, фольклорлық дәстүрмен тығыз байланысты. Фольклорлық дәстүр дегеніміз - қалыптасқан шығармашылық әдістің жалғастығы, ал әдебиеттегі дәстүр дегеніміз - бұрынғы тәжірибені жаңғырту болып табылады. Фольклордағы дәстүр - бұрынғы тәжірибені өзгертпей қабылдау, әрі жалғастыру, ал әдебиеттегі дәстүр бұрынғыны сол қалпында емес, яғни өзгерте дамыту болып табылады. [15,50].

Қазақ фольклорындағы бас қаһармандармен өскелең ұрпақты таныстыру жастардың көне мұраны білуге деген талпынысын арттырып қана қоймай түбі бір түркі әлеміне де еркін бойлауына да жол ашады. Жоғарыда айтып өткендей, жас ұрпақты тәрбиелеу мектеп табалдырығынан басталады. Осы орайда Қазақстан Республикасының Білім Министрлігінің ұйғарымымен фольклор жанрларын оқыту 5-8 сынып оқушыларына арналған Жаңаша оқыту бағдарламасында және оқулықтарында көрініс тапқан. Қазақ фольклорының құнды мұраларын насихаттау халқымыздың, қоршаған әлемдегі заттар мен табиғи, әлеуметтік құбылыстар туралы наным-түсінігін бүгінгі өскелең ұрпақтың жатсынбай қабылдауына септігін тигізеді деген сенімдеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Байтұрсынов А. Алты томдық шығармалар жинағы.-Алматы: Ел-шежіре, 2013. Т. I.: -384 б.
2. Адамбаев Б. Алтын сандық.-Алматы: Жазушы, 1989.-195 б.
3. Әуезов М. Шығармаларының елу томдық толық жинағы.-Алматы: Дәуір, 2014.-36-том. - 408 б.
4. <http://ru.wikipedia>
5. <http://mega.km.ru/ojigov>
6. <http://www.encyclopedia.ru/novelties/esyul.html>
7. Бабалар сөзі: Жүз томдық. Т.66.-Астана: Фолиант, 2010.-332-бет
8. Қасқабасов С., Әлмұханова Р., Раушанов Е., Тыынтай А. Қазақ әдебиеті. Жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық. Алматы: «Жазушы» баспасы, 2019, 296-бет
9. Ақтанова А.С., Жүндібаева А., Жұмекенова Л. Қазақ әдебиеті. Жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық.-Алматы: «Атамұра», 2019, 256-бет
10. Керімбекова Б., Қуанышбаева Ә. Қазақ әдебиеті. Жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық.-Алматы:Мектеп, 2019, 257-бет
11. Тұрсынғалиева С.Ч., Зайкенова Р. Қазақ әдебиеті. Жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық.- Астана: «Арман-ПВ», 2019.-272-бет
12. Бітібаева Қ. Оқушыларды ғылыми-зерттеу жұмысына баулу жолдары. Оқу құралы.-Астана: Дарын, 2007.-259 б.

МРНТИ 14.35.09

Алпысова Жанна Еркиновна¹ Тулегенова Малика Балтабаевна² Айдарова Р. Т³.
Казакхский Национальный Педагогический Университет имени Абая (КазНПУ им.Абая), Алматы,
Казахстан

¹Старший преподаватель кафедры филологии и профессионально-ориентированных языков
alpysova70@mail.ru

Казакхский Национальный Педагогический Университет имени Абая (КазНПУ им.Абая), Алматы,
Казахстан

²Старший преподаватель кафедры филологии и профессионально-ориентированных языков
Казакхский Национальный Педагогический Университет имени Абая
(КазНПУ им. Абая), Алматы, Казахстан

³Преподаватель кафедры практического английского языка

ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМ ГУМАНИСТИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ

Аннотация

В данной статье авторы пытаются проанализировать различные структуры личности и её ведущие компоненты. Эмоции свойственные как человеку, так и животному. Эмоции передаются друг от друга. Существует термин "эмоциональное состояние", который мы можем отнести и к эмоциям, и к чувствам. И многие из нас по-разному переживают эти состояния. Данные состояния могут быть, как положительными, так и отрицательными. И ещё одна важная особенность эмоциональных состояний – их направленность – могут быть адресованы другим людям.

Эмоции – собственно это непосредственное переживание чувств. Для человека также важны настроение и стресс. Если настроение более или менее устойчивое состояние, скрашивающее в течении длительного времени, то стресс – это эмоциональное напряжение, возникающее в процессе деятельности и экстремальных условиях. Стресс имеет не только отрицательную сторону, но и уже доказано имеет положительную сторону, так, как повышает приспособленность возможности организма, а также общий уровень сопротивляемости. Также, такие понятия, как: воля, самооценка, самоанализ, - всё это является поступком, действием человека.

Эмоции и воля – особые формы психического отражения самосознания личности. Следует отметить, что в основе самосознания лежит способность человека отличать себя от своей собственной жизнедеятельности, возникающей при формировании первичных способов человеческого бытия. Взаимодействуя и общаясь с людьми, человек выделяет сам себя из окружающей среды, ощущает себя субъектом своих физических и психических состояний, действий и процессов, выступает для себя самого как "Я".

Ключевые слова: Эмоции, воля, психика, направленность эмоций, самопознание, индивидуальность, «Я» – концепция, самооценка, субъективность.

Alpysova Zhanna Erkinovna¹ Tulegenova Malika Baltabaevna² Aidarova R. T³.
Kazakh National Pedagogical University named after Abai (KazNPU named after Abay), Almaty,
Kazakhstan

¹Senior Lecturer at the Department of Philology and Professionally Oriented Languages
alpysova70@mail.ru

Kazakh National Pedagogical University named after Abay (KazNPU named after Abay),
Almaty, Kazakhstan

²Senior Lecturer at the Department of Philology and Professionally Oriented Languages
Kazakh National Pedagogical University named after Abai
(KazNPU named after Abai), Almaty, Kazakhstan

³Teacher of the Department of Practical English

EXISTENTIALISM OF THE HUMANISTIC PERSONALITY

Abstract

In this article, the authors try to analyze the various structures of personality and its leading components. Emotions peculiar to both man and animal. Emotions are transmitted from each other. There is the term "emotional state", which we can refer to both emotions and feelings. And many of us experience these states

differently. These states can be either positive or negative. And another important feature of emotional states - their focus - can be addressed to other people.

Emotions are actually the immediate experience of the senses. For a person, mood and stress are also important. If the mood is more or less stable, brightening up for a long time, then stress is an emotional stress arising in the process of activity and extreme conditions. Stress has not only a negative side, but it has already been proven to have a positive side, since it improves the fitness of the body's capabilities, as well as the general level of resistance. Also, such concepts as: will, self-assessment of self-analysis - all this is an act, a human action.

Emotions and will are special forms of mental reflection of a person's self-consciousness. It should be noted that the basis of self-consciousness is the ability of a person to distinguish himself from his own life activity, which arises during the formation of the primary ways of human existence. Interacting and communicating with people, a person distinguishes himself from the environment, feels himself as the subject of his physical and mental states, actions and processes, acts for himself as "I".

Keywords: Emotions, will, psyche, orientation of emotions, self-knowledge, individuality, "I" - concept, self-assessment, subjectivity.

*Алпысова Жанна Еркінқызы¹ Төлегенова Малика Балтабаевна² Айдарова Р.Т³.
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (Абай атындағы ҚазҰПУ),
Алматы, Қазақстан*

*¹Филология және кәсіби бағдарланған тілдер кафедрасының аға оқытушысы
alpysova70@mail.ru*

*Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (Абай атындағы ҚазҰПУ), Алматы,
Қазақстан*

*²Филология және кәсіби бағдарланған тілдер кафедрасының аға оқытушысы
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
(Абай атындағы ҚазҰПУ), Алматы, Қазақстан*

³Практикалық ағылшын тілі кафедрасының оқытушысы

ГУМАНИСТИК ТҰЛҒА ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМІ

Аңдатпа

Бұл мақалада авторлар тұлғаның әртүрлі құрылымдарын және оның жетекші компоненттерін талдауға тырысады. Эмоциялар адамға да, жануарларға да ортақ. Эмоциялар бір-бірінен беріледі. «Эмоционалдық күй» деген термин бар, біз эмоцияларға да, сезімдерге де қатысты бола аламыз. Және көпшілігіміз бұл күйлерді әртүрлі жолдармен бастан кешіреміз. Бұл күйлер оң және теріс болуы мүмкін. Ал эмоционалдық күйлердің тағы бір маңызды ерекшелігі - олардың бағыты - басқа адамдарға қаралуы мүмкін.

Эмоциялар шын мәнінде сезімдердің тікелей тәжірибесі болып табылады. Адам үшін көңіл-күй мен күйзеліс те маңызды. Егер көңіл-күй ұзақ уақыт бойы жарқырап тұратын азды-көпті тұрақты күй болса, онда стресс - белсенділік процесінде және экстремалды жағдайларда пайда болатын эмоционалды шиеленіс. Стресстің тек жағымсыз жағы ғана емес, оның жағымды жағы да дәлелденді, өйткені ол дененің бейімделу қабілетін, сонымен қатар жалпы қарсылық деңгейін арттырады. Сондай-ақ: ерік, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі талдау сияқты ұғымдар – мұның бәрі адамның әрекеті, әрекеті.

Эмоциялар мен ерік адамның өзіндік санасының психикалық рефлексиясының ерекше формалары болып табылады. Айта кету керек, өзін-өзі танудың негізі адамның өмір сүруінің бастапқы тәсілдерінің қалыптасуы кезінде пайда болатын өзінің өмірлік әрекетінен өзін ажырата білуі болып табылады. Адамдармен қарым-қатынас жасау және қарым-қатынас жасау арқылы адам өзін қоршаған ортадан ерекшелендіреді, өзін өзінің физикалық және психикалық күйлерінің, әрекеттері мен процестерінің субъектісі ретінде сезінеді және өзі үшін «Мен» ретінде әрекет етеді.

Кілт сөздер: Эмоциялар, ерік-жігер, психика, эмоциялар бағыты, өзін-өзі тану, даралық, «Мен» - ұғым, өзін-өзі бағалау, субъективтілік.

Отражая качества, свойства предметов и явлений, их всевозможные связи и отношения между ними, которые проявляются в эмоциях и воле, являющиеся особыми формами психического отражения самосознания личности – осознанного отношения человека к своим потребностям и способностям, влечениям и мотивам поведения, переживаниям и мыслям – лежит способность человека отличать себя от своей собственной жизнедеятельности, возникающая, при формировании первичных способов человеческого бытия. Эмоции свойственны не только человеку, но и животным и проявляются как в субъективных переживаниях, так и в физиологических реакциях. Страх, ярость, боль, удовольствие, неудовольствие - это простейшие эмоции, связанные с удовлетворением физиологических потребностей. Источником эмоций являются объективно существующие в окружающем мире предметы и явления или изменения, происходящие в организме человека. Эмоции могут вызываться как реальными, так и воображаемыми ситуациями и передаваться другим живым существам. Термин «эмоциональные состояния» в одинаковой степени можно отнести и к эмоциям, и к чувствам. В силу многообразия эмоциональных состояний исчислить их в количественном выражении практически невозможно, но вполне реально сгруппировать их, сбалансировать, подвергнуть качественному анализу, используя различные критерии. У разных людей (или у одних и тех же, но в разное время) одно и то же состояние может вызвать либо подъем, либо апатию: одних людей страх мобилизует, других -парализует; от горя одни цепенеют, впадают в беспомощное, угнетенное состояние, другие бурно реагируют на происходящее.

По критерию модальности эмоциональные состояния могут быть положительными, отрицательными и амбивалентными. К амбивалентным (двойственным, противоречивым) можно отнести жажду риска, сострадание, ревность, любовь-ненависть и др.

Учитывая особенности психики людей, нельзя говорить об абсолютности подобного деления. Приятное для одного человека эмоциональное состояние в моральном отношении может быть неприемлемо для другого, для общества в целом (садисты, серийные убийцы). Поэтому низменная эмоция злорадства отнесена к положительным, а удивление - к отрицательным (ты меня неприятно удивил). Испытывая влечение к другому человеку, мы переживаем целый спектр положительных эмоциональных состояний - радость, восторг, окрыленность. Но одновременно, часто неосознанно, могут переживаться и отрицательные эмоциональные состояния, даже ненависть, поскольку мы начинаем ощущать мощную зависимость от этого человека, не можем без него жить. Иными словами, любовь как потребность в другом человеке блокирует другую потребность - быть свободным и независимым. Зависимость же всегда унижительна, особенно от любимого человека, что может служить причиной возникновения амбивалентных чувств.

Еще один критерий - направленность - указывает, на что (кого) направлены эмоциональные состояния. Они могут быть адресованы другим людям (благодарность, зависть, любовь, презрение); направлены на себя (самодовольство, стыд, раскаяние), на оценку окружающего мира (огорчение, радость, разочарование); на удовлетворение инстинкта самосохранения (испуг, тревога, страх). Наконец, это могут быть эмоциональные состояния, направленные как на себя, так и на других людей и ситуации, - это так называемые переходные эмоциональные состояния (злость, досада и т. п.).

Часто, характеризуя какой-либо предмет или явление, мы не замечаем, что говорим о свойстве предмета, выражая свое отношение к нему (приятный собеседник, скучная книга, вкусное блюдо, отвратительный запах, возмутительный поступок и т. д.). Некоторые запахи у нормального человека вызывают неприятный чувственный тон, дискомфорт, отдельные сочетания цветов могут вызвать раздражение. Нередко чувственный тон, возникающий по отношению к некоторым стимулам, вызывает идиосинкразию - болезненное отвращение (слезы, царапанье железа о стекло и т. п.). Собственно эмоции -обычная форма выраженности эмоциональных состояний, непосредственное переживание чувств. Это средний по интенсивности уровень протекания психических процессов с определенным знаком (положительным или отрицательным) отношения к предметам, ситуации и деятельности.

Настроение - это более или менее устойчивое эмоциональное состояние человека умеренной или слабой интенсивности, окрашивающее в течение длительного времени все его переживания.

Стресс - состояние психического напряжения, возникающее в процессе деятельности и экстремальных условиях. Раньше считалось, что стресс вызывают только неприятные переживания, он вреден и его надо избегать любой ценой. Но стресс - «не только острая приправа к повседневной жизни», как утверждал исследователь стресса, канадский биолог и врач Г. Селье (1907-1982), он необходим, поскольку повышает приспособительные возможности организма и психики, а также

общий уровень сопротивляемости. В состоянии аффекта человек способен на необдуманные, аморальные и противоправные поступки и даже на преступления. Аффекты по своей сущности - примитивные реакции, не пропущенные через сознание. Частые их проявления - явный признак патологического развития личности, нравственной распущенности, незрелости сознания. Аффекты очень заразительны. К ним можно отнести неумеренные восторги ликующих зрителей при виде своих кумиров, неадекватное поведение футбольных фанатов, массовые психозы и т. п. Эмоциональная напряженность, накапливаемая в результате возникновения аффектогенных ситуаций, способна накапливаться и, если ей вовремя не дать выхода, может привести к бурной эмоциональной разрядке, которая, снимая возникшее напряжение, часто сопровождается чувством усталости, подавленности, депрессией. Воля - это форма психического отражения, в которой отражаемым является объективная цель, стимулы ее достижения, возникающие объективные препятствия; отраженным становится субъективная цель, борьба мотивов, волевое усилие; результатом является действие и удовлетворение достижением цели. Препятствия, которые приходится преодолевать человеку на пути к достижению цели, могут быть как внутренними, так и внешними.

Внутренние препятствия появляются в тех случаях, когда имеет место конфликт, столкновение противоречащих друг другу побуждений (хочется спать, но необходимо встать), возникают боязнь, неуверенность, сомнения.

Чаще всего в жизни человека воля проявляется в следующих типичных ситуациях, когда:

необходимо сделать выбор между двумя или несколькими одинаково привлекательными, но требующими противоположных действий мыслями, целями, чувствами, установками, несовместимыми друг с другом;

несмотря ни на что надо целенаправленно продвигаться по пути к намеченной цели;

следует воздержаться от исполнения принятого решения в силу изменившихся обстоятельств.

Воля не является изолированным свойством психики человека, поэтому она должна рассматриваться в тесной связи с другими сторонами его психической жизни, прежде всего - с мотивами и потребностями. Прежде чем преодолевать внешние препятствия, стоящие на пути к цели, надо найти оптимальные пути, обдумать замысел действия и составить его план.

Материалисты утверждают объективную детерминированность волевых действий. Волевая регуляция поведения и действий человека формируется и развивается под контролем со стороны общества, а затем самоконтроля личности и связана прежде всего с формированием богатой мотивационно-смысловой сферы, стойкого мировоззрения и убеждений человека, а также способности к волевым усилиям в особых ситуациях действия.

Взаимодействуя и общаясь с людьми, человек выделяет сам себя из окружающей среды, ощущает себя субъектом своих физических и психических состояний, действий и процессов, выступает для себя самого как «Я». Субъективное переживание собственного «Я» выражается в том, что человек понимает свою тождественность самому себе в настоящем, прошлом и будущем. Результатом процессов самосознания можно считать Я-концепцию. Понятие Я-концепции появилось в 1950-е гг. в русле гуманистической психологии, представители которой стремились к рассмотрению целостного, уникального человеческого «Я». Под Я-концепцией принято понимать динамическую систему представлений человека о самом себе. Английский психолог Р. Берне в книге «Развитие Я-концепции и воспитание» определяет Я-концепцию как «совокупность всех представлений индивида о себе, сопряженную с их оценкой». Я-концепция возникает у человека в процессе социального взаимодействия как неизбежный и всегда уникальный результат психического развития, как относительно устойчивое и в то же время подверженное внутренним изменениям и колебаниям психическое приобретение. Первоначальная зависимость Я-концепции от внешних влияний бесспорна, но в дальнейшем она играет самостоятельную роль в жизни каждого человека. Окружающий мир, представления о других людях воспринимаются нами сквозь призму Я-концепции, формирующейся в процессе социализации, но имеющей и определенные соматические, индивидуально-биологические детерминанты. В системе взаимосвязей человека с окружающими людьми и миром ему приходится выступать в разных качествах, разных ролях, быть субъектом самых разнообразных видов деятельности. Из каждого взаимодействия с миром вещей и миром людей человек «выносит» образ своего «Я». В процессе самоанализа, расчленения отдельных конкретных образов своего «Я» на составляющие их образования происходит как бы внутреннее обсуждение с самим собой своей личности. Каждый раз в результате самоанализа, по словам

С.Л.Рубинштейна, образ своего «Я» «включается во все новые связи и в силу этого выступает во все новых качествах, которые фиксируются в новых понятиях...». Так постепенно возникает обобщенный образ своего «Я», который представляет собой сложную совокупность многих единичных конкретных образов «Я», сложившихся в ходе самовосприятия, самонаблюдения и самоанализа. Этот обобщенный образ своего «Я», возникая из отдельных ситуативных образов, содержит общие, характерные черты и представления о своей сущности и выражается в понятии о себе, или Я-концепции. В отличие от ситуативных образов Я-концепция создает у человека ощущение своей самоидентичности. Сформировавшаяся в процессе самопознания Я-концепция не есть нечто раз и навсегда данное, застывшее, ей присуще постоянное внутреннее движение. Ее зрелость, адекватность проверяется и корректируется практикой. Я-концепция в значительной степени влияет на весь строй психики, мировосприятие в целом, обуславливает основную линию поведения человека.

Самооценка — достаточно сложное образование человеческой психики. Она возникает на основе обобщающей работы процессов самосознания, которая проходит различные этапы, и находится на разных уровнях развития в ходе становления самой личности. Поэтому самооценка постоянно изменяется, совершенствуется. Процесс становления самооценки не может быть конечным, поскольку сама личность постоянно развивается, а следовательно, меняются и ее представления о себе и отношение к себе. Источником оценочных представлений индивида о себе является его социокультурное окружение, в том числе социальные реакции на какие-то проявления его личности, а также результаты самонаблюдения.

По мнению Р.Бернса, есть три момента, существенных для понимания самооценки. Во-первых, важную роль в ее формировании играет сопоставление образа реального «Я» с образом идеального «Я»: чем меньше разрыв между реальным представлением человека о себе и его идеальным «Я», тем выше самооценка личности.

Во-вторых, важный фактор для формирования самооценки связан с тем, как, по мнению человека, его оценивают другие. Наконец, в-третьих, на формирование самооценки существенное влияние оказывают реальные достижения личности в самых разнообразных видах деятельности: чем значительнее успехи личности в том или ином виде деятельности, тем выше ее самооценка. Самооценка характеризуется по следующим параметрам: уровень (высокая, средняя и низкая); соотношение с реальной успешностью (адекватная и неадекватная, или завышенная и заниженная); особенности строения (конфликтная и бесконфликтная).

Пониженная самооценка проявляется в постоянном стремлении недооценивать собственные возможности, способности и достижения, в тревожности, боязни отрицательного мнения о себе, ранимости, побуждающей человека сокращать контакты с другими людьми. В этом случае страх самораскрытия ограничивает глубину и близость общения. Люди с пониженной самооценкой подчас недоверчиво и недоброжелательно относятся к другим людям. Адекватная самооценка отражает реальный взгляд личности на саму себя, ее достаточно объективную оценку собственных способностей, свойств и качеств.

Для развития личности эффективным является такой характер самоотношения, когда достаточно высокая общая самооценка сочетается с адекватными, дифференцированными парциальными самооценками разного уровня. Устойчивая и вместе с тем достаточно гибкая самооценка (которая при необходимости может меняться под влиянием новой информации, приобретения опыта, оценок окружающих и т.п.) является оптимальной как для развития, так и для продуктивности деятельности. Отрицательное влияние оказывает чрезмерно устойчивая, ригидная самооценка, а также и сильно колеблющаяся, неустойчивая.

Важнейшей функцией Я- концепции является обеспечение внутренней согласованности личности, относительной устойчивости ее поведения. Если новый опыт, полученный индивидом, согласуется с существующими представлениями о себе, он легко ассимилируется, входит в Я-концепцию. Если же новый опыт не вписывается в существующие представления о себе, противоречит уже имеющейся Я-концепции, то срабатывают механизмы психологической защиты, которые помогают личности тенденциозно интерпретировать травмирующий опыт либо отрицать его. Это позволяет удерживать Я-концепцию в уравновешенном состоянии, даже если реальные факты ставят ее под угрозу. Первым был описан защитный механизм вытеснения. Механизм вытеснения занимает особое место в теории психоанализа. Описываемое иногда как «мотивированное забывание», вытеснение представляет собой процесс исключения из сознания мыслей и чувств, причиняющих страдания. Однако освобождение от тревог путем вытеснения не проходит бесследно. З. Фрейд считал, что вытесненные

мысли и импульсы не теряют своей активности в бессознательном и для предотвращения их прорыва в сознание требуется постоянная трата психической энергии. Стремление вытесненного материала к открытому выражению может получать кратковременное удовлетворение в сновидениях, шутках, оговорках и других проявлениях того, что Фрейд называл «психопатологией обыденной жизни». Другой защитный механизм — отрицание — выражается в бессознательном отказе допустить существование определенных событий, переживаний и ощущений, которые причинили бы человеку боль при их признании. Это относится, например, к человеку, который «знает», что он неизлечимо болен, но продолжает при этом заниматься прежней работой, избегая всяческих разговоров о своей болезни и строя долгосрочные планы. Человек, для которого отрицание является фундаментальной защитой, всегда настаивает на том, что «все прекрасно и все к лучшему».

Проекция — это процесс, в результате которого внутреннее ошибочно воспринимается как приходящее извне, т.е. посредством проекции индивид приписывает собственные неприемлемые мысли, установки, желания другим людям. Очевидным путем защиты от тревоги, связанной с неудачей или виной, является возложение вины на другого. Человек не осознает свои враждебные импульсы, но видит их в других и поэтому считает других ненавидящими и преследующими его.

Каждый раз в результате самоанализа, по словам С.Л.Рубинштейна, образ своего «Я» «включается во все новые связи и в силу этого выступает во все новых качествах, которые фиксируются в новых понятиях...».

Так постепенно возникает обобщенный образ своего «Я», который представляет собой сложную совокупность многих единичных конкретных образов «Я», сложившихся в ходе самовосприятия, самонаблюдения и самоанализа. Изучение индивидуальности требует рассмотрения ее как многомерной системы, развитие и формирование которой подчиняется определенным законам. Важным индикатором человеческой индивидуальности является активность создающей, творческой деятельности человека. Одно из возможных проявлений активности индивидуальности — поступки человека. Это могут быть поступки гражданского характера (отражающие отношение человека к своему долгу гражданина), коммуникативные (отражающие отношения в сфере общения), трудовые (в форме различного рода профессиональных действий). «Вызревание» поступков происходит в сфере переживаний личности, в результате активной внутренней работы. Во всех случаях индивидуальность представляет источник саморазвития человека, делает его относительно независимым от случайных влияний внешней среды. Критерием сформированности индивидуальности является вклад человека в материальную и духовную культуру своего общества и человечества, т.е. неповторимый вклад личности в общественное развитие. В основывающейся на экзистенциализме гуманистической психологии личности (А.Маслоу, К.Роджерс) самоосуществление индивидуальности рассматривается как неповторимое единичное проявление мира человека.

Список использованной литературы:

1. Роджерс К. «Становление личности» М.; 2001г.
2. Маслоу А. «Мотивация и личность» СПб, 1993г.

ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІҢ РӨЛІ РОЛЬ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ

~~THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES~~

IRSTI 14.35.09

Amanova M.¹, Shayakhmetova D.²

¹the 2nd year MA student

Speciality: foreign language: two foreign languages

²Associate professor, Candidate of ped. sciences

^{1,2}Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan)

marindira@mail.ru

THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE FRAME OF THE UPDATED CURRICULUM IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract

Current Kazakhstani foreign language teachers carry out their pedagogical activity in the context of the modernized system of education, which realizes a new paradigm of lifelong learning. It is based on the humanistic and personal-oriented approaches, the main idea of which is the consideration of individual needs and characteristics of the students. Regarding FLT, the communicative and culture-based approaches are complemented for the achievement of its long-term goal – the formation of ICC.

The article considers the peculiarities of the development of intercultural communicative competence in accordance with the updated curriculum, from the perspective of methodology of foreign language teaching. Moreover, in the paper the models of structure of ICC and modern ways of its development are provided, that reflect the author's generalized view of teaching foreign languages in the light of realization of the updated content of education.

Regarding the empirical research, the survey among FL educators of pedagogical universities was conducted in order to analyze the frequency of using modern methodology of FLT, corresponding to the features of the updated curriculum. The findings show that main aspects of FLT in the light of the new educational paradigm have been realized in teaching practice, except the regular usage of ICT, which is due to the lack of equipment.

Key words: updated curriculum, foreign language education, intercultural communicative competence (ICC), components of ICC, language skills, linguistic aspects, methodology of FLT, approaches and methods of FLT, teaching strategies, criteria-based assessment.

Аманова М.К.¹, Шаяхметова Д.Б.²

¹студентка 2-го курса магистратуры

Специальность: иностранный язык: два иностранных языка

²Ассоциированный профессор, кандидат пед. наук

^{1,2}Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая

(Алматы, Казахстан)

РАЗВИТИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В РАМКАХ ОБНОВЛЕННОЙ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Аннотация

В настоящее время казахстанские преподаватели иностранного языка осуществляют свою педагогическую деятельность в контексте модернизированной системы образования, которая реализует новую парадигму обучения на протяжении всей жизни. Она основана на гуманистическом и личностно-ориентированном подходах, основной идеей которых является учет индивидуальных потребностей и особенностей учащихся. Что касается обучения ИЯ, то добавляются

коммуникативный и культурологический подходы для достижения его долгосрочной цели – формирования МКК.

В статье рассматриваются особенности развития межкультурной коммуникативной компетенции в соответствии с обновленной учебной программой, с точки зрения методики преподавания иностранного языка. Кроме того, в статье представлены модели структуры МКК и современные пути ее развития, отражающие обобщенный взгляд автора на преподавание иностранных языков в свете реализации обновленного содержания образования.

Что касается эмпирического исследования, то опрос среди преподавателей ИЯ педагогических вузов был проведен с целью анализа частоты использования современной методологии иноязычного образования, соответствующей особенностям обновленной учебной программы. Полученные результаты показывают, что основные аспекты преподавания ИЯ в свете новой образовательной парадигмы реализуются в педагогической практике, за исключением регулярного использования ИКТ, ввиду нехватки оборудования.

Ключевые слова: обновленная учебная программа, иноязычное образование, межкультурная коммуникативная компетенция (МКК), компоненты МКК, языковые навыки, лингвистические аспекты, методология иноязычного образования, подходы и методы обучения ИЯ, стратегии обучения, критериальное оценивание.

Аманова М.К.¹, Шаяхметова Д.Б.²

¹магистранты 2 курса студенті

Мамандығы: шет тілі: екі шет тілі

²Қауымдастырылған профессор, пед. ғылымдарының кандидаты

^{1,2}Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті (Алматы, Қазақстан)

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРДА ЖАҢАРТЫЛҒАН ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМЫТУ

Аңдатпа

Қазіргі қазақстандық шет тілі оқытушылары өздерінің педагогикалық қызметін өмір бойы оқытудың жаңа парадигмасын іске асыратын жаңартылған білім беру жүйесі контекстінде жүзеге асырады. Ол гуманистік және тұлғаға бағытталған тәсілдерге негізделген, олардың негізгі идеясы үйлесімді жан-жақты тұлғаларды қалыптастыру мақсатында оқушылардың жеке қажеттіліктері мен ерекшеліктерін ескеру болып табылады. Шет тілдік білім беруге келетін болсақ, оның ұзақ мерзімді мақсатына, яғни МКК-тің қалыптасуына жету үшін коммуникативті және мәдени тәсілдер қосылады.

Мақалада шет тілін оқыту әдістемесі тұрғысынан жаңартылған оқу бағдарламасына сәйкес мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттіліктің даму ерекшеліктері қарастырылады. Сонымен қатар, мақалада жаңартылған білім беру мазмұнын іске асыру аясында автордың шет тілдерін оқытуға жалпыланған көзқарасын көрсететін МКК құрылымының модельдері және оны дамытудың заманауи жолдары келтірілген.

Эмпирикалық зерттеуге келетін болсақ, педагогикалық жоғары оқу орындарының шет тілі оқытушылары арасында сауалнама жаңартылған оқу бағдарламасының ерекшеліктеріне сәйкес келетін шет тілді білім берудің заманауи әдіснамасын қолдану жиілігін талдау мақсатында жүргізілді. Нәтижелер жаңа білім беру парадигмасы аясында шетел тілді оқытудың негізгі аспектілері, жабдықтың жетіспеушілігін ескере отырып, АКТ-ны үнемі қолдануды қоспағанда, педагогикалық практикада жүзеге асырылатындығын көрсетеді.

Кілт сөздер: жаңартылған оқу бағдарламасы, шет тілді білім беру, мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілік (МКК), МКК-тің компоненттері, тілдік дағдылар, лингвистикалық аспектілер, шет тілді білім беру әдістемесі, шет тілдерді оқыту тәсілдері мен әдістері, оқыту стратегиялары, критериалды бағалау.

Introduction. *Relevance of the study.* Modern foreign language education is provided in the context of the updated curriculum in Kazakhstan. The modernized educational system emphasizes the significance of implementing the humanistic and personal-oriented approaches, principles of individualization and differentiation, systematicity and consistency, among other methodological fundamentals. The FL educators

are encouraged to apply innovative and progressive methods and techniques in the pedagogical process, as well as digital technologies and multimedia resources.

Considering foreign language training, we should mention the student-centered approaches and communication-oriented methods, such as CLT, CLIL, TBLT, interactive and project-based learning. Keeping in mind the major aim of FLT – development of intercultural communicative competence, instructors ought to direct the pedagogical process to the achievement of learning objectives by the students. They may combine various forms of organization of the pedagogical process and use interactive learning activities to make foreign language teaching more effective.

It is essential to comprehend how to teach a subject in correspondence with the changes brought to the curriculum, including the spiral model of learning, cross-curricular links, Bloom's taxonomy, criteria-based assessment, etc. As such, the *purpose of the study* is to analyze the peculiarities of developing ICC in the frame of the updated curriculum and obtain relevant information on the process of FLT in higher educational institutions from the viewpoint of FL educators.

Tasks of the study are as follows:

- 1) to analyze the theory and structure of ICC;
- 2) to model the composition of intercultural communicative competence;
- 3) to review the methodology of the updated foreign language education;
- 4) to model the ways of development of ICC in the frame of the updated curriculum;
- 5) to conduct a survey among FL teachers of pedagogical universities.

Literature review. The challenges of intercultural communication have taken on special relevance in the age of globalization, as the interaction of representatives from many language cultures in economic, public, and socio-political arenas has become an inherent part of modern reality (S. Dvorianchykova, et al, 2022) [5].

Bennett in her 2009 paper discusses the internal process of students transitioning from ethnocentrism to ethnorelativism due to the massive academic mobility and the fact that any kind of internship program presupposes an educational cross-cultural contact. This allows learners to expand intercultural competency and, consequently, form global citizenship (Bennett, M.J.) [3].

The cluster model of ICC created as part of The Global People project of Spencer-Oatey & Stadler (2009), one of the most extensively used, is organized into four major clusters: knowledge and ideas, communication, relationships, and personal traits and dispositions, each of which has 22 competencies divided into 68 constituents [12].

Among Russian scholars who suggested their own views of ICC, it is worth to note O.V. Ereemeeva, the author of the model of the composition of intercultural communicative competence (2020). She differentiates between language and speech competencies, along with the sociocultural, strategic, and discourse competencies, which constitute the communicative aspect of ICC. Regarding the intercultural competence, it is divided into three levels, from information, regulation and affective perspectives [6].

Another contribution to the theory of development of ICC is made by I.N. Korzennikova, who proposed a three-stage development model of the given competence in 2018. The last phase involves the formation of worldview, multidimensional communicative competence, as well as intercultural communication functioning as an activity of the learner. To the communicative competence were added new elements, namely social, sociocultural, and activity competencies [8].

As for Kazakhstani scientists, the relevant works of major philologist S.S. Kunanbaeva should be considered. In her monograph, dedicated to the theory and methodological realization of modern foreign language education, the author suggested the ways of modernization of FL education, the bases of which lie in the revised cognitive-linguistic-cultural methodology [9]. The team of methodists, with Salima Sagieva as a supervisor, developed the "Concept of Development of Foreign Language Education in the Republic of Kazakhstan", to ensure unity and continuity of language proficiency levels at all steps of education [16].

P.K. Yelubaeva states that the formation of ICC, as a permanent ability to switch to the reflection of the mentality and culture of representatives of a different linguistic society, ensuring mutual understanding and following the cultural norms and values, has become the most in demand in the modern multicultural space [15].

Material and methods. In order to achieve the aim of the research, the following methods were applied:
the theoretical analysis of literature on the topic;
a method of modelling for visualization of the findings;

a survey for analyzing FL teachers' experience of developing ICC in the frame of the updated curriculum.

The survey "Reflection of FL educators on their teaching experience in the context of updated curriculum" consists of 20 questions of different types. It was conducted among 40 foreign language teachers of Abai University and Kazakh National Women's Pedagogical University in Almaty.

Results and discussion. *Theoretical Research.* Before analyzing the nuances of formation of ICC in current conditions, let us revise the theoretical background of intercultural communicative competence.

The theory of development of ICC takes roots in the mid-1960s, with the introduction of the term "linguistic competence" by N.Chomsky. Then it was substituted by D. Hymes with the concept of communicative competence, which is a wider and more functional approach to language learning (Ahmed, Sabri) [1]. M.Halliday, further developing the communicative approach to FLT, presented seven functions of the new competence: instrumental, regulatory, personal, interactive, heuristic, figurative, and representative (S.Whyte) [14].

Later, Canale and Swain designed a model of communicative competence, dividing it into four components: grammatical, discourse, sociolinguistic and strategic competencies (Ahmed, Sabri) [1]. Finally, the terms "intercultural competence" and "intercultural communicative competence" were coined by M.Byram in 1997. The latter refers to the ability to communicate effectively with the counterparts from other cultures thanks to the intercultural awareness. Byram's structural model of ICC that includes knowledge, attitudes and skills necessary for the formation of intercultural competence is still relevant in foreign language education [7].

Proceeding to the Kazakhstani system of education, modern foreign language teachers follow the communication- and culture-based approaches, which evolved with the broadening of the structure of ICC. Taking, for instance, the lingua-culturological approach to FLT, it implies acknowledging language as a cultural phenomenon, and studying the connection of the target language use and the linguistic picture of the world with other cultural aspects of the foreign language speaking ethnic groups.

Within the mentioned approach, the notion of the lingua-culturological competence should be clarified. From the viewpoint of V.I. Telia and E.A. Dortman, LCC refers to the ability to understand the cultural and national mentality of native speakers, the national specifics of the linguistic picture of the world, as well as the ethnocultural peculiarities of semantic meanings of linguistic units [13]. In other words, it is a complex system of knowledge about culture embodied in the target language and skills of value interpretation of linguistic knowledge in the cultural dialogue.

As such, we may distinguish the following aspects of the development of ICC:

- 1) linguistic (enhancing pronunciation, grammar, and vocabulary);
- 2) speech (the ability to perform different kinds of speech acts);
- 3) discourse (skills of coherence and cohesion of sentences);
- 4) strategic (solving communication issues during interaction);
- 5) sociolinguistic (producing utterances appropriate in the given context);
- 6) sociocultural (operating a system of socio-cultural knowledge and skills in the process of intercultural communication);
- 7) lingua-culturological (understanding the ethnocultural specifics of a foreign mentality and language).

The listed constituent parts of ICC, with the addition of communication skills and intercultural awareness are demonstrated in Figure 1.

Figure 1. The expanded model of ICC with subcompetencies

Now, let us consider the ways of founding these subcompetencies in the modern educational environment. First of all, the features of the updated curriculum should be broken down:

1. The *spiral model of training* is the framework of learning principles and algorithms followed when designing the curriculum and planning lessons. It is based on the ideas of constructive learning and scaffolding. The spiral model, in terms of FLT serves as a guide which includes a sequence of actions like:

- 1) identifying the experience and knowledge of the learners concerning the topic or subject matter;
- 2) distinguishing general level of knowledge and language skills of the students;
- 3) adding new knowledge and more complex concepts linked to what is known by the learner;
- 4) consolidating the learned information and practicing skills by doing exercises;
- 5) applying the system of knowledge and skills in real-life situations.

It should be noted that there are various interpretations and adaptations of this learning model. Regarding the curriculum design it is reflected in the principle “from simple to complex” and repetition of the topic across grades. For instance, the topic “Travel and Holidays” is taught in the 6th and 7th grades, according to the English textbooks “Excel” for Kazakhstan.

2. *Bloom’s taxonomy* is a well-known framework of educational objectives presented in three pyramid-like models of cognitive (6 levels), affective (5 stages), and psychomotor (7 levels) domains. The cognitive domain is widely used in the design of learning objectives to be described in the curriculum. It was revised in 2001 by the specialists, who decided to change the nouns into the verbs, highlighting the activity-based nature of thinking (Cummins, K.). The levels are grouped into LOTS (remember, understand, apply) and HOTS (analyze, evaluate, create) [4].

3. *Student-centered approach* to teaching penetrates various modern approaches of FLT, such as cognitive and social constructivism proposed by J.Piaget and L.Vygotsky (K.C. Powell & C.J. Kalina) [11], problem-based and inquiry-based learning of J.Dewey (K.W. Morgan) [10], etc. It acknowledges the student as the main subject of learning and considers their age and individual peculiarities, interests, level of abilities and language proficiency. Moreover, it recommends differentiation and individualization of learning.

4. *Constructivism* in FL education presumes the connection of new concepts to the previously learned ones, which is the feature of human cognition. Due to the fact that learners do not have empty minds or zero knowledge when entering school or proceeding to the next grade, educators ought to link the subject matter to the learning experience of the students, updating and widening their specter of knowledge and capabilities.

5. *Scaffolding* in FLT implies instructors providing necessary support to the students, and dividing the learning material into accessible chunks of knowledge. According to this teaching strategy, the learners are provided with examples of completing the task and visual aids that facilitate the successful educational process. It agrees with the principles of accessibility and visualization, as well as the ideas of the PPP method (Presentation, practice, and production).

6. In modern schools the *Suggestopedia* method is popularized again, since it provides visual support for the students and creates the favorable psychological climate for learning. It is characterized by such features as:

- decorating the classroom with subject-specific boards, illustrations, tables, etc;
- implementing relaxation techniques in the class;
- demonstrating dialogues, language use cases to practice the gained knowledge;
- the use of the mother tongue to clarify the learning material.

However, today's foreign language teachers are encouraged to use only the target language, immersing students in the artificial FL environment.

7. *CLIL* is considered both an approach and technology of FLT, which integrates a foreign language and content of other subjects into the learning material. Here come the cross-curricular links when lesson planning. Furthermore, *CLIL* takes into account the following aspects:

- the features of learners' cognition and level of cognitive abilities,
- enabling foreign language communication in real-life situations,
- the cultural background of foreign language speaking countries,
- the development of competencies within ICC.

Contemporary textbooks are designed on the basis of *CLIL* and *TBI*.

8. *TBLT* is a teaching approach that emphasizes the role of completing tasks in the process of foreign language education and introducing them at different stages of the lesson procedure. Developed by I.Prabhu, this approach suggests students pre-, while-, and post-tasks during listening, speaking, reading, and writing (Anandan, A. & Mahalakshmi, S.N.) [2]. While organizing learning activities according to *TBA*, it is crucial to provide clear instructions and assessment criteria for their successful completion.

9. *Inquiry-based learning*. It is a method of teaching which main idea is letting students to discover new learning material by themselves and search for necessary information on the topic independently or with groupmates. *Inquiry-based training* contributes to the development of the learners' research skills, agreeing with the postulate of lifelong learning – “teach how to learn.” To give an example of its usage in FLT, the instructor may give students a task to find out cultural differences of Kazakh and British people, reading a text in the book and finding extra information.

10. *Project-based learning* is understood as a teaching strategy that allows students collaborate with each other, gathering in teams for the achievement of the common goal, offered by the teacher. It helps in developing the 21st century skills, such as critical and creative thinking, communicative and collaborative skills, information and digital literacy. The learners may design a mind-map, postcard, write a letter to the pen-friend, or make a presentation with or without the use of digital technologies, etc.

11. *Interactive learning and ICT*. The former one refers to the approach to teaching that builds the pedagogical process on the interaction of the students with a teacher and each other. It realizes the subject-subject relationships, which are one of the main points in the new paradigm of education. According to this method, the FL educators apply interactive techniques and organize pair and group work of the students, engaging them in the active learning process. To strengthen the effect of interactivity, the teachers may use *ICT* and multimedia technologies in the classroom.

12. *Criteria-based assessment* is a kind of assessment, according to which the real learning outcomes are compared with the expected ones on the basis of specific criteria (standards of a performance or a product). It is divided into two types: formative and summative, although there also distinguished peer and self-assessment. *CBA* encourages the educators to design rubrics and descriptors for the academic tasks, providing clear, detailed, and objective assessment.

Formative assessment implies regular monitoring and control of the learning process with no need to put marks. The teachers, conducting *FA*, should give immediate (personal) and deferred (general) feedback to students. Meanwhile, is critical to focus on the strong and positive sides of the learners, not on their mistakes and weaknesses. The constructive feedback helps students to identify learning gaps and think of the ways to improve their level of language acquisition.

As for summative assessment, it is carried out at the end of term or after completing the unit. The significance of this type of assessment should not be underestimated, since *SA* allows teachers to gather relevant information about the level of knowledge and language skills of their students. It can be organized in the form of test, project, portfolio, or a whole worksheet with different tasks on four speech acts. Regardless of the chosen method of assessment, the teacher ought to design precise instructions and criteria of success for the learners.

Finally, let us summarize the knowledge of the updated curriculum and the structure of ICC, designing a model of the development of ICC. The original model is presented in Figure 2.

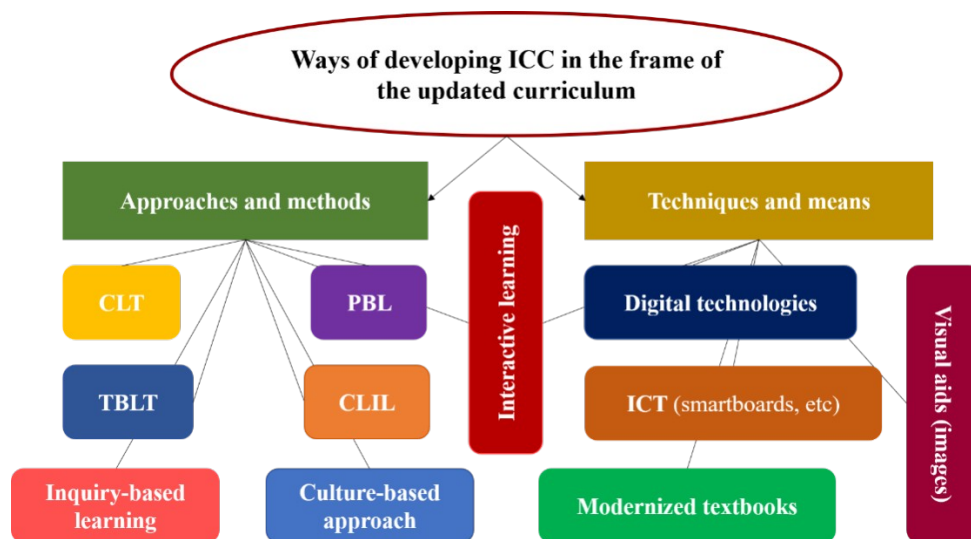

Figure 2. Ways of developing ICC in the frame of the updated curriculum

The given scheme includes approaches and methods of FLT, as well as the techniques and means with the help of which the intercultural communicative competence may be enhanced. Due to the digital transformation of education in our country, the digital technologies that are added to the means of teaching. We may relate to them various electronic educational resources and LMS, as well as language learning programs and applications. Nevertheless, the paper-based textbooks and workbooks cannot be excluded from the list of main didactic materials.

Empirical Research. The survey results were analyzed in terms of the educators’ strategies of formation of different subcompetencies of ICC in modern system of higher educational institutions, as well as the attention paid to these aspects by FL teachers. As such, the components of intercultural and communicative competence within the expanded model of ICC in Figure 1, were considered.

The data analysis is provided below, in Table 1 and Figure 3.

Table 1 Analysis of the survey results on relevant aspects of FL education

	Never / no opportunities	Sometimes	Always {on a daily basis}
Implementation of cognitive approach	0,0%	20,0%	80,0%
Realization of communicative approach	0,0%	25,0%	75,0%
Implementation of CLIL	0,0%	27,5%	72,5%
Realization of TBLT	0,0%	42,5%	57,5%
Use of ICT (smartboards, apps, etc.)	47,5%	25,0%	27,5%
Organizing inquiry-based learning	0,0%	27,5%	72,5%
Providing scaffolding	0,0%	22,5%	77,5%
Implementation of PBL	0,0%	32,5%	67,5%
Organizing interactive activities	0,0%	35,0%	65,0%
Realization of differentiated learning	0,0%	30,0%	70,0%
Conducting criteria-based assessment	0,0%	25,0%	75,0%

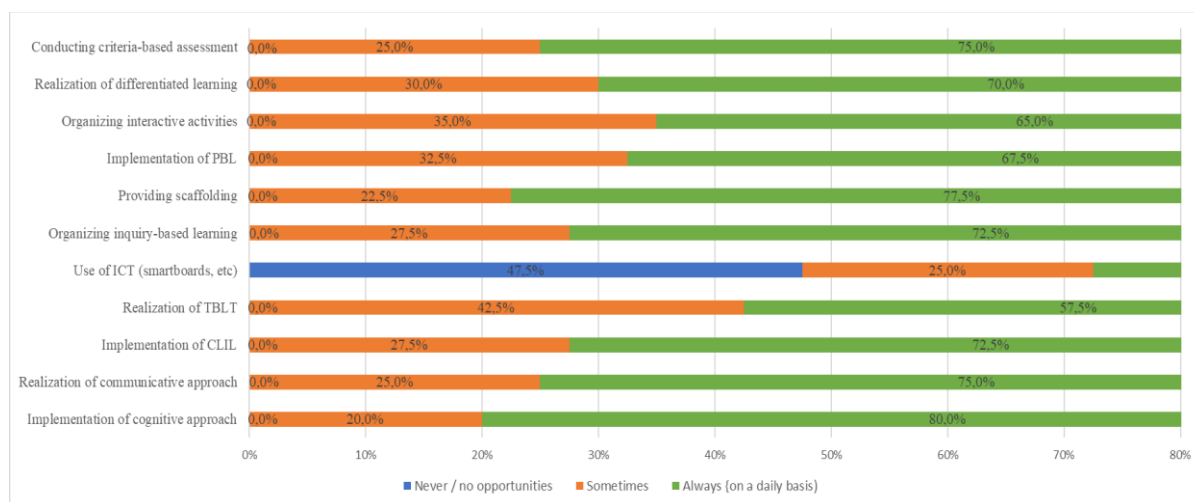

Figure 3. Visual analysis of the survey results on realization of updated FL education

The findings of the empirical study show that in such aspects of FLT as implementation of cognitive approach (considering mental processes of the learners), experiential learning method, and CBA, realization of CLT, CLIL, TBLT, and PBL, as well as following the principles of interactivity and differentiation in learning, nobody has chosen the option “never”, giving only positive answers. It means that main approaches and methods within the updated curriculum are applied by university teachers.

For instance, regarding the first factor, 80% of the surveyed educators always follow the principles of cognitivism and develop different thinking skills in their students. 20% of individuals do it from time to time, probably not comprehending the essence and practical realization of the cognitive approach.

Considering the second aspect of modern FLT, communicative approach, ¼ of the study participants sometimes integrate it in their pedagogical activity. The majority of teachers of first and second foreign languages realize the given approach in the educational approach.

As for implementation of CLIL technologies, 11 surveyed persons, if possible, try to integrate non-linguistic areas of knowledge and the target language when selecting the learning material. The rest of the FL teachers (72.5%) apply CLIL on a constant basis, considering its 5 key components: cognition, communication, content, competence, and culture.

Proceeding to the TBI or TBLT, more than a half of university teachers provide foreign language education, giving students various tasks at all stages of the pedagogical process. Consequently, less than a half of educators from the foreign languages department from time to time give their students pre-, while-, and post-tasks. Perhaps they just suggest exercises from traditional textbooks.

The analysis of responses on questions related to the usage of ICT, 19 educators out of 40 do not have necessary equipment in their auditoriums, and, therefore, have to teach a foreign language with traditional means: textbooks and workbooks. ¼ of the surveyed teachers sometimes resort to ICT for increasing the effectiveness of FLT. The rest of them use such technologies in every language class.

Regarding engaging students in inquiry-based learning, 27.5% of the individuals occasionally do it, while almost 30 persons organize active, experiential learning on a daily basis, facilitating better retention of the language material.

Moving on to providing scaffolding when training, 22.5% of the language teachers in higher educational institutions give necessary support to the learners in some cases, whereas 77.5% of the study participants always assist and guide the students in their language learning journey.

Considering implementation of PBL, 13 out of 40 participants do offer some kinds of projects to their students, but not all the time. Respectively, 27 FL educators integrate features of PBL into the pedagogical process in each practical lesson.

The results on the parameter “organizing interactive activities” demonstrate that 14 surveyed persons enable interaction between students during learning a foreign language at times, meanwhile the most FL teachers of university always seize the opportunity to apply the inquiry-based method.

According to the data analysis on the tenth factor, 30% of the survey participants sometimes differentiate learning styles and activities, whereas the majority of teachers of foreign languages follow the principle of differentiation on a daily basis, motivating the learners to study.

Finally, in terms of criteria-based assessment, 25% of the instructors, if possible, design success criteria for the undergraduate students. $\frac{3}{4}$ of the surveyed persons, in turn, conduct certain types of CBA in every language class.

Conclusion. As such, foreign language teachers should be aware of the principles of the new educational paradigm, called lifelong learning, and realize innovative approaches and methods of FLT. Besides, they ought to be familiar with the theoretical background of intercultural communicative competence, along with its structure, in order to confidently and consistently move towards the goal - increasing the students' level of ICC.

The structure of ICC has been revised by the plethora of scholars and educators, starting from M.Byram and ending with contemporary specialists. However, most of them support the model of ICC of its founder, just complementing it with subcompetencies and significant skills and personal qualities. The introduced new model of ICC, distinguishes 5 competencies within the communicative competence and 2 aspects of intercultural competence, as well as foreign language communication skills and awareness of native and foreign cultures.

The analysis of the features of the modernized foreign language education, due to the changes in the curriculum, allows to deeper comprehend the conditions of FLT, and the requirements for its facilitators. The advancement of ICC is deemed to be more effective and successful if the foreign language teachers will realize the learner-centered and communication-oriented approaches, and implement interactive techniques and innovative technologies.

References

1. Ahmed, Sabri. (2022). *From Communicative Competence to Communication Proficiency: A Theoretical Study*. *Acuity Journal of English Language Pedagogy Literature and Culture*. 2023. 10.35974/acuity.v8i1.2739.
2. Anandan, A. & Mahalakshmi, S.N. (2016). *Task-Based Language Teaching -A Powerful Approach for Maximizing Learning and Teaching in L2 Acquisition*. *Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities*. 6. 1822. 10.5958/2249-7315.2016.00546.3.
3. Bennett, M.J. (2013) *Basic concepts of intercultural communication*. 2nd Edition, Intercultural Press, Boston.
4. Cummins, K. (2019). "Understanding Bloom's Taxonomy." *Teachingideas.com*, 16 Nov. 2019.
5. Dvorianchykova, S., Bondarchuk, J., Syniavska, O., & Kugai, K. (2022). *Development of Intercultural Communicative Competence in the Process of Teaching English to Future Interpreters*. *Arab World English Journal*, 13 (2) DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol13no2.4>
6. Eremeeva O.V. *On the question of the structural organization of intercultural communicative competence // The World of Pedagogy and Psychology: an international scientific and practical journal*. 2020. № 08 (49). Access mode: <https://scipress.ru/pedagogy/articles/k-voprosu-o-strukturnoj-organizatsii-mezhkulturnoj-kommunikativnoj-kompetentsii.html> (Accessed: 08/17/2020)
7. Hoff, H. (2020). *The evolution of intercultural communicative competence: Conceptualisations, critiques and consequences for 21st century classroom practice*. *Intercultural Communication Education*, 3(2), 55–74. <https://doi.org/10.29140/ice.v3n2.264>
8. Korzennikova I. N. (2018). *Features of the process of formation of intercultural communicative competence (in Russian) // Pedagogical education in Russia*. 2018. No.9. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-protssessa-formirovaniya-mezhkulturnoy-kommunikativnoj-kompetentsii> (accessed: 10/16/2023).
9. Kunanbayeva S.S. (2010). *Theories and practice of modern foreign language education (in Russian)*.
10. Morgan K. Williams (2017) *John Dewey in the 21st Century*. *Journal of Inquiry & Action in Education*, 9(1), 2017
11. Powell, K. C., & Kalina, C. J. (2019). *Cognitive and social constructivism: Developing tools for an effective classroom*. *Education*, 130(2), 241-250
12. Spencer-Oatey, H., & Stadler, S. (2009). *The Global People Competency Framework. Competencies for Effective Intercultural Interaction*. Warwick: University of Warwick Publ.; URL:

http://www2.warwick.ac.uk/fac/cross_fac/globalpeople/resourcebank/gppublications/gp_competency_framework.pdf

13. Utegalieva B.B., & Zhumabekova G.B. (2021). *Linguocultural Competence in the Professional Development of a Future Foreign Language Teacher (in Russian)* // *Sciences of Europe*. 2021. №70-3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/lingvokulturologicheskaya-kompetentsiya-v-professionalnom-stanovlenii-buduschego-uchitelya-inostrannogo-yazyka> (дата обращения: 16.10.2023).

14. Whyte, S. (2019). *Revisiting communicative competence in the teaching and assessment of language for specific purposes*. *Language Education & Assessment*, 2(1), 1 月 19 日 – . <https://doi.org/10.29140/lea.v2n1.33>

15. Yelubaeva P.K. (2016). *Modeling of competence-based education in the formation of intercultural and communicative competence of a regionologist*. Monograph. / P.K. Yelubaeva. – Almaty, 2016.– 144 p.

16. Zhumagulova N.S., Akhrieva, L.A., Zhumagulova E.V. (2020) *NEW CONTENT OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN QAZAQSTAN*. <https://ulagat.com/2020/12/03/new-content-of-foreign-language-education-in-qazaqstan/#:~:text=The%20Concept%20for%20the%20Development,changes%20followed%20in%20state%20programs>

МРНТИ 14.25.09

Massakova S.S.¹, Mirzakhmedova Zh.Zh.², Chaklikova A.T.³

^{1,2}Kazakh National Pedagogical University named after Abai,
Almaty, Kazakhstan

³Kazakh Ablai khan University of International relations and World languages,
Almaty, Kazakhstan

LINGUISTIC COMPETENCE: METHODS AND WAYS OF DEVELOPMENT

Abstract

The article studies the main approaches to the definition of the concept of linguistic competence, on the basis of which the author's approach to the interpretation of the analyzed term is proposed. The main methods of formation of linguistic competence of students, such as communicative methods, problem-based learning, the use of authentic materials, the use of modern technologies, the project method, the method of referencing specialized texts, trainings that combine theoretical and practical aspects of teaching, are analyzed in detail. Examples of exercises used to develop students' linguistic competence are given. The methods and techniques of linguistic competence formation given in the article help to create problematic situations that require the active use of a foreign language for solving problems and communication. They contribute to the development of linguistic competence of students and the formation of their skills of independent work and decision-making in a foreign language.

Key words: linguistic competence, methods of formation, teaching, English, communicative approach, problem-based learning.

Масакова С.С.¹, Мирзахмедова Ж.Ж.² Чакликова А.Т.

^{1,2}Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
г. Алматы, Казахстан

Казахский университет международных отношений и мировых языков имени Абылай хана
г. Алматы, Казахстан

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ: МЕТОДЫ И ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ

Аннотация

В статье проведено исследование основных подходов к определению понятия лингвистическая компетенция, на основе которого предложен авторский подход к трактовке анализируемого термина. Подробно проанализированы основные методы формирования лингвистической компетенции обучающихся, такие, как коммуникативные методы, проблемное обучение, использование

аутентичных материалов, использование современных технологий, метод проектов, метод реферирования специализированных текстов, тренинги, которые сочетают теоретические и практические аспекты преподавания. Приведены примеры упражнений, используемых с целью развития лингвистической компетенции учащихся. Приведенные в статье методы и приемы формирования лингвистической компетенции помогают создать проблемные ситуации, которые требуют активного использования иностранного языка для решения задач и коммуникации. Они способствуют развитию лингвистической компетенции учащихся и формированию у них навыков самостоятельной работы и принятия решений на иностранном языке.

Ключевые слова: лингвистическая компетенция, методы формирования, обучение, английский язык, коммуникативный подход, проблемное обучение.

Масакова С.С.¹, Мирзахмедова Ж.Ж.², Чакликова А.Т.

^{1,2}Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,

Алматы қ., Қазақстан

Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті

Алматы қ., Қазақстан

ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТ: ҚАЛЫПТАСУ ӘДІСТЕРІ МЕН ЖОЛДАРЫ

Аңдатпа

Мақалада лингвистикалық құзыреттілік ұғымын анықтаудың негізгі тәсілдері зерттелді, оның негізінде талданатын терминді түсіндіруге авторлық көзқарас ұсынылды. Студенттердің лингвистикалық құзыреттілігін қалыптастырудың негізгі әдістері, мысалы, коммуникативті әдістер, проблемалық оқыту, шынайы материалдарды пайдалану, заманауи технологияларды қолдану, жобалар әдісі, мамандандырылған мәтіндерді рефераттау әдісі, оқытудың теориялық және практикалық аспектілерін біріктіретін тренингтер егжей-тегжейлі талданады. Оқушылардың лингвистикалық құзыреттілігін дамыту мақсатында қолданылатын жаттығулардың мысалдары келтірілген. Мақалада келтірілген лингвистикалық құзыреттілікті қалыптастырудың әдістері мен әдістері проблемаларды шешу және коммуникация үшін шет тілін белсенді қолдануды қажет ететін проблемалық жағдайларды жасауға көмектеседі. Олар оқушылардың лингвистикалық құзыреттілігін дамытуға және олардың өз бетінше жұмыс істеу және шет тілінде шешім қабылдау дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді.

Кілт сөздер: лингвистикалық құзыреттілік, қалыптастыру әдістері, оқыту, ағылшын тілі, коммуникативтік тәсіл, проблемалық оқыту.

Introduction. The entry of our state into the global educational space, the international integration of all aspects of public life requires fluency in a foreign language, which is necessary in all spheres of human activity. The English language, in particular, occupies a leading position in the global community. Proficiency in English allows you to expand your horizons in education, career and everyday life. Therefore, the educational system must prioritize developing language competency in English classroom instruction.

Linguistic competence includes knowledge of grammar, vocabulary, phonetics and other aspects of the language. The formation of this competence helps students better understand the structure of the language, which in turn facilitates the learning process and allows them to communicate freely in a foreign language. Language proficiency teaching strategies and methods are continually being developed and improved. With the advent of new technologies and teaching methods, English teachers must stay abreast of the latest trends and use effective methods to ensure maximum language acquisition by students.

The relevance of the topic is due to the fact that the formation of linguistic competence in English lessons is a complex task that requires an integrated approach. English teachers must be able to adapt teaching methods to the individual needs and abilities of each student, as well as take into account different learning styles and levels of experience.

The purpose of this article is to study the main methods and ways of developing linguistic competence.

Materials and methods. The main research method in writing this work was the methods of analysis and synthesis of scientific sources. When defining the concept of linguistic competence, a method of systematizing scientific approaches to the interpretation of the analyzed term was used. When reviewing methods for developing linguistic competence and selecting practical exercises for its formation, the method of generalization and logistic exclusion was used.

Domestic and foreign pedagogy and methodology have a significant theoretical and methodological basis for studying linguistic competence in students, in particular English-speaking ones. Modern works of scientists are devoted to the study of the formation of linguistic competence in an educational institution (G. B. Prenova, G. Kh. Teshabayeva, O. M. Shevchenko), the essence of linguistic communication (A. V. Korneeva, S. V. Zelenina, R. K. Vosiev), techniques for instructing foreign languages, and linguistic activities (M. A. Batyrova, O. V. Semaeva, S. N. Tataritseva). Despite a significant number of works devoted to the problem, the study of the process of formation of English-speaking linguistic competence of students remains relevant and requires further scientific research.

Results and its discussion. The definition of the concept of linguistic competence has been formulated by many scientists. Thus, A.V. Korneeva, S.V. Zelenina and R.K. Vosieva defined linguistic competence as the ability to recognize, name and define linguistic concepts, operate with linguistic facts in phonetics, morphology, lexicology, syntax and stylistics, master pronunciation norms, spelling and punctuation [1].

T.V. Usacheva noted that linguistic competence has a complex multi-tiered structure, which corresponds to the variety of components of the communicative ability of speakers and includes both public and individual linguistic knowledge about the world [2]. In the field of using linguistic units, linguistic competence presupposes the assimilation of both sides of a sign - both form and content. Linguistic competence covers both the production of speech and its perception, which is associated with the problem of understanding between participants in communication, as well as with the problem of common associations between the addressee and the sender of a speech message.

Z. I. Trubina and A. N. Shestakova identify four main components of linguistic competence: knowledge of linguistic units and the rules of their combination, rules for creating grammatical forms, volume and accuracy of linguistic means, the ability to construct sentences using acquired language skills [3].

M.A. Batyrova notes that they note that linguistic competence is the ability to form grammatically correct forms and syntactic structures, understand semantic segments of the language and use them in the meaning used by native speakers [4].

Linguistic competence is a basic component of communicative competence. Lexical, phonetic, phonological, and syntactic knowledge are all parts of linguistic competence.

A. D. Vershinina connects linguistic competence with a set of special (linguistic and educational-linguistic) and general subject knowledge, abilities, skills and methods of activity, as well as value orientations and motives of educational and cognitive activity, which is formed as a result of students studying the subject area "foreign language", providing the all-round development of the student [5].

According to E. N. Karpechina, A. Putintseva, S. A. Pertseva and V. I. Kurdyukova, linguistic competence is awareness of the history of language and linguistics, the theoretical foundations of linguistics, as well as the ability of students to perform elementary linguistic analysis of linguistic phenomena of various levels [6].

Based on S. A. Baukina and E. A. Bushukina, who define linguistic competence as the outcome of comprehending the language experience that pupils have gained: knowledge of the foundations of the science of a foreign language, information about it as a sign system and a social phenomenon, enabling the assimilation of a complex of fundamental ideas, units, and categories of language (phonemes, graphemes, morphemes, phrases, sentences, their members, lexical and grammatical language units, etc.); knowledge of the initial changes in the language; fundamental knowledge of the methods of linguistic analysis [7].

Linguistic competence in the methodology of teaching a foreign language is understood as the development in students of the ability to activate and systematize linguistic knowledge; knowledge of vocabulary units and grammatical rules that turn a word into a statement; acquiring knowledge about ways to reflect cultural values in the studied and native languages (in vocabulary, grammar, construction of statements), about the possible directions of influence of the native culture on the statements of the studied language and the ability to apply such knowledge in practice and construct statements that adequately reflect the cultural values of native speakers of a foreign language language, and their own [8].

In our understanding, linguistic competence is the ability to operate with acquired lexical and grammatical knowledge that contributes to the construction of meaningful statements in a foreign language, taking into account the differences of native speakers of a given language.

At this stage, the formation of linguistic competence of students is a rather complex task, requiring the use of a variety of methods and techniques.

Here are a few such methods and techniques:

1. The communicative approach is one of the most effective methods of developing students' linguistic competence in foreign language lessons. This approach is based on the principle of communication and interaction between students in the process of learning a foreign language. It involves the active use of various types of speech activities, such as speaking, listening, reading and writing, to develop students' communication skills. The communicative approach involves the use of various teaching methods and technologies, such as role-playing games, discussions, projects, work in pairs and groups, which help students develop communication and interaction skills in a foreign language. In addition, this approach takes into account the individual needs and characteristics of students, which allows them to more effectively develop their linguistic competence [9].

2. Problem-based learning. This method supports the theory that learning should be aimed at solving real-world problems. Students work in groups or individually to find solutions, focusing on solving a specific problem using English. This allows students to learn to apply language skills in practice and develop critical thinking.

The key concept of problem-based learning is a “problem situation” created by teachers for educational purposes. It includes a complex theoretical or practical problem that needs to be studied, expanded, studied in connection with certain conditions and situations that create a specific environment. As a rule, problem situations are twofold:

1. The topic is meaningful, associated with the contradiction of disparate basic knowledge, some important information is missing;

2. Motivational, aimed at understanding the contradiction and awakening the desire to eliminate it, subject to the acquisition of new knowledge by students.

The level of problem-based learning depends on the content of the educational material (the ability to create problem situations of varying complexity) and the type of independent action of students. Based on these characteristics, experts distinguish four levels of problems: the level that determines reproductive activity; a level that ensures the application of prior knowledge in new situations; reproductive and research level; creative level.

Teachers must comply with the following requirements when identifying and formulating problem situations at any level: identify and demonstrate contradictions that determine the origin and development of a particular phenomenon; orient students towards maximum independence in cognitive activity; on the one hand, to correlate problem situations, on the other hand, to ensure that it is labor-intensive and non-banal, based on the basic principles of teaching (scientific, systematic, visual, etc.) [10].

Taking into account the specifics of a foreign language as a subject and its increasing complexity, we can conclude that only problem-oriented tasks can contribute to the activation of students' activities and the development of practical skills in using foreign languages as a means of communication, increasing the efficiency of the foreign language teaching process and achieving better results.

Problem situations undoubtedly contribute to better assimilation of new material, stimulate speech activity, the cognitive needs of students, independent activity and develop creative potential. The key to success is to study the content and essence of the theory of organizing the process of forming a problem-oriented communicative competence of a teacher, mastering the forms and technologies of problem-based learning and the systematic creative application of what he has learned in practice.

The problem-based method, based on a variety of available information, allows students to develop their positions, connect them with the views of others, find among them those who come into contact with their views, and develop their attitude towards unacceptable perspectives, that is, to form opinions about the world of knowledge, which is open to clarification and deepening. A current situation is selected for the lesson and analyzed with students. The problem-based method is characterized by the fact that knowledge and methods of activity are not presented in a ready-made form, but instructions are offered. The goal is to stimulate search activity. To implement the problem-based method it is necessary: selection of current problems; identifying the characteristics of the problem-based learning method; personal approach and skill of the teacher.

To create a problem situation, you must use the following techniques.

- problematic dialogues. The teacher can create a situation in which students must solve a certain problem using only a foreign language. For example, a teacher may ask a question to which students must find an answer by discussing and arguing their points of view in a foreign language,

- problematic reading. The teacher can invite students to read a text in a foreign language that contains problematic situations or unclear points. Students must analyze text, identify problems and look for ways to solve them using language skills,

- problematic letter. The teacher can ask students to write a letter in a foreign language in which they must describe a problem and ask for advice or help. Students must use language skills to express their thoughts and concerns clearly and accurately,

- problematic listening. The teacher can invite students to listen to an audio recording in a foreign language that contains problematic situations or unclear points. Students must understand the content of the recording, identify problems and propose solutions.

- solving linguistic problems. The teacher can give students a task in which they need to use grammatical rules or vocabulary of a foreign language to solve a specific problem,

- role-playing games. The teacher can ask students to play a role-play in which they must use a foreign language to interact and solve various problem situations. For example, students can play the roles of buyer and seller, where they must negotiate the price and terms of sale.

All these methods help create problem situations that require active use of a foreign language for problem solving and communication. They contribute to the development of students' linguistic competence and the formation of their skills in independent work and decision-making in a foreign language.

3. Use of authentic materials: Teachers can use various authentic materials such as videos, audio recordings, texts, etc. related to various aspects of culture and life in English-speaking countries. This allows students to be exposed to different speech situations and gain additional information about the social and cultural aspects of English-speaking countries. The use of such materials helps students develop their speech and cultural skills, expand their worldview and understanding of different cultures.

Acquaintance with the culture of countries in which English is used allows students to expand their cultural horizons and enrich their knowledge of the traditions, customs, history and socio-economic characteristics of these countries. This is important for the formation of full linguistic competence of students, which will allow them not only to speak English at the communication level, but also to be able to understand and respect the cultural characteristics of the countries where this language is used. In particular, the content of developing linguistic competence in listening may include learning to understand and interpret various types of audio materials, such as audio recordings of conversations, interviews, dictations, news and others. It is also important to learn about speech etiquette, which may vary from country to country, and understand cultural norms and values. In practical terms, the content of developing linguistic competence in listening can be presented, for example, through the use of various types of exercises and tasks. For example, students can listen to audio recordings and complete tasks to understand them, or listen to interviews with representatives of different countries and carry out a comparative analysis of speech etiquette [11].

4. Use of modern technologies: The use of modern technologies can be useful in developing the linguistic competence of students. For example, the use of video and audio resources, interactive games and apps, social media and other online resources can make learning more engaging and meaningful. Listening-based games can also be used to help students improve their listening and speech comprehension abilities, as well as learn new words and expressions [12].

Developing the ability to analyze, compare and evaluate information obtained from listening is an important component of the development of students' linguistic competence. Skills in analyzing and comparing information enable students to understand and interpret English speech in a variety of contexts. For example, students can compare and analyze the speech of representatives of different countries or different social groups, which helps them enrich their knowledge about sociocultural characteristics. Evaluating listening information may involve critically analyzing and evaluating the accuracy, relevance, and reliability of information obtained from audio materials. For example, students can research different sources of information, compare them, and draw conclusions about their reliability. The ability to evaluate listening information is important not only for the development of linguistic competence, but also for the general development of students' critical thinking [12].

In addition, the formation of linguistic competence in listening includes the use of one's own experience and knowledge to interpret and perceive English speech in the context of the sociocultural environment. For example, students can use their experiences and knowledge of their country's cultural background to better understand English-language broadcasting related to that country. Students can also use their experiences of travel, meeting representatives of other cultures and international figures to better understand the sociocultural aspects of English-language broadcasting. For example, students can listen to audio materials

about the traditions and rituals of different countries and use their experience of these issues to better understand the context of the speech and enrich their knowledge of the cultures of other countries. Using one's own experience and knowledge to interpret and perceive English speech in the context of the sociocultural environment is important for the formation of linguistic competence, as well as for the development of intercultural competence of students [13].

5. Another way to activate students in the process of developing linguistic competence is the project method, when the student independently plans, creates, defends his project, that is, actively participates in the process of communicative activity. An educational project is a complex of search, research, calculation, graphic and other types of work that students perform independently with the aim of practical or theoretical solution to a significant problem [7, p. 97].

The project method can be used in foreign language classes as part of program material on almost any topic. The main thing is to formulate a problem that students will work on while working on the topic of the lesson. Let us list the basic requirements for using the project method: the presence of a problem that is significant in research and creative terms requires a research search to solve it; practical, theoretical, cognitive significance of the expected results; independent (individual, pair, group) activities of students during class; structuring the content of the project (indicating stage-by-stage results and distribution of roles); use of research methods: identification of the problem, research objectives; putting forward a hypothesis for their solution, discussing research methods; registration of final results; analysis of the data obtained, summing up, adjustments, conclusions.

6. The method of summarizing specialized texts also plays an important role in the process of developing linguistic competence. The formation of linguistic competence directly depends on the phase of presentation of speech information:

- introductory phase of familiarization with the reference situation (communication of the topic, subject of the story, information about the spatial and temporal boundaries of what is happening);
- the detailing phase, covering the largest text fragment in which the problem or idea of the text is specified;
- generalizing-analytical phase of subjective-analytical commentary on the presented facts, drawing one's own conclusions.

This scheme of abstract interpretation of information mainly allows organizing short-term and economical control of the studied material [14].

7. An effective method used to develop students' linguistic competence in English classes is training that combines theoretical and practical aspects of teaching. There are cognitive training aimed at developing linguistic competence by obtaining information about other cultures and discussing it. Attribution training is used to develop speech in the process of explaining the causes of situations and behavior in another culture. In turn, behavioral training aimed at teaching practical skills that are necessary to carry out activities in another culture. Using situational training, students reproduce and analyze specific intercultural contacts and discuss problems that arise during these contacts. As we can see, the peculiarity of the training is to not only develop speech competence in students, but also intercultural competence, which is a fundamental task in teaching foreign languages to modern specialists.

Thus, the use of different methods and techniques is important to develop students' linguistic competence. This allows for more effective and interesting learning, as well as the development of various speech and cultural skills.

Having analyzed a number of literary sources, we can highlight a number of the following exercises used to develop the linguistic competence of students:

1) Information- gap activities. The challenge is that interlocutors have different information and can form a complete picture by exchanging information. The task has 2 types: Describe and draw и Find the differences.

2) Storytelling. Students are divided into groups. Each group presents its own series of drawings, from which the other group must compose and tell a story.

3) Meeting and greeting. This is a role-playing game in which you are asked to meet a large number of people during a business meeting or conference and recommend them to each other.

4) Famous people. Students wish for five famous people. Teachers can also assign groups to name five famous people they would like to invite to dinner, who they would like to socialize with, and what food they would like to serve.

5) Portrait interview. The students are divided into three groups. Each group receives a drawing with the goal of preparing as many questions as possible for other groups.

6) Discussion. Before organizing a discussion, the teacher must remember that students need time to prepare for it. Therefore, it is important to give students time to think before discussing. You can divide students into small groups to explore a discussion topic before having a discussion with the whole class.

7) Solving the problem. These exercises force students to think. In addition, this type of exercise develops students' skills to work in groups.

8) Questionnaire. Students discuss questions in groups. The following questions can be discussed for discussion: Do you frequently use the phone? Who whom? Have you ever gotten irritated or upset during a phone call? For what reason?

9) Creation of problematic situations. Students must prepare a message based on a fictitious problem situation. For example: How would you feel if: became engaged/failed a crucial exam/faced the Queen of England/turned homeless/had your vehicle kidnapped/got in legacy a million dollars and so on.

10) Mind- map. This type of work requires students to compose a message based on a picture and keywords.

For example, a message on the topic “Spring” might contain the following statements:

- The sun shines brightly
- Green leaves
- The most beautiful season of the year
- Fine weather
- A lot of flowers
- Blue sky
- Birds come back home
- Stay much time outdoors [15].

In our opinion, such type of work as “brainstorming activities” deserves special attention. First, the problem or question must be clearly stated. Students should then come up with as many possible solutions to the problem as possible. For example, the problem “for what purpose am I learning a foreign language” requires many answers, even the most fantastic ones. At this stage, it is important not to limit the brainstorming participants so that they can provide a variety of possible answers. Even unusual or absurd ideas are encouraged, because the goal of this work is to stimulate the creative activity of students - and any restriction is unacceptable here. At the last stage, all answer options are analyzed, the best are selected, some answers are adjusted or combined - and the group leader draws a diagram (spidergram) on the board. Let's give an example of spidergram “Teacher” (Figure 1).

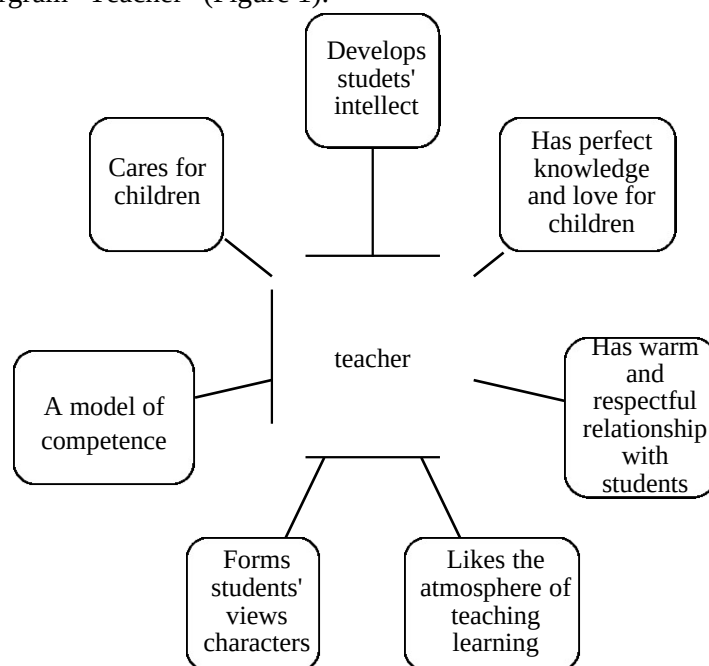

Figure 1 - Example spidergram “Teacher”

Conclusion. Thus, the development of linguistic competence in English lessons plays a key role in mastering a foreign language. Methods for developing linguistic competence can include a variety of exercises and tasks aimed at developing language skills. For example, this could be working with texts, learning new words and expressions, doing grammar exercises, listening to audio materials, etc. The ways to develop linguistic competence can also be different. These may include the use of modern technologies and tools, such as online courses, mobile applications, interactive whiteboards, etc. It is also important to take into account the individual characteristics of students and adapt methods and ways of developing competence to their needs.

By completing tasks to develop linguistic competence, students develop cognitive skills and learn to think independently. The variety of language situations in the lesson stimulates students' interest in learning a foreign language and motivates them to master it. The creative activity of students is also activated, as is the culture of speech, thinking and communication. Students master the general techniques of communicative competence and learn to create their own statements, propose solutions to problems, organize information and compare different points of view.

References

1. Korneeva A. V., Zelenina S. V., Vosieva R. K. *Lingvisticheskaja kompetencija kak paritetnaja kommunikativnaja kompetencija* // *Colloquium-Journal*. – 2020. – № 6-5(58). – S. 41-43.
2. Usacheva T. V. *Jevoljucija ponjatija lingvisticheskoi kompetencii v sovremennoj lingvodidaktike* // *Vestnik nauchnykh konferencij*. – 2021. – № 10-4(74). – S. 121-122.
3. Trubina Z. I., Shestakova A. N. *Lingvisticheskaja kompetencija kak komponent jazykovogo obrazovaniya: struktura, sodержanie* // *Na peresechenii jazykov i kul'tur. Aktual'nye voprosy gumanitarnogo znaniya*. – 2022. – № 1(22). – S. 316-322.
4. Batyrova M. A. *Razvitie lingvisticheskoi kompetencii u studenta* // *Nauka i obrazovanie segodnja*. – 2021. – № 2(61). – S. 53-54.
5. Vershinina A. D. *Ponjatie lingvisticheskoi kompetencii v sovremennoj lingvodidaktike* // *Vestnik nauchnykh konferencij*. – 2021. – № 10-3(74). – S. 20-22.
6. *Formirovanie lingvisticheskoi kompetentnosti obuchajushhihsja* / E. N. Karpechina, A. Putinceva, S. A. Perceva, V. I. Kurdjukova // *Vestnik nauki i obrazovaniya*. – 2019. – № 10-1(64). – S. 88-90.
7. Baukina S. A., Bushukina E. A. *Lingvokul'turnaja kompetencija i ee rol' v obuchenii inostrannym jazykam* // *Dnevnik nauki*. – 2019. – № 1(25). – S. 8.
8. *Metodika obuchenija inostrannomu jazyku : uchebnik i praktikum dlja vuzov* / O. I. Trubicina [i dr.] ; pod redakciej O. I. Trubicinoj. — M. : Jurajt, 2023. — 384 s.
9. Semaeva O. V. *Formirovanie inojazychnoj lingvisticheskoi kompetencii u studentov kolledzhej* // *Pedagogika*. – 2022. – T. 86, № 11. – S. 87-92.
10. Tatarniceva S.N. *Metodika obuchenija inostrannym jazykam: teorija i praktika : jelektronnoe uchebnoe posobie*. - Tol'jatti : Izd-vo TGU, 2021. -329 s.
11. Parochkina M. M. *Lingvisticheskaja delovaja igra kak sredstvo formirovanija kommunikativnoj kompetencii uchashhihsja tehničkih vuzov* // *Pedagogika. Voprosy teorii i praktiki*. – 2020. – T. 5, № 2. – S. 253-258.
12. Kurlykova I. A. *Formirovanie lingvisticheskoi kompetencii mladshih shkol'nikov na osnove ispol'zovaniya jazykovoј igry* // *Studencheskij forum*. – 2020. – № 38-1(131). – S. 60-62.
13. Shevchenko O. M. *Formirovanie jazykovoј i lingvisticheskoi kompetencij v otechestvennoj i zarubezhnoj praktike* // *Otechestvennaja i zarubezhnaja pedagogika*. – 2020. – T. 1, № 5(71). – S. 24-37.
14. Zijaeva Sh. N., Mamazhonova M. M. k. *Tehnologija formirovanija lingvisticheskikh kompetencij* // *Internauka*. – 2023. – № 10-2(280). – S. 44-45.
15. Prenova G. B., Teshabaeva G. H. *Jeffektivnye sposoby razvitija lingvisticheskoi kompetencii molodyh uchashhihsja* // *NovaInfo.Ru*. – 2019. – № 103. – S. 77-78

**КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҰЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР
ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING
LANGUAGES**

UDC: 16.01.45:

Isakhanova G.A.¹, Nyshanova S.T.²

¹master student of Aya-22-3 group

Kyzylorda university by Korkyt Ata, Kazakhstan

E-mail: isakhanova-93@mail.ru

²associate professor, candidate of pedagogical sciences of

Pedagogical Foreign Languages Department of

International Kazakh-Turkish University

named after Khoja Ahmet Yassau, Turkestan, Kazakhstan

**SCOPE OF USING ELECTRONIC EDUCATIONAL RESOURCES IN THE ENGLISH
LANGUAGE LESSON**

Abstract

This theme encapsulates the comprehensive investigation into the multifaceted role of electronic resources in English language instruction. It addresses the diverse array of digital tools and platforms that educators integrate into their teaching strategies to enhance language acquisition, engagement, and overall learning outcomes. The theme delves into the pivotal significance of leveraging technology to bridge the gap between traditional classroom methodologies and modern pedagogical paradigms. Through an in-depth analysis of practical examples and research, this theme illuminates the transformative potential of electronic educational resources in shaping the landscape of English language lessons.

This theme serves as a comprehensive exploration into the intricate interplay between electronic resources and English language pedagogy, unveiling the transformative potential that technology bears upon language learning. By scrutinizing practical implementations, examining pedagogical implications, and navigating the intricate interweaving of digital fluency and linguistic competence, this theme elucidates the nuanced impact of electronic educational resources. In doing so, it bridges the chasm between traditional methodologies and the contemporary ethos of dynamic, tech-enhanced learning environments. The exploration of this theme embraces the aspirations of educators and learners alike, as it seeks to harness the potential of technology to foster enriched language acquisition, cultural awareness, and communicative proficiency in the realm of English language lessons.

Keywords: digital tools, resources, dynamic learning, current trends, audio and video materials, pivotal aspect, educational landscape, language acquisition, multimedia platforms, virtual environments, paradigms.

Исаханова Г.А.¹, Нышанова С.Т.²

¹магистрант группы Ая-22-3

Кызылординский университет Кorkyt Ata, Казахстан

E-mail: isakhanova-93@mail.ru

²доцент, кандидат педагогических наук

Кафедра педагогических иностранных языков

Международный казахско-турецкий университет

имени Ходжи Ахмета Яссауи, Туркестан, Казахстан

**ОБЪЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА
УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА**

Аннотация

Эта тема включает в себя всестороннее исследование многогранной роли электронных ресурсов в обучении английскому языку. В нем рассматривается широкий спектр цифровых инструментов и платформ, которые преподаватели интегрируют в свои стратегии обучения для улучшения усвоения

языка, вовлеченности и общих результатов обучения. Тема раскрывает ключевое значение использования технологий для преодоления разрыва между традиционными методологиями обучения и современными педагогическими парадигмами. Благодаря углубленному анализу практических примеров и исследований эта тема освещает преобразовательный потенциал электронных образовательных ресурсов в формировании ландшафта уроков английского языка.

Эта тема служит всесторонним исследованием сложного взаимодействия между электронными ресурсами и педагогикой английского языка, раскрывая преобразующий потенциал, который технологии несут в изучении языка. Путем тщательного изучения практических реализаций, изучения педагогических последствий и изучения сложного переплетения владения цифровыми технологиями и лингвистической компетентности эта тема раскрывает нюансы воздействия электронных образовательных ресурсов. Тем самым он преодолевает пропасть между традиционными методологиями и современным духом динамичной, высокотехнологичной среды обучения. Исследование этой темы отвечает чаяниям как преподавателей, так и учащихся, поскольку оно направлено на использование потенциала технологий для содействия более глубокому овладению языком, культурному пониманию и коммуникативным навыкам на уроках английского языка.

Ключевые слова: цифровые средства, ресурсы, динамическое обучение, современные тенденции, аудио- и видеоматериалы, ключевой аспект, образовательный ландшафт, овладение языком, мультимедийные платформы, виртуальные среды, парадигмы.

Исаханова Г.А.¹, Нышанова С.Т.²

¹Ая-22-3 тобының магистранты

Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қазақстан

E-mail: isakhanova-93@mail.ru

² доцент, педагогика ғылымдарының кандидаты

Педагогикалық шет тілдері кафедрасы

Халықаралық қазақ-түрік университеті

Қожа Ахмет Ясауи атындағы, Түркістан, Қазақстан

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЭЛЕКТРОНДЫҚ ОҚУ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУ САЛАСЫ

Аңдатпа

Бұл тақырып ағылшын тілін оқытудағы электронды ресурстардың көп қырлы рөлін жан-жақты зерттеуді қамтиды. Ол тілдерді меңгеруді, белсенділікті және жалпы оқу нәтижелерін жақсарту үшін мұғалімдер өздерінің оқыту стратегияларына біріктіретін сандық құралдар мен платформалардың алуан түрлерін қарастырады. Тақырып дәстүрлі сынып әдістемелері мен заманауи педагогикалық парадигмалар арасындағы алшақтықты жою үшін технологияны пайдаланудың негізгі мәнін ашады. Практикалық мысалдар мен зерттеулерді терең талдау арқылы бұл тақырып ағылшын тілі сабақтарының ландшафтын қалыптастырудағы электрондық білім беру ресурстарының трансформациялық әлеуетін ашады.

Бұл тақырып электронды ресурстар мен ағылшын тілінің педагогикасы арасындағы күрделі өзара әрекеттестікке жан-жақты зерттеу ретінде қызмет етеді, тіл үйренуге технологияның трансформациялық әлеуетін ашады. Тәжірибелік енгізулерді сараптай отырып, педагогикалық салдарларды зерттей отырып және цифрлық еркіндік пен лингвистикалық құзыреттіліктің күрделі тоғысында шарлау арқылы бұл тақырып электрондық білім беру ресурстарының нюансты әсерін түсіндіреді. Осылайша, ол дәстүрлі әдістемелер мен динамикалық, технологиялық жетілдірілген оқыту орталарының заманауи этикасы арасындағы алшақтықты жояды. Бұл тақырыпты зерттеу білім берушілердің де, оқушылардың да ұмтылыстарын қамтиды, өйткені ол байытылған тілді меңгеруді, мәдени хабардарлықты және ағылшын тілі сабақтарында коммуникативті дағдыларды дамыту үшін технологияның әлеуетін пайдалануға тырысады.

Кілт сөздер: цифрлық құралдар, ресурстар, динамикалық оқыту, ағымдағы тенденциялар, аудио және бейне материалдар, негізгі аспект, білім беру пейзажы, тілді меңгеру, мультимедиялық платформалар, виртуалды орталар, парадигмалар.

Electronic educational resources (EERs) play a significant role in modern education, transforming the way students learn and teachers instruct. The integration of electronic educational resources into English language lessons has become a pivotal aspect of modern education. These digital tools and platforms offer educators innovative ways to engage students, foster deeper comprehension, and create dynamic learning environments. In this exploration, we delve into the expansive scope of utilizing electronic resources within English language lessons, uncovering their potential to transform traditional teaching methods and enhance language acquisition.

The integration of electronic educational resources (EERs) into English language lessons has become a pivotal aspect of modern education. These digital tools and platforms offer educators innovative ways to engage students, foster deeper comprehension, and create dynamic learning environments. In this exploration, we delve into the expansive scope of utilizing electronic resources within English language lessons, uncovering their potential to transform traditional teaching methods and enhance language acquisition.

The research on the scope of using electronic educational resources in English language lessons is highly relevant due to the increasing demand for technology-driven and personalized learning approaches, ensuring effective language instruction, engagement, and skill development in modern education settings. Amid the evolving demands of diverse learners and the pursuit of engaging, effective teaching methods, this theme ventures beyond conventional paradigms. It delves into the pragmatic integration of digital tools-ranging from interactive applications and multimedia platforms to podcasts and virtual environments into the fabric of language instruction.

The theme holds significant importance in the current educational landscape due to the rapid integration of technology in classrooms and the shift toward online and blended learning. With the prevalence of digital tools, understanding how electronic resources can be effectively utilized in English language lessons becomes crucial for enhancing learning outcomes.

The analysis of using electronic educational resources for learners optimize for improved language instruction, engagement, and overall learning outcomes. The scope of using electronic educational resources in English language lessons addresses current trends in education, technological advancements, and the evolving needs of learners. It offers valuable insights that can contribute to effective learning practices and improved language learning experiences.

The actuality of the research on the scope of using electronic educational resources in English language lessons is quite significant. Here is a collection of information that proves the relevance of using electronic educational resources [1]:

Digital Transformation in Education: With the increasing integration of technology in education, exploring how electronic resources are used in English language lessons is timely. Many educational institutions are adopting online and blended learning approaches, making the study of electronic resources' effectiveness essential.

Shift to Online Learning: Recent global events, such as the COVID-19 pandemic, have accelerated the adoption of online learning platforms and resources. This research addresses the need to understand the role of electronic resources in maintaining effective English language instruction in virtual and remote learning environments.

Diverse Learning Preferences: Students today have varied learning preferences. Some may learn more effectively through audio or visual content. Electronic resources cater to these preferences, making your research on their application in English lessons particularly relevant.

Enhanced Engagement and Interaction: Electronic resources offer interactive and engaging learning experiences. As educators seek ways to keep students engaged, your research provides insights into how these resources can be used to foster active participation and interest in English language learning.

P

Personalized Learning: Adaptive electronic resources can personalize the learning experience based on students' needs and progress. In an era of individualized learning, understanding how these resources can be tailored to English language lessons adds value to the education landscape.

Skill Development: English language proficiency is a vital skill for global communication. Your research on electronic resources helps educators identify effective tools and strategies to enhance students' language skills, leading to improved communication abilities.

Continuous Professional Development: Teachers are adapting their methods to suit modern learning trends. Your research on incorporating electronic resources provides educators with ideas for their own professional development in staying current with teaching practices.

The using of electronic educational resources in learning English language and learning practices may have been studied by numbers of researchers. However, a general lack of knowledge about how prevalent these resources constituted a reason for using an exploratory research [2].

The results of using electronic educational resources for learning English can be as follows:

More Practice: Educational resources provide an opportunity to learn and practice the language outside the classroom, which increases the amount of time spent with the language.

Personalization: Electronic resources can be tailored to the level and needs of each student, providing a more personalized learning experience.

More Motivated: Game elements, interactive activities, and reward systems in resources keep students engaged, which can increase motivation and performance.

Access to real materials: Audio and video materials created by native speakers help to adapt to native pronunciation and understanding of real conversations.

Flexibility and convenience: Students can choose the time and place for learning, which makes the learning process more flexible and convenient.

In general, electronic resources can greatly enrich the process of learning English, providing more practice, access to authentic materials and an individualized approach.

In a rapidly evolving educational landscape, the scope of using electronic educational resources in English language lessons has emerged as a beacon of innovative teaching. These resources, whether through interactive vocabulary tools, digital reading circles, or engaging podcasts, offer avenues to enrich learning experiences and cater to diverse learning styles. As we navigate the digital era, educators stand at the threshold of an exciting transformation, armed with tools that foster engagement, amplify language acquisition, and bridge cultures. While challenges persist, such as equitable access and content curation, the potential for growth and enriched pedagogy remains boundless. As we look ahead, the fusion of technology and language instruction promises to not only shape linguistic prowess but also empower learners with skills that transcend the classroom walls. The journey into the realm of electronic educational resources is, without doubt, a journey into the future of education itself.

Literature resources

1. Lankshear, Colin, and Knobel, Michele *Digital Literacies: concepts, policies and practices*. New Literacies and Digital Epistemologies, Peter Lang Publishing, New York, USA, 2008.

2. Graham Stanley, *Language Learning with Technology: Ideas for Integrating Technology in the Classroom*, 2013, ISBN:9781107628809, 215 pp. Cambridge University Press Cambridge, UK.

3. Shyamlee S.D., & Phil M. *Use of technology in English language teaching and learning: An analysis*. In *International Conference on Language, Medias and Culture*, Volume 33, 2012, pp.150-156. Retrieved on November 2, 2020, from <http://www.ipedr.com/vol33/030-ICLMC2012-L10042.pdf>

4. Zein S. *The Pedagogy of Teaching English to Young Learners: Implications for Teacher Education*. *Indonesian Journal of English Language Teaching*, 12(1), 61-77, 2017. DOI: 10.25170/ijelt.v12i1.1469

МАЗМҰНЫ/СОДЕРЖАНИЕ/CONTENTS

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Баданбекқызы З., Кемелбекова З.А., Есенаман С.Е., Дегтярева К.С. Эффективность использования искусственного интеллекта при разработке учебников для студентов нелингвистических вузов.....	5
Adilbayeva R.K. Examining efl learners' attitudes use of scaffolding approach on developing writing strategies.....	5
...14 Жуасбаева Ә.Т., Беркинбаева Г.О., Таженова А.С. Студенттерге ағылшын тілін оқытуда коммуникативті тапсырмалар әдісін қолдану.....	21
Kakharmanova N.A., Tautenbayeva A.A. Features of podcasting technology in developing listening comprehension skill.....	25
Akeshova M.M. Gulzhan Bakytzhankyzy Applying competence approach to develop communicative abilities of english learners.....	30

ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ LINGUA-CULTURAL LINGUISTICS

Ольянова Н.Б., Шаяхметова Д.Б. Реализация лингвокультурологического подхода посредством элективного курса на профильном этапе среднеобразовательной школы	36
Мырзахметова А.Т. Фольклор – халық ауыз әдебиетінің айнасы	39
Алпысова Ж.Е., Тулегенова М. Б., Айдарова Р. Т. Экзистенциализм гуманистической личности.....	47

КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES

Amanova M., Shayakhmetova D. The development of intercultural communicative competence in the frame of the updated curriculum in higher educational institutions.....	53
Massakova S.S., Mirzakhmedova Zh.Zh., Chalikova A.T. Linguistic competence: methods and ways of development.....	62

КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING LANGUAGES

Isakhanova G.A., Nyshanova S.T. Scope of using electronic educational resources in the english language lesson.....	70
--	----

«ХАБАРШЫ» ЖУРНАЛЫНЫҢ
«КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІ
ФИЛОЛОГИЯСЫ» СЕРИЯСЫНДА БАСЫЛАТЫН
МАҚАЛАЛАРДЫ БЕЗЕНДІРІЛУГЕ

ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР:

I. Қажетті материалдар.

1.1. Парақтардың төменгі орта жағы қарындашпен нөмірленген мақала көшірмесі мен оның электрондық нұсқасы.

1.2. Аңдатпа 200 сөзден және Түйін сөздер 10-12 сөзден тұрады және олар қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде болуы тиіс.

1.3. Мақаланың мазмұны: а) кіріспе бөлім; ә) талдау; б) тәжірибе (егер болса); в) қорытынды;

г) әдебиеттер тізімі және түйін сөз (екі тілде: егер де мақала қазақ тілінен болса, түйін сөз (15 сөз) – орысша және ағылшынша, ал егер де орыс тілінде болса, түйін сөз (15 сөз) қазақша және ағылшынша болуы тиіс және т.б.) керек.

1.4. Автор (авторлар) жайында берілетін мәліметтер: аты-жөні толық, жұмыс орны (ұжым аты, жоғары оқу орнының толық аты және қысқартылған аты), атқаратын қызметі, ғылыми дәрежесі мен атағы, жұмыс және үй телефоны, электронды поштасы.

II. Мақаланы безендіру ережесі.

2.1. Мақала мәтіні терілуі: Word стандартты формат А4, Times New Roman, кегль №14, бір интервал арқылы, парақтың жоғарғы және төменгі бос өрістері – 2,5 см; оң жақтағы – 1,5 см; сол жақтағы – 3 см болуы керек.

2.2. ӘОК – сол жақ жоғарғы бұрышта бас әріптермен (кегль №13).

2.3. Автордың (авторлардың) аты-жөні – жартылай қарайтылған кіші әріптермен ортада және келесі жолға жұмыс істейтін ұжым мен қала, мемлекет аты (кегль №13).

2.4. Мақала аты – бір бос жолдан кейін жартылай қарайтылған бас әріптермен (кегль

№13). 2.5. Аңдатпа және Түйін сөздер – мақала жазылған тілде (кегль №12).

2.6. Мақала мәтіні – бір бос жолдан кейін (кегль

№14). 2.7. Әдебиеттер тізімі (кегль №13).

2.8. Әдебиеттерге сілтемелер квадраттық жақшада беріледі, *мысалы*, [1], [2, 315 б.], [4-7].

III. Мақалаларды жариялау тілдері – қазақ, орыс, ағылшын, қытай тілдері және т.б.

Редакцияға түскен мақалаларға сала бойынша мамандардың пікірлері беріледі. Пікір негізінде редакция алқасы авторға мақаланы толықтыруға (түзетуге) ұсыныс жасауы, не мүлдем қайтарып беруі мүмкін. Әр автор өз мақаласының мазмұнына, грамматикалық, стилистикалық және орфо-графиялық жіберілген қателеріне жауапты.

Мекен-жайы: Алматы қаласы, Жамбыл көшесі, 25, Абай атындағы ҚазҰПУ, жұмыс телефоны: 8(727) 2 91-40-87, эл. пошта: saule.yessenaman@mail.ru

Редакция алқасы

ТРЕБОВАНИЯ

К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ В ЖУРНАЛЕ «ХАБАРШЫ/ВЕСТНИК»,
серия: ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИНОСТРАННАЯ
ФИЛОЛОГИЯ

I. Необходимые материалы.

- 1.1. Статья в распечатанном и электронном варианте: нумерация страниц внизу по центру.
- 1.2. Аннотация (200 слов) и ключевые слова (10-12 слов) на трех языках (на казахском, русском и английском).
- 1.3. Содержание статьи: а) введение, б) анализ, в) практическая часть (если есть), г) заключение, д) список литературы, е) резюме из 15 слов: если статья на казахском языке – резюме на русском и английском языках, если на русском языке – на казахском и английском.
- 1.4. Сведения об авторе (соавторе): ФИО полностью, место работы (название организации, вуза полное и сокращенное название), должность, учёная степень, звание, контактный телефон, e-mail.

II. Оформление статьи.

- 2.1. Набор текста статьи: Word стандартного формата А4, Times New Roman, кегль №14, через 1 интервал, поля: верхнее, нижнее – 2,5 см, правое – 1,5 см, левое – 3 см.
- 2.2. УДК – в левом верхнем углу прописными буквами (кегель №13).
- 2.3. Фамилия, инициалы автора (соавтора) – по центру полужирным строчным шрифтом, (кегель №13), следующая строка – место работы, город, страна.
- 2.4. Название статьи – через интервал полужирным прописным шрифтом (кегель №13).
- 2.5. Аннотация и ключевые слова – на языке оригинала (кегель №12).
- 2.6. Текст статьи – через интервал (кегель №14).
- 2.7. Список литературы (кегель №13).
- 2.8. Ссылки в тексте на литературу даются в квадратных скобках, *например*, [1], [2, с. 315], [4-7].

III. Язык издания статьи – казахский, русский, английский, китайский и др.

Поступившие в редакцию статьи рецензируются ведущими специалистами и учеными по отраслям знаний. Статья, на основании редактирования, может быть возвращена для ее корректирования и доработки. Статьи, не соответствующие требованиям, возвращаются. Каждый автор несет ответственность за содержание, грамматические, стилистические и орфографические ошибки.

Адрес: г. Алматы, ул. Жамбыла, 25, КазНПУ им. Абая, контактный телефон: **8(727) 2 91-40-87**, электронный адрес: saule.yessenaman@mail.ru

Редакционный совет

REQUIREMENTS

TO THE ARTICLES IN THE JOURNAL "KHABARSHY/VESTNIK" SERIES: MULTILINGUAL EDUCATION AND FOREIGN LANGUAGES

I. Required materials.

1.1. An article in the printed and electronic version: page numbers at the bottom center. 1.2. Abstract (200 words) and key words (10-12 words) in the original language.

1.3. Article content: a) introduction b) analysis c) the practical part (if there is one), d) conclusion, e) references, e) summary/resume consists of 15 words (article in the Kazakh language: a summary in Russian and English languages, in Russian: in Kazakh and English).

1.4. About the author (co-author): full name, work place (name of organization, full and abbreviated name of the university), position, academic degree and title, telephone number, e-mail.

II. Designing articles.

2.1. Typesetting articles: Word standard A4, Times New Roman, type size 14, 1 interval, margins: top, bottom – 2.5 cm, right – 1.5 cm, left – 3 cm.

2.2. UDC – at the top left corner in capital letters (type size 13).

2.3. Author's name and initials (co-author) – centered in bold lower case letters (type size 13), the following line – work place, city, country.

2.4. Title of the article – in the interval in bold uppercase letters (type size 13). 2.5. Abstract and keywords – in the original language (type size 12).

2.6. Text of the article – a line after, (type size

14). 2.7. References (type size 13).

2.8. References cited in the text are given in square brackets, for example [1], [2, p. 315], [4-7].

III. Publishing language of articles – Kazakh, Russian, English, Chinese, etc.

Submitted articles are reviewed by leading experts and scholars on the definite spheres. The article based on the editing can be returned to its correction and refinement. Articles that do not meet the requirement will be returned. The author of an article is responsible for the content, grammatical, stylistic and orthographic errors.

Address: 25 Jambyl Str., Abai KazNPU, Almaty, Tel: **8 (727) 2 91-40-87**, e-mail: **saule.yessenaman@mail.ru**

Editorial Board

**Келесі басылымның негізгі
бөлімдері Рубрики следующего
выпуска Rubrics of the next issue:**

**ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ
ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
FOREIGN LANGUAGE
EDUCATION**

**ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ МӘТІН
ЛИНГВИСТИКАСЫ ЛИНГВИСТИКА И
ЛИНГВИСТИКА ТЕКСТА LINGUISTICS AND TEXT
LINGUISTICS**

**ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL
LINGUISTICS**

**ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІҢ
РӨЛІ РОЛЬ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К
ЯЗЫКАМ
THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES**

**КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР
ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING
LANGUAGES**

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

**«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы»
сериясы Серия «Полиязычное образование и иностранная
филология» Series «Multilingual Education and Philology of
Foreign Languages»**

№2 (42), 2023

Басуға 13.12.2023. Пішімі 60x84 ¹/₈.
Қаріп түрі «Тип Таймс» Сыктывкар
қағазы.
Көлемі 9,8. Таралымы 300 дана. Тапсырыс 80.

050010, Алматы қаласы, Достық даңғылы, 13.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық
университетінің «Ұлағат» баспасының
баспаханасында басылды.

